

DUURZAAMHEIDSVERSLAG 2024

Colofon

Uitgave
Onderzoek & Advies
Gemeente Utrecht: 14030
onderzoek@utrecht.nl

In opdracht van
Ontwikkelorganisatie Ruimte
Gemeente Utrecht

Internet
www.utrecht.nl/onderzoek

Rapportage
Anniek Vermeer
Daphne Bollen
Judith Naaktgeboren
Jan-Berno van Lochem

Foto voorkant
Bron: Saxifraga.nl, fotograaf: Luc Hoogestein

Informatie:
Jan-Berno van Lochem
030-286 1350

Inhoud

0. Inleiding
1. Klimaat en energie
2. Voedsel
3. Klimaatadaptatie
4. Groene leefomgeving
5. Natuur - de Utrechtse 30
6. Groene leefomgeving - exoten
7. Dierenwelzijn
8. Duurzaamheid vervoer
9. Duurzame leefomgeving: Luchtkwaliteit
10. Duurzame leefomgeving: Geluidhinder
11. Gezonde openbare ruimte: Licht
12. Utrecht Circulair
13. Duurzame leefomgeving: Bodem
14. Eigen organisatie

Inleiding

Duurzame en gezonde stad

Onze bewoners willen we een fijne en gezonde leefomgeving bieden. We willen dat onze kinderen opgroeien in een leefbare stad, met schone lucht en bodem, minder afval en lagere geluidsniveaus. In een groene en klimaatbestendige leefomgeving met een openbare ruimte die uitnodigt tot sporten, spelen en bewegen is dan essentieel. Ook voelen we ons verantwoordelijk om te helpen de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen nu u de biodiversiteitscrisis heeft uitgeroepen. We werken daarom aan een natuurinclusieve stad. Het beleven van natuur in de stad heeft positieve effecten op de gezondheid en helpt om onze jongste generaties die zorg later over te nemen. Dit alles gaat niet vanzelf. We nemen daarom maatregelen in de stad, op al deze terreinen. Zo realiseren we een gezonde, leefbare, en duurzame stad.

Om de klimaatcrisis te bestrijden en minder afhankelijk te zijn van anderen in onze energievoorziening, werken we aan maatregelen in de stad. Dit doen we onder andere door de stad aantrekkelijk te maken om te gaan fietsen en wandelen en schoon vervoer te stimuleren. We stimuleren een circulaire economie die bijdraagt aan de klimaatdoelen. Aan de energietransitie willen we een maximale bijdrage leveren door 1) zoveel mogelijk energie duurzaam op te wekken met zonnepanelen, windmolens en energie uit de bodem 2) energie te besparen bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties en 3) buurt voor buurt over te stappen op duurzame warmte en 4) het elektriciteitsnet te versterken. Zo blijft Utrecht een prettige en gezonde stad voor iedereen, nu en in de toekomst.

Reikwijdte

Dit verslag geeft een overzicht van de staat van duurzaamheid binnen de Utrechtse gemeentegrenzen en in de gemeentelijke organisatie. Daar waar mogelijk en zinvol wordt aandacht besteed aan:

- de (voortgang op de) beleidsdoelstellingen op de verschillende thema's;
- de resultaten van geïmplementeerd beleid (met andere woorden: wat hebben we als gemeente voor de stad gedaan?);
- de inspanningen binnen de eigen gemeentelijke organisatie;
- de prestaties van Utrecht in vergelijking met Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en landelijk.

Dit duurzaamheidsverslag beperkt zich primair tot de fysieke leefomgeving inclusief het klimaat. Het duurzaamheidsverslag is geen (financiële) verantwoordingsrapportage, hoewel de indicatoren uit deze rapportages ook in dit verslag aan de orde komen. In de programmabegroting en -verantwoording zijn de kosten en inzet van de diverse thema's terug te vinden.

Indicatoren

Dit is de elfde keer dat het duurzaamheidsverslag verschijnt. Het maakt aan de hand van 91 indicatoren de balans op voor de Utrechtse leefomgeving in de stad. Om de vergelijking mogelijk te maken is in dit duurzaamheidsverslag zoveel mogelijk aangesloten bij het Duurzaamheidsverslag van 2023. Niet voor alle relevante onderwerpen zijn jaarlijks nieuwe cijfers voorhanden. We nemen deze gegevens wel steeds op in het verslag, zodat het beeld compleet blijft.

Afstemming rapportages

De gegevens uit het Duurzaamheidsverslag zijn afgestemd met de voortgangsrapportage Energie van de stad en de gegevens in de programmabegroting. De Global Goals zijn internationaal vastgestelde brede duurzaamheidsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's). De Global Goals worden vermeld bij indicatoren waar deze relevant zijn.

1. Klimaat en energie

Inleiding

Opgave energietransitie

Om de klimaatcrisis te bestrijden en minder afhankelijk te zijn van anderen in onze energievoorziening, werken we aan maatregelen in de stad. Daaraan werken we onder andere aan door fietsen en wandelen te stimuleren en stimuleren we een circulaire economie in de stad. We werken aan een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem voor iedereen. Dit doen we door zoveel mogelijk verschillende duurzame bronnen te benutten, inwoners en ondernemers te helpen met energie besparen en de infrastructuur klaar te maken voor duurzame energie.

We werken op dit moment toe naar de grote stappen die we gaan zetten in de energietransitie. Pas als gebouweigenaren op grote schaal overstappen van aardgas naar duurzame warmte, alle geschikte gebieden voor energie opwek zijn ontwikkeld en iedereen structureel energie bespaart, zal de CO₂-uitstoot in de stad flink verminderen. Tegelijkertijd merken we dat wereldwijd en nationaal de klimaatafspraken onder druk komen te staan. Dit maakt dat we meer inspanningen moeten doen om vooruit te blijven gaan met de verduurzaming van de stad.

We werken aan de uitvoering van de energietransitie via volgende programma's:

- [Programma energie besparen in de gebouwde omgeving en de uitvoeringsprogramma's besparen wonen en bedrijven & maatschappelijke organisaties](#)
- [Beleidsnota Opwekgebieden schone energie in Utrecht](#)
- [Regionale Energiestrategie 1.0](#)
- [Transitievisie Warmte deel I en II](#)
- [Uitvoeringsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen](#)
- [Uitvoeringsprogramma zon op dak en netoplossingen](#)
- En het [uitvoeringsprogramma elektriciteitsinfrastructuur en netcongestie](#)

Voor energie besparen is er in 2024 gewerkt aan de uitvoering van de lokale isolatieaanpak. Voor bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen is er een pakket maatregelen beschikbaar van informatie, advies, begeleiding en financiën beschikbaar om hen te helpen maatregelen te nemen. We richten ons daarbij op verschillende doelgroepen zoals lage inkomens, Verenigingen van Eigenaren (VvE's), huurders, specifieke branches zoals zorg en sport en het midden- en kleinbedrijf. Op bedrijventerreinen werken we samen met bedrijven aan de mogelijkheden om zowel energie te besparen als slimme oplossingen te zoeken voor netcongestie.

In 2024 is de [Beleidsnota opwekgebieden schone energie](#) door de gemeenteraad vastgesteld, waarbij een aantal focusgebieden en zoekgebieden voor opwek van zon op land en wind zijn aangewezen. We gaan in 2025 aan de slag in deze focusgebieden, waaronder Lage Weide. Voor Windpark Rijnenburg is de vergunning in 2024 verleend.

In 2024 is de grootste warmtepomp van Nederland op het terrein van de rioolwaterzuivering in Utrecht in gebruik genomen. Daarmee kan de warmte van het gezuiverde afvalwater door warmtebedrijf Eneco worden ingezet als duurzame warmtebron voor het bestaande warmtenet. Met water uit het Merwedekanaal gaan we in de toekomst circa 6000 nieuwe woningen verwarmen in de wijk Merwede. Rijkswaterstaat en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden hebben daar in 2024 vergunningen voor verleend.

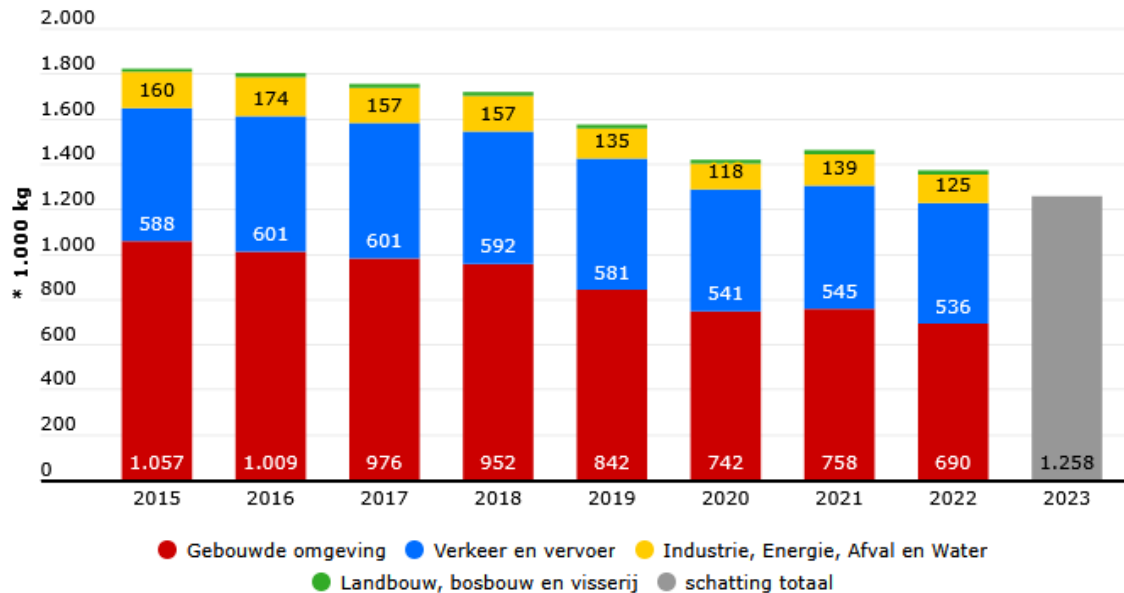
Doordat de benodigde wet- en regelgeving vanuit het Rijk op zich laat wachten, is er onzekerheid bij het warmtebedrijf Eneco om te investeren in het uitbreiden van het bestaande warmtenet. We maken daarom een pas op de plaats bij het aardgasvrij maken van buurten waar het huidige warmtenet ligt. We zetten in die buurten nu volop in op energie besparen richting aardgas-ready en onderzoeken samen met een aantal buurtwarmte-initiatieven de mogelijkheden voor nieuwe collectieve warmtevoorzieningen.

In 2024 zijn we volop aan de slag gegaan met het nemen van maatregelen tegen netcongestie. We werkten aan het uitbreiden van de hoog- en middenspanningsstations en hebben het proces voor de inpassing van de trafohuisjes in 2024 gestart.

In dit hoofdstuk is een aantal stedelijke effecten van de energietransitie opgenomen. In de Voortgangsrapportage Energie in de stad zijn meer gedetailleerde resultaten ook over de activiteiten die zijn uitgevoerd opgenomen.

1.1 CO₂ uitstoot

Figuur 1.1.1 CO₂ uitstoot (footprint)

[Download data](#)

Bron: Klimaatmonitor (februari 2025) voor 2015-2022.

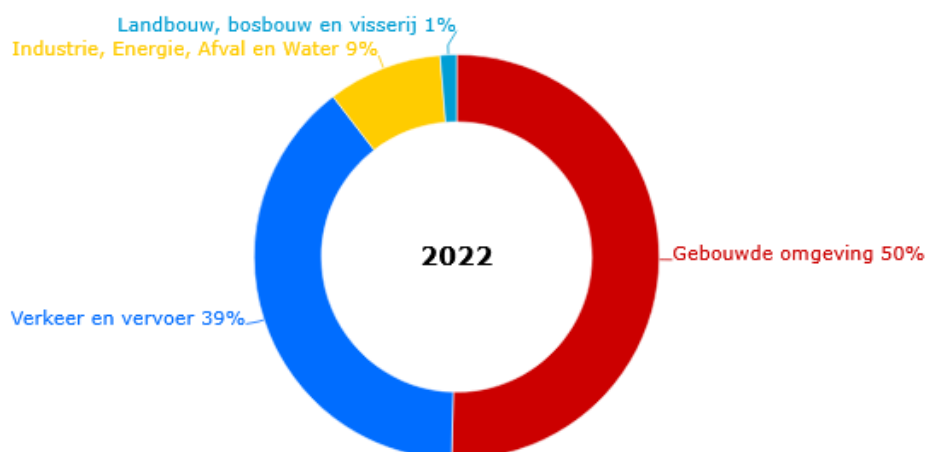
Voor 2023 zijn de cijfers voor verkeer en vervoer en voor overige broeikasgassen nog niet bekend en gelijk gehouden aan 2022. Daarnaast is het zakelijk verbruik van gas geschat en zijn de uitsplitsingen nog niet beschikbaar.

In 2023 is de CO₂-uitstoot in de stad verder gedaald. Dit komt doordat met name doordat de landelijke elektriciteitsmix verder is vergroend door onder andere meer zon en wind op zee. Ook is het energieverbruik in de stad gedaald.

De CO₂-uitstoot in de gemeente Utrecht bedraagt in 2023 circa 1,3 miljoen ton CO₂*. Tussen 2022 en 2023 daalde de CO₂ uitstoot met 8%. In de periode van 2015-2023 daalde de CO₂-uitstoot in totaal met 31%. De CO₂-uitstoot per inwoner daalde in de periode 2015-2022 harder (-38%) dan de totale uitstoot (-31%), omdat in dezelfde periode het aantal inwoners groeide (10%). Een belangrijke factor in deze daling is de afname van de landelijke CO₂-uitstootfactor voor elektriciteit met 58% als gevolg van de vergroening van de opgewekte elektriciteit. Dit maakt dat de stedelijke CO₂-uitstoot ten gevolge van het elektriciteitsgebruik daalt. De uitstootfactor van warmte was iets minder gunstig dan het jaar ervoor. Deze kan per jaar wisselen bijvoorbeeld doordat de hulpwarmtecentrales meer als back-up moeten worden ingeschakeld.

** Betreft directe CO₂ uitstoot van gas en brandstoffen (via vervoerskilometers over de weg, inclusief autosnelwegen) en indirect als het om elektriciteit en stadswarmte levering gaat. Ook is de uitstoot van overige broeikasgassen, die omgerekend zijn naar CO₂ equivalenten, in beeld gebracht.*

Figuur 1.1.2 emissies per sector, 2022

[Download data](#)

Bron: Klimaatmonitor (februari 2025), bewerking: gemeente Utrecht.
Uitstoot CO2 en overige broeikasgassen volgens verbruiksmethode

De emissies van de gebouwde omgeving maken de helft uit van alle emissies. Dit betreft woningen en gebouwen van bedrijven en organisaties die onder de dienstensector vallen. En hiervan de emissies die horen bij het elektriciteitsverbruik, het gasverbruik en de warmtenetten. Verkeer en vervoer maakt 39% uit. Het gaat om het verkeer dat op de Utrechtse wegen rijdt. De uitstoot van de Industrie in Utrecht is 9%.

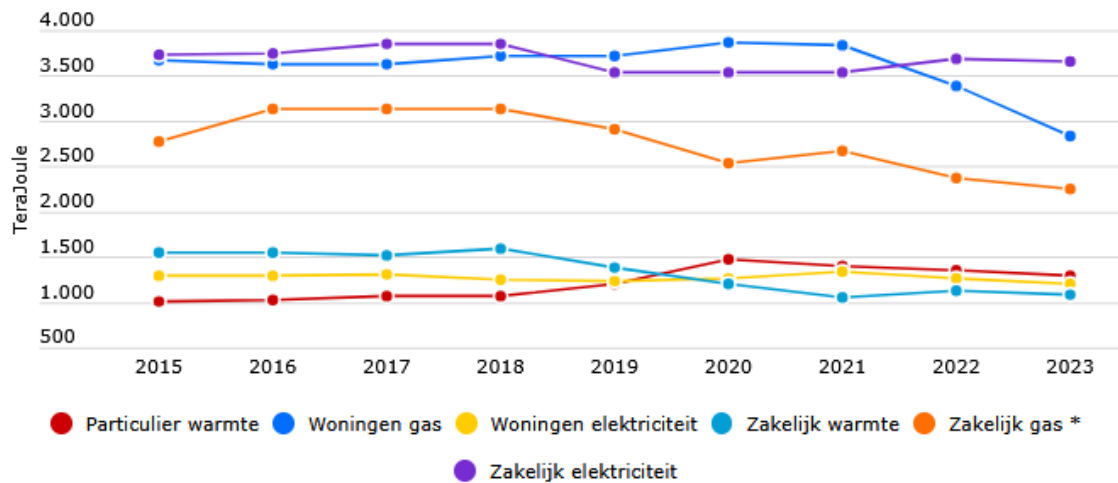
Figuur 1.1.3 onderverdeling van emissies per sector

50%	39%	9%	1%
Gebouwde omgeving	Mobiliteit	Industrie	Landbouw
Woningen 25%	Utrechtse wegen 15%	Industrie 5%	
Commerciële dienstverlening 14%	Snelwegen 18%	Energievoorziening 1%	
Publieke dienstverlening 11%	Mobiele werktuigen 5%	Bouw, water en afvalbeheer 3%	
	Binnenvaart 2%		

In deze tabel zien we dat het verbruik van woningen voor een kwart van alle emissies zorgt. En binnen Mobiliteit zijn de snelwegen de grootste uitstoter van emissies.

1.2 Energiegebruik

Figuur 1.2.1 energiegebruik

[Download data](#)

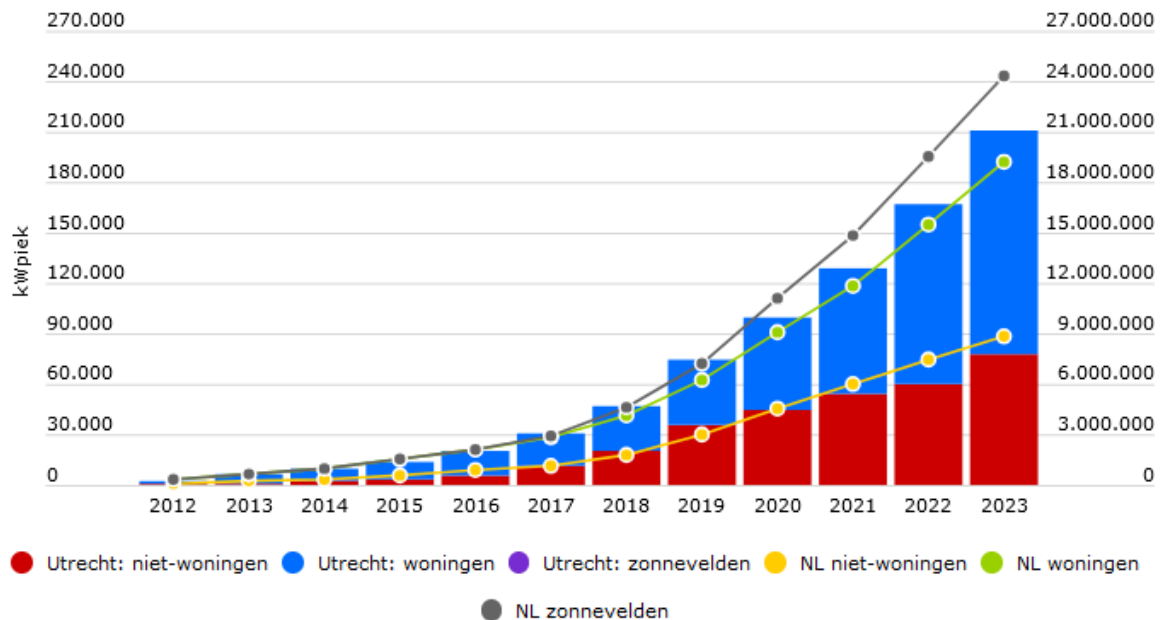
Bron: Klimaatmonitor. * voorlopig cijfer
De cijfers van vorige jaren zijn ook geactualiseerd.

Het totale energiegebruik daalde in de periode 2015-2023 met 12%, waarvan 7% punt tussen 2022 en 2023. De grootste daling tussen 2022 en 2023 zien we bij het gasgebruik van woningen (-554 TJ) en bij de voorlopige cijfers van zakelijk gas (-125 TJ). Ook het particuliere elektriciteitsgebruik (-62 TJ) en het warmtegebruik nam af (-68 TJ). Een belangrijke oorzaak hiervan waren de hoge prijzen die aangepast gedrag (thermostaat lager) én energiebesparende maatregelen hebben gestimuleerd. Het gas- en warmtegebruik is gecorrigeerd voor graaddagen, wat betekent dat de stijging van het warmtegebruik niet kan worden verklaard door verschillen in warme en koude winters. Ook het zakelijk elektriciteit (-40 TJ) en zakelijk warmte (-40 TJ) dalen.

Het “Programma energie besparen gebouwde omgeving” heeft als doel dat er 35% energiebesparing is in de gebouwde omgeving in 2050 ten opzichte van 2020. In 2023 is er 11,3% besparing gerealiseerd ten opzichte van 2020.

1.3 Zonnestroom vermogen

Figuur 1.3.1 zonnestroom vermogen - cumulatief - in Utrecht (de vlakken - linker as) en Nederland (de lijnen - rechter as)

[Download data](#)

Bron: Klimaatmonitor RWS, de cijfers van vorige jaren zijn ook geactualiseerd.

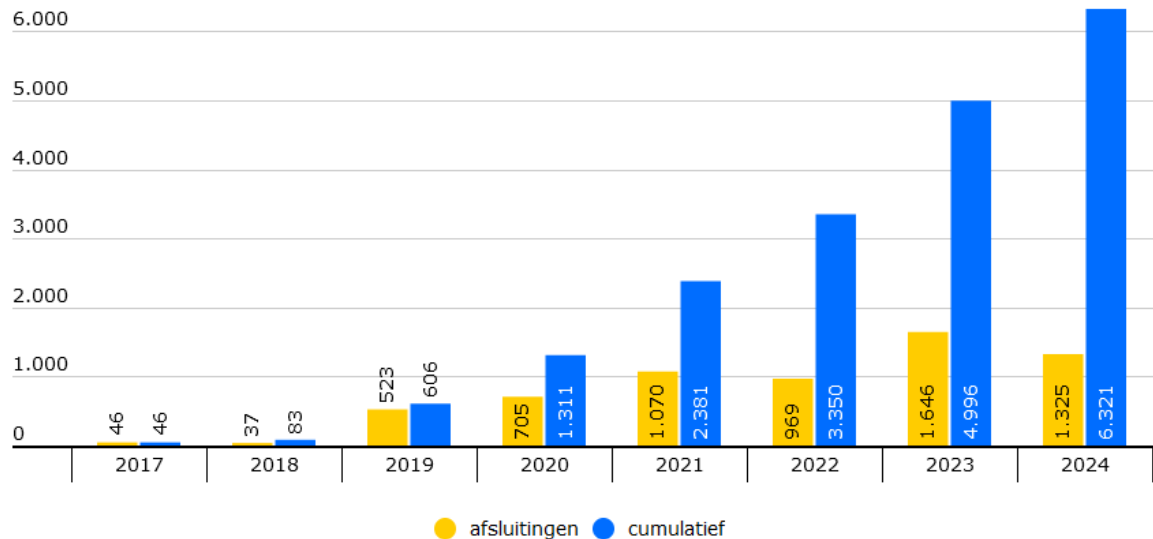
Linker as is voor de vlakken van Utrecht, de rechter as is voor de lijnen van Nederland. De opbrengst van de Utrechtse zonnevelden is nog niet zichtbaar in de grafiek.

Het zonnestroomvermogen van opgestelde panelen groeide in 2023 ten opzichte van 2022 met ruim een kwart (26%) en bereikte een omvang van 211 kWpiek. De groei was de vorige twee jaren ook ongeveer een kwart. De elektriciteitsproductie van deze panelen is gelijk aan het stroomverbruik van zo'n 88.000* Utrechtse woningen. Het groeitempo is door de jaren heen vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland zonder zonnevelden. In 2023 is het eerste zonneveld in Utrecht opgeleverd: Meijewetering. Zodra deze het hele jaar in bedrijf is geweest komt de productie van dit zonneveld terug in de statistieken.

** Het gemiddeld elektriciteitsverbruik van een Utrechtse woning is 2.120 kWh per jaar. Dit is substantieel onder het landelijk gemiddelde van 2.500 kWh per jaar. De aanname is dat gemiddelde elektriciteitsproductie per zonnepaneel 888 kWh/kWpiek/jaar is (875 tot 2020, 900 erna).*

1.4. Aantal bestaande woningen afgesloten van aardgas

Figuur 1.4.1 het aantal bestaande woningen afgesloten van aardgas - per jaar én cumulatief

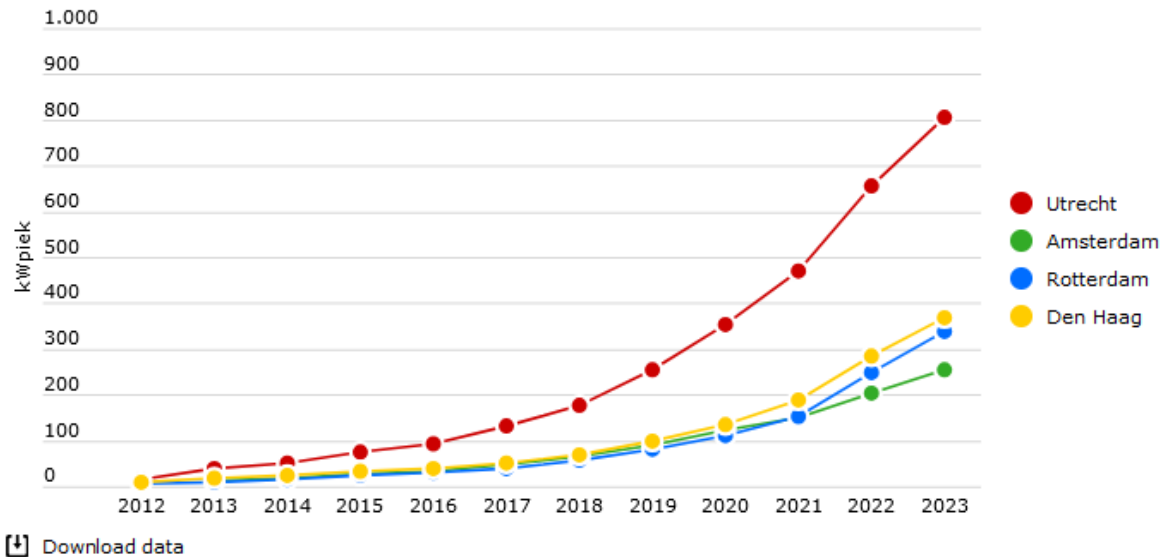
[Download data](#)

Bron: Centrale aansluitingen register - via Stedin

In bovenstaande grafiek zijn data uit het landelijke centrale aansluitingen register opgenomen. Het zijn woningen waar de gasaansluiting verwijderd is én er nog wel een elektriciteitsaansluiting is. Dit zijn huiseigenaren die waarschijnlijk zijn overgestapt op elektrisch koken en/of verwarmen in de woning. De grote aantallen van woningen die van het aardgas afgaan zijn pas te verwachten als de plannen voor het aardgasvrij maken van buurten in uitvoering kunnen gaan.

1.5 Zonnestroomvermogen per woning

Figuur 1.5.1 het geregistreerde vermogen zonnestroom per woning

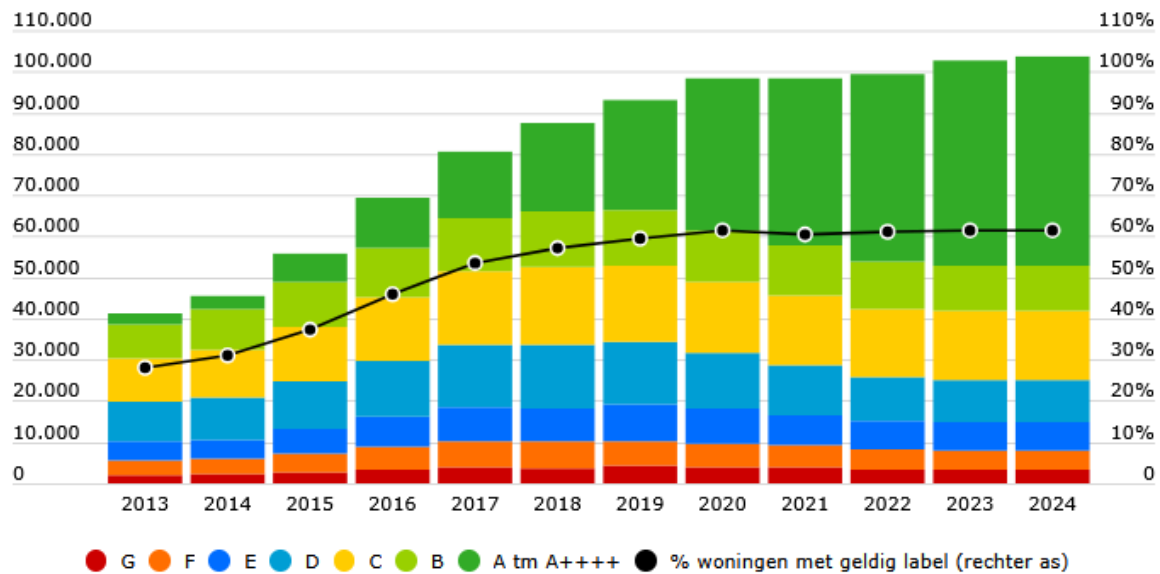

Bron: [Klimaatmonitor](#)

Het geregistreerde vermogen zonnestroom per woning bereikte in 2023 in Utrecht een omvang van 804 kWp per woning. Dit is een factor 2 tot 3 hoger dan in de drie andere grote steden. In de groep van 23 zeer sterk stedelijke gemeenten staat Utrecht op de 8e plaats van het gemiddelde aantal zonnepanelen per woning.

1.6 Woningen: energielabels

Figuur 1.6.1 het aantal woningen per label

[Download data](#)

Bron: [Klimaatmonitor](#)

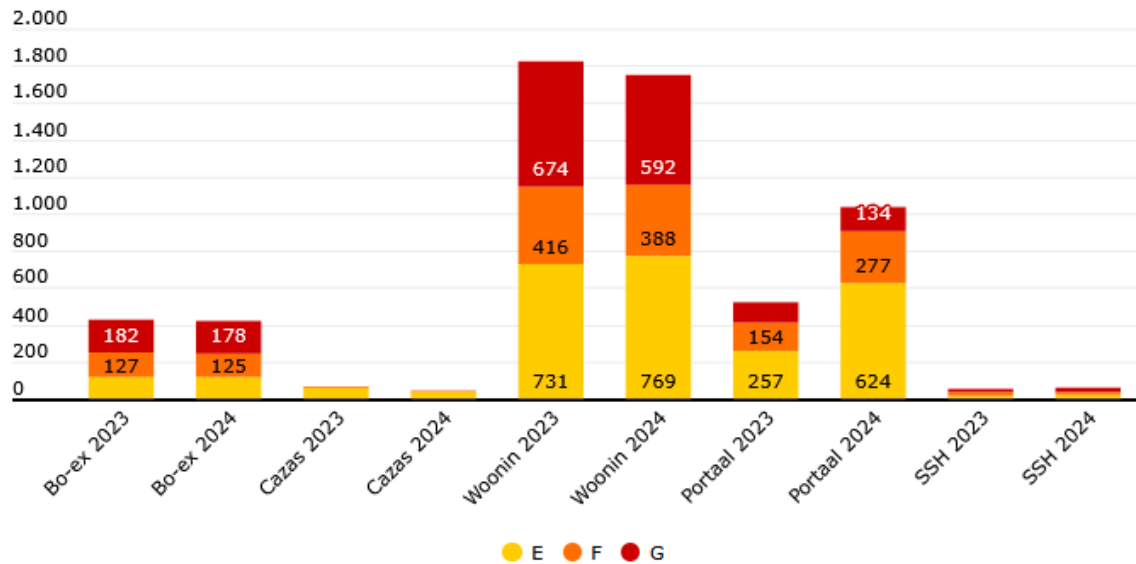
Einde 2024 zijn 103.765 woningen in Utrecht voorzien van een geregistreerd label, Relatief even veel woningen als in 2023: 62%. Het is niet waarschijnlijk dat de geregistreerde woningen representatief zijn voor alle woningen in Utrecht.

Na tien jaar vervalt een geregistreerd label en is het niet meer geldig. Vanaf 1-1-2021 is het duurder geworden om een label aan te vragen. Wel is een label bij verkoop van de woning verplicht. De groei van de labels zit voor meer dan 80% in de groep woningen met een label A - A++++, dus waarschijnlijk de nieuwbouwwoningen.

Een van de doelstellingen binnen de Global Sustainable Development Goals is adequate, veilige en betaalbare woningen voor iedereen. Woningen met een energielabel E, F en G verdienen extra aandacht voor verbetering. Het gaat om 14% van het aantal geregistreerde woningen in de stad.

1.7. Woningcorporatie woningen: E,F en G labels

Figuur 1.7.1 het aantal woningen met label E, F of G

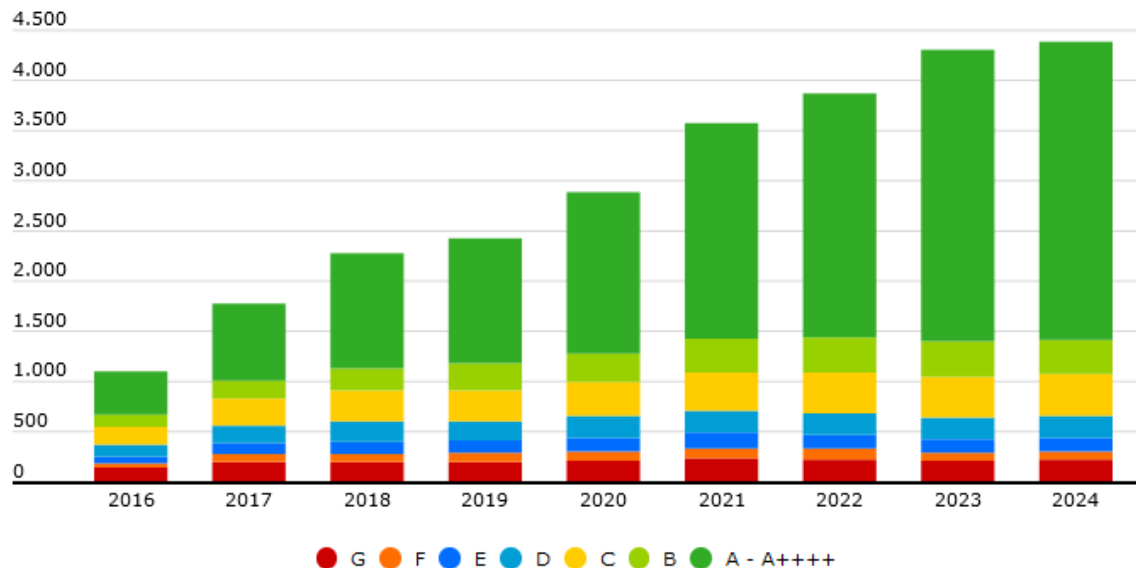
[Download data](#)

Bron: eigen opgave woningcorporaties

De corporaties leggen zich in de huidige fase van de energietransitie vooral toe op isoleren (en dus niet op het aardgasvrij maken van hun bezit). En dan met name op het wegwerken van de EFG-labels. Het streven is om dat uiterlijk in 2028 voor elkaar te hebben. Ze hebben daar hun planning op ingericht. De stijging bij Portaal heeft te maken met de veranderende systematiek voor het vaststellen van labels.

1.8 Utiliteitsgebouwen: energielabels

Figuur 1.8.1 het aantal utiliteiten per label, voor zover bekend

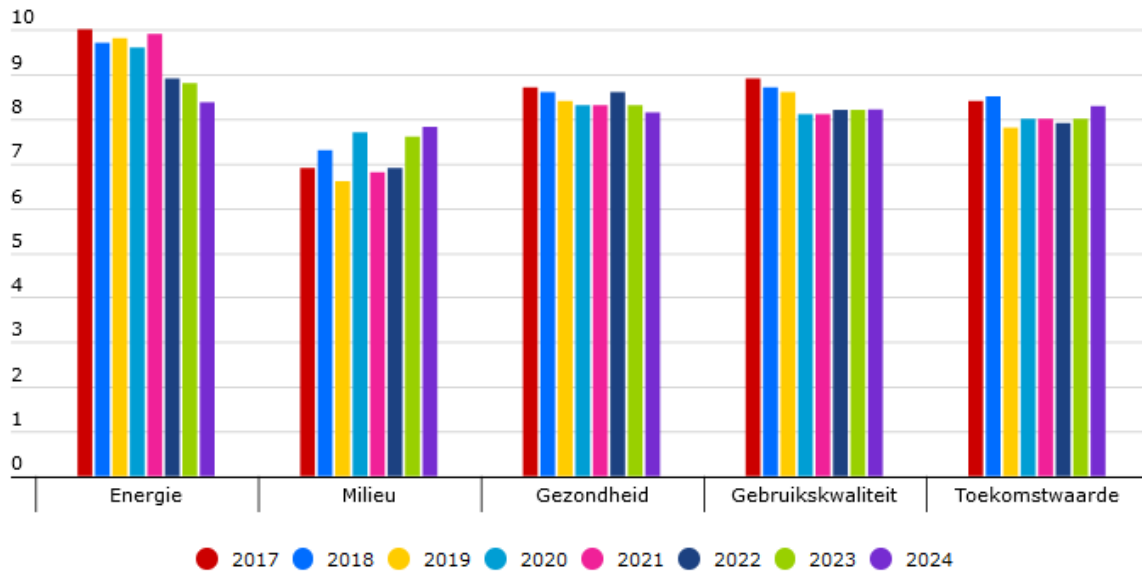
[Download data](#)

Bron: [Klimaatmonitor](#)

Bij oplevering, verkoop of verhuur van utiliteitsgebouwen, zoals kantoren, scholen, horeca, sporthallen en ziekenhuizen is sinds 2009 een energielabel verplicht. Eind 2024 hadden 4.375 utiliteitsgebouwen in Utrecht een geregistreerd energielabel, 75 meer dan het jaar ervoor. Die toename zit voor 70% in het aantal utiliteitsgebouwen met energielabel A. Het is niet waarschijnlijk dat deze labels representatief zijn voor alle utiliteitsgebouwen in Utrecht, omdat het totaal aantal gebouwen veel groter is. Als meer utiliteitsgebouwen een energielabel krijgen, zal de gemiddelde waarde representatiever zijn. Vanaf 2023 moeten kantoren van meer dan 100 m² minimaal energielabel C hebben. Kantoren met een slechter energielabel (D t/m G) mogen dan niet meer worden gebruikt. Eind 2024 voldeden alle kantoren die minimaal energielabel C moesten hebben daaraan.

1.9 Duurzame nieuwbouw (G.P.R.)

Figuur 1.9.1 score van vergunningen nieuwbouwwoningen op de gemeentelijke prestatie richtlijn

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

Via de GPR (Gemeentelijke Prestatie Richtlijn) wordt de duurzaamheidsscore van projecten bepaald. In 2024 was - van de projecten met een GPR score - het gemiddelde een 8,2 op een schaal van 10. Dat is even hoog als in 2023. De GPR bestaat uit vijf onderdelen die onderling tegen elkaar worden afgewogen tot een gemiddelde. Duurzaamheid wordt vanuit de gemeente zo integraal mogelijk benaderd. Daardoor kan het zo zijn dat bij projecten iets minder aandacht is voor het thema energie ten gunste van andere thema's zoals groene daken, verblijfskwaliteit, etc. Bij aanbestedingen van woningbouwprojecten werden punten toegekend aan het plan met de hoogste GPR-score. In 2021 is dit systeem verlaten en sindsdien richten we ons wat betreft duurzaamheid meer op innovatieve thema's zoals circulair bouwen of natuurinclusief bouwen. Circulair bouwen meten we met de indicator MPG (zie hoofdstuk circulair) en met de indicator Herkomst Materialen uit Het Nieuwe Normaal.

2. Voedsel

2.1 Inleiding

Voedsel op de stedelijke agenda

In Utrecht vinden we dat iedereen een eerlijke kans moet krijgen op een gezonde en duurzame voedselomgeving. Daarom werken we o.a. samen met een groot aantal partijen (o.a. andere gemeenten, de ministeries van VWS, BZK en LNV en het Voedingscentrum), in de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving (2021-2027). Het doel van deze City Deal is om de versnelling te realiseren naar een gezond en duurzaam voedselsysteem. Waar de bevolking in 2030 meer plantaardig voedsel eet. De doelen richten zich op:

1. Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de voedselomgeving gezonder en duurzamer in te richten;
2. Gezonde en toekomstbestendige voedselcultuur en -routines creëren;
3. Vergroten van het aandeel lokaal voedsel in het dagelijks menu.

In Utrecht richten we ons vooral op het eerste spoor. We ontwikkelen samen met de City Deal een juridisch instrumentarium zodat gemeenten kunnen sturen in het voedselaanbod. Dit doen we door voedselscores te meten in de stad. Hiermee kunnen we de mate van (on)gezond aanbod in een bepaald gebied vaststellen.

Daarnaast hebben we aandacht voor de gezonde gebiedsontwikkeling in Cartesius. Hier komen verschillende voorzieningen waar eten verkocht wordt (bijvoorbeeld een foodhallsupermarkt en horecalegelegenheden). Door gezondheid direct bij de ruimtelijke ontwikkelingen mee te nemen kunnen we sturen op een gezonde voedselomgeving in deze ontwikkelingen. De ervaringen in Utrecht en andere steden zijn relevant voor nieuwe wetgeving waarmee aanbieders van ongezond voedsel geweerd kunnen worden, bijvoorbeeld in de directe omgeving van scholen.

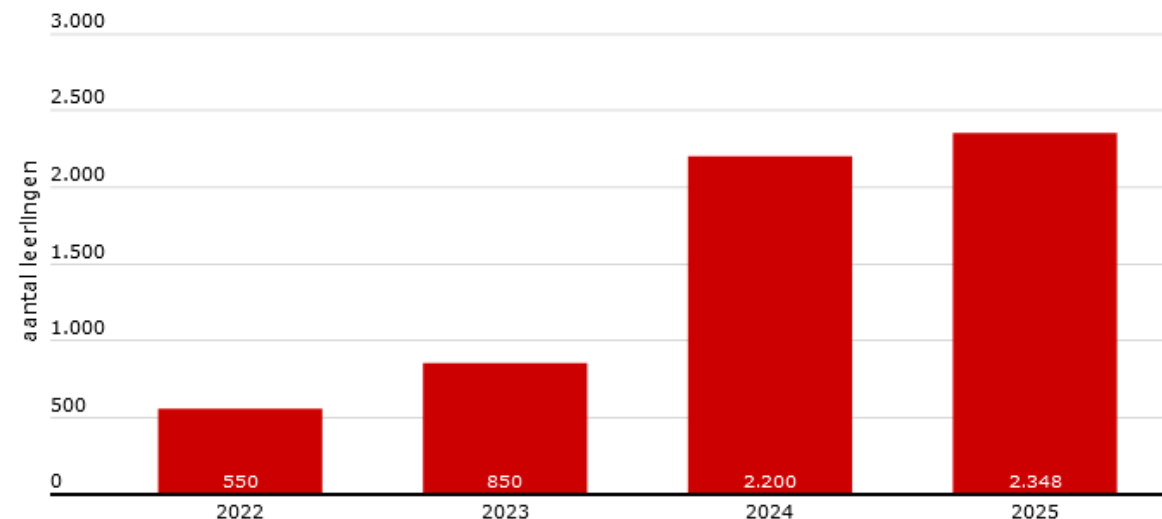
De gemeente ondersteunt het initiatief voor de ontwikkeling van de [eetbare wijk Rijnvliet](#) met een voedselbos. Samen met bewoners is groen aangeplant dat bewoners kunnen eten en verwerken tot producten. Met het [Europese project Cultivate](#) leren we samen met andere Europese steden hoe we voedseldeelinitiatieven in de stad kunnen versterken. Het doel is het stimuleren van meer eetbaar groen in alle wijken.

Foto 2.1.1 voedselbos Rijnvliet Fotograaf: Iris Wijnwaarde

2.2 Gezond Gewicht op School & tegengaan van voedselverspilling

Figuur 2.2.1 aantal Utrechtse kinderen dat een gezonde schoollunch ontvangt via gemeentelijke middelen

 [Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

Scholen zijn belangrijke plekken om verschil te kunnen maken in de levensstijl en het voedingspatroon van kinderen. Daarom biedt de gemeente kinderen gezonde schoollunches aan op scholen (zowel speciale als reguliere primair onderwijs scholen) waar kinderen zitten die dat het hardst nodig hebben. In 2022 werd dit aan ongeveer 500 kinderen aangeboden. Op sommige scholen in combinatie met voedseleducatie. Het ging in 2023 om ongeveer 850 kinderen op zes scholen (binnen het programma Gezond Gewicht op School). In 2024 is dit aantal verder gestegen naar ongeveer 2.200 kinderen op 10 scholen. De aantallen voor 2025 zijn al bekend omdat de subsidie om in 2025 aan de slag te gaan eind 2024 is toegekend aan scholen.

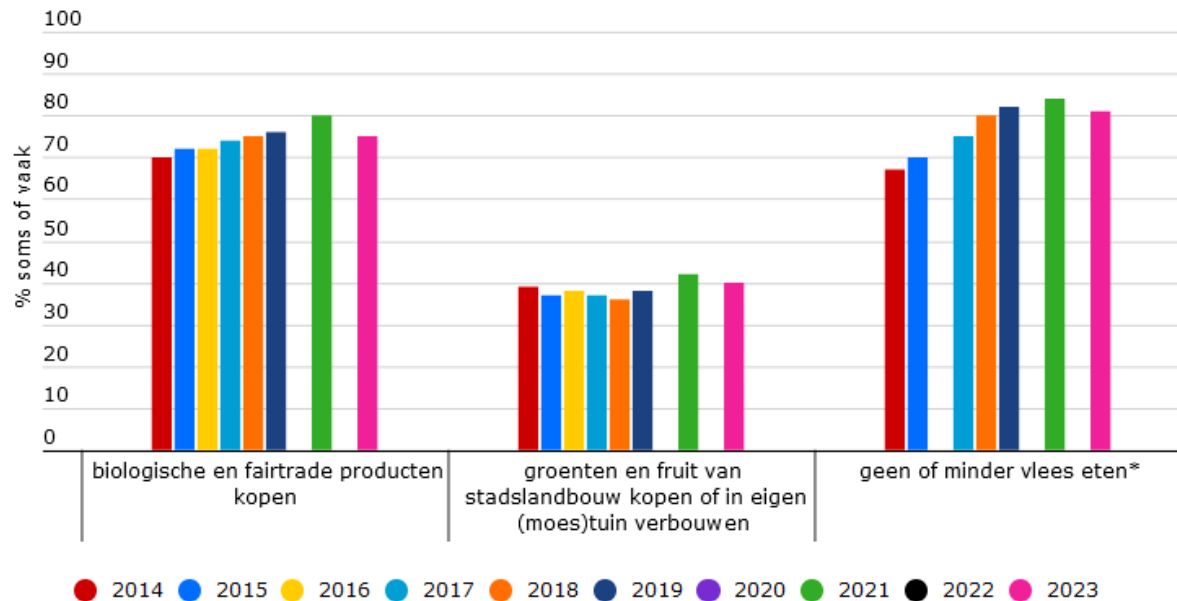
In 2025 stijgt het aantal leerlingen nog verder: dit jaar krijgen 2.348 leerlingen (t.o.v. 2.200 leerlingen in 2024) een schoollunch via gemeentelijke middelen. Alle 12 participerende scholen zetten naast een gezonde schoollunch in op meer bewegen gedurende de dag, voedseleducatie en ouderbetrokkenheid. Scholen maken ook gebruik van andere financiële bronnen zoals het landelijke programma Schoolmaaltijden en private partijen. Door het combineren van deze middelen ontvangen nog meer leerlingen in 2025 een gezonde schoollunch.

Voedselverspilling

In de [Visie Utrecht Circulair 2050](#) en de [beleidsnota Utrecht Circulair 2030](#) is voedsel benoemd als belangrijke sector. Als streefbeeld wordt geschetst dat voedselproductie in 2050 biodiversiteit versterkt en behoudt, waarbij voedsel kortere afstanden aflegt met minder tussenschakels, met duurzame en gezonde voedselproducten en intensieve samenwerking tussen boeren, inwoners, voedselverwerkers, supermarkten en horecagelegenheden als resultaat. Om de ambities voor een circulaire stad te realiseren werken we aan het tegengaan van voedselverspilling en het stimuleren van hergebruik van voedselreststromen. Hiervoor werken we onder andere samen met de Provincie Utrecht en lokale ondernemers. In de SDG-agenda (Sustainable Development Goals) wordt in SDG 2 toegewerkt naar een halvering van de voedselverspilling in 2030 ten opzichte van 2015. Dat sluit ook aan bij de Nederlandse ambitie om in 2030 voedselverspilling ten minste te halveren (ten opzichte van 2020). In 2024 heeft de gemeente Utrecht het [Convenant Lokale en Duurzame Voedselketens](#) ondertekend. Samen met de cateraar van de gemeente Utrecht en met regionale partners wordt er gewerkt aan de doelstellingen hiervan. Daarnaast is er meegedacht met ondernemers die voedselverspilling tegengaan. Hierbij zijn ook de mogelijkheden voor synergie op het voedselvraagstuk binnen de gemeente Utrecht onderzocht zodat ondernemers in de toekomst beter geholpen kunnen worden. Denk aan Utrechtse ondernemers zoals VoedselSurplus, MaGieCreations, Buurtbuik, restaurant The Green House, Greendish, Funghi Factory en de Clique die werken aan het hergebruik van voedselrestanten en verwerking van reststromen tot nieuwe producten. Daarnaast zijn er diverse Utrechtse ondernemers aangesloten bij het initiatief Too Good To Go dat voedsel dat niet meer verkocht kan worden, aanbiedt tegen een lage prijs.

2.3 Biologisch, fairtrade en stadslandbouw

Figuur 2.3.1 percentage Utrechters dat soms of vaak milieu probeert te sparen door:

[Download data](#)

Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht * In 2016 is deze vraag niet in de Inwonersenquête opgenomen. In 2020 en 2022 is geen Inwonersenquête gehouden.

75% van de Utrechters koopt wel eens fairtrade of biologische producten om milieu en energie te sparen. In 2021 was dit 80% en in 2019 76%. Vier op de tien inwoners kopen wel eens groente of fruit van stadslandbouw of verbouwen dit in eigen (moes)tuin om deze reden. In 2021 was dit aandeel 42% en in 2019 38%. Ruim acht op de tien (81%) Utrechters geven aan dat zij geen of minder vlees eten om milieu en energie te sparen. In 2021 was dit 84% en in 2019 82%. In 2014 ging het nog om 67% van de Utrechters. We kijken in 2025 of de trend wat betreft het minder of geen vlees eten doorzet.

3. Klimaatadaptatie

3.1 Water en riolering

We streven ernaar het water- en rioleringssysteem in Utrecht gezond, robuust en toekomstbestendig te houden. Daarbij willen we dat iedereen hiervan profiteert en hieraan bijdraagt. Het actuele beleid is vastgelegd in de Visie Water en Riolering Utrecht en de Visie Klimaatadaptatie Utrecht, die op 3 februari 2022 zijn vastgesteld door de Utrechtse gemeenteraad.

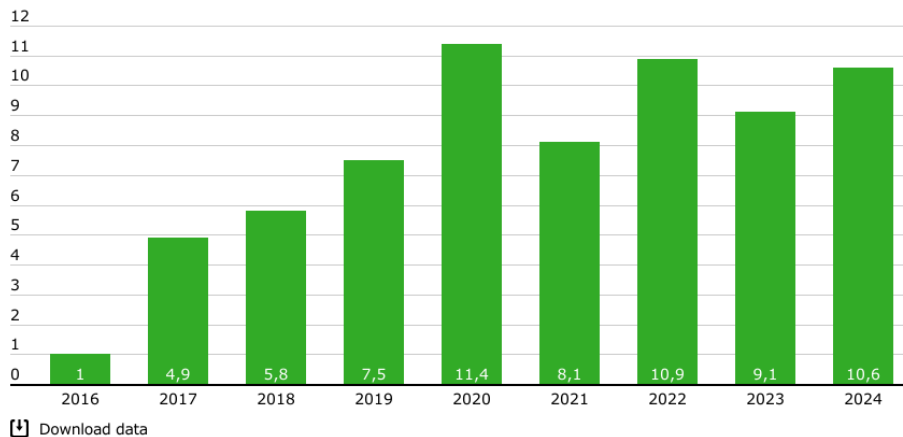
Het opwarmende klimaat stelt ons voor twee belangrijke opgaven. Enerzijds willen we het verder opwarmen van het klimaat zoveel mogelijk voorkomen. Dit doen we door de kringlopen voor water, materiaal en energie zoveel mogelijk te sluiten. Anderzijds moeten we ons water- en rioleringssysteem aanpassen aan het opwarmende klimaat, met vaker extreem weer zoals hevige neerslag en langdurige droogte. Dit doen we in een snelgroeiende stad, wat vraagt dat we zoveel mogelijk functies combineren en de beschikbare ruimte zo goed mogelijk benutten. En omdat de toekomst nog onzeker is, moeten onze systemen flexibel zijn om ze aan te kunnen passen aan de eisen en wensen van morgen.

De doelen die we voor het water- en rioleringssysteem willen realiseren zijn:

- Een openbare ruimte die zo hemelwaterbestendig is ingericht dat onze wegen begaanbaar blijven en we geen schade in panden hebben, tot aan een bui met een kans van voorkomen van eenmaal per honderd jaar (buien t/m 80mm per uur).
- We houden minimaal 90% en bij voorkeur 100% van onze jaarlijkse neerslag vast op de plek waar deze gevallen is. Hiermee verminderen we de gevolgen van langdurige droogte. Hiervoor hanteren we de voorkeursvolgorde vasthouden en nuttig gebruiken, infiltreren op maaiveld, ondergronds infiltreren, verwerken in het oppervlaktewater en afvoeren naar de rioolwaterzuivering.
- Ons water- en rioleringssysteem is circulair door vuile en schone waterstromen volledig te ontvlechten en kringlopen te sluiten. Deze maatregel leent zich goed om te combineren met de ambitie om minimaal 90% van de jaarlijkse neerslag te verwerken daar waar die valt.

3.2 Afgekoppelde oppervlakte

Figuur 3.2.1 Aantal hectare afgekoppelde oppervlakte

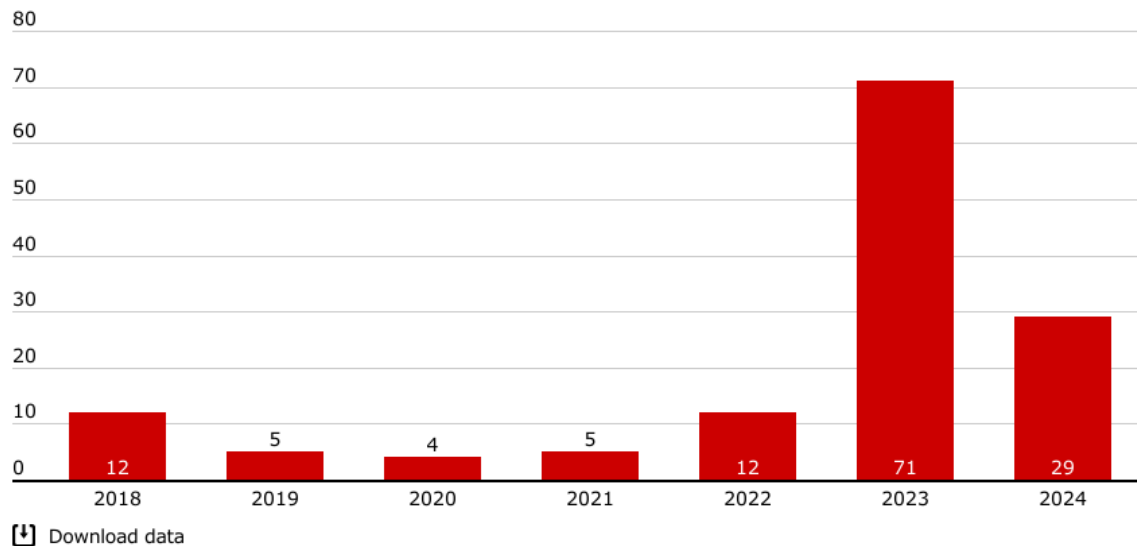
Bron: gemeente Utrecht

Bij rioolvervangingen en herinrichtingen koppelen we zoveel mogelijk hemelwater los dat eerder naar de rioolwaterzuivering ging. We gebruiken dit hemelwater en later het infiltreren in de bodem d (afkoppelen). Dit jaar is 10,6 hectare afgekoppeld. Hiervan is 8,1 hectare openbare ruimte. De andere 2,5 hectare is particulier terrein. Het afkoppelen is gerealiseerd tijdens rioolvervangingsprojecten, maar ook via de bijdrageregeling niet-rioleringsprojecten, acties vanuit Waterproof030 (tegeltaxi, geveltuinenburendagen, de subsidieregeling groenblauwe daken en de subsidieregeling watervriendelijk maatschappelijk vastgoed) en de bouwplantoetsing. Van deze 10,6 hectare is minstens 2,5 hectare vergroend, waarvan 0,6 hectare dakoppervlak door particulieren met ondersteuning van de subsidieregeling groenblauwe daken. Om ervoor zorgen dat ons water- en rioleringssysteem goed blijft functioneren vervangen we riolering wanneer het niet meer in goede staat is. Hierbij scheiden we afvalwater en hemelwater (afkoppelen) en richten we de openbare ruimte klimaatbestendiger en groener in. Doordat we de afgelopen jaren minder riool hebben vervangen dan beoogd koppelen we ook minder oppervlak af dan beoogd. Daarnaast is er minder gebruik gemaakt van de subsidieregeling groenblauwe daken dan beoogd, met als gevolg minder afgekoppeld oppervlak binnen de subsidieregeling. Zie onderwerp 24 Groene daken voor een toelichting op de resultaten daarvan.

Met onze bijdrageregeling niet-rioleringsprojecten hebben we een bijdrage geleverd aan 14 projecten, waaronder de vergroening van Het Groene Lint Overvecht en het Drakenplein in Rivierenwijk. Met de subsidieregeling watervriendelijk maatschappelijk vastgoed zijn er vier schoolpleinen vergroend, waarbij in totaal 0,4 ha is afgekoppeld. We zijn 10e geworden in de categorie van grote gemeenten tijdens het NK tegelwippen. In 2024 hebben we maar liefst 193.249 tegels vervangen door planten, bloemen en bomen. Dat is een halve tegel per inwoner minder. Om in de top 5 te eindigen moeten we dit verhogen naar minimaal 1 tegel per inwoner. Tijdens de geveltuinenburendagen zijn maar liefst 612 geveltuinen aangelegd en zijn er 38.116 tegels (30x30cm) opgehaald met de tegeltaxi. De tegels die tijdens de geveltuinenburendagen worden opgehaald door de tegeltaxi, worden door de aannemer zo veel mogelijk hergebruikt. Bij voorkeur opnieuw in straatwerk en anders als funderingsmateriaal. Zodra de gemeente haar eigen grondstoffendepot in gebruik heeft, wordende tegels uit de openbare ruimte daar opgeslagen voor hergebruik.

3.3 Grondwateroverlast

Figuur 3.3.1 Aantal meldingen als gevolg van te hoge grondwaterstanden in de openbare ruimte

Bron: Bewonersmeldingssysteem gemeente Utrecht

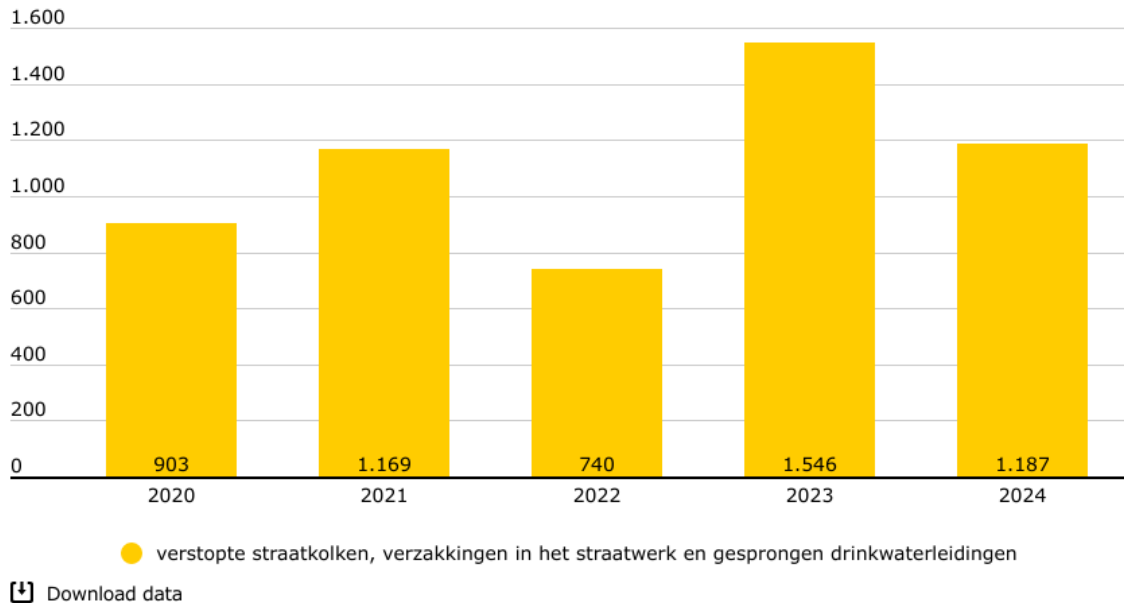
Door de aanhoudende extreem natte periode in de eerste maanden van dit jaar waren de grondwaterstanden bijzonder hoog, met een piek in januari. De grote hoeveelheid neerslag is terug te zien in het aantal grondwateroverlast meldingen, waarvan het overgrote deel binnenkwam in de periode januari tot maart. We ontvingen totaal 54 meldingen over grondwateroverlast, waarvan 29 meldingen werden veroorzaakt door het onvoldoende functioneren van de ontwatering in de openbare ruimte op het moment van de melding. Dit is met name het geval in Hoograven en aan de Cremerstraat. Bij de overige 25 meldingen was de oorzaak onvoldoende ontwatering van particulier terrein, waarvoor de particuliere eigenaar zelf verantwoordelijk is. Locaties van grondwateroverlastmeldingen waar we ten tijde van de melding aan het ontwateringscriterium voldeden waren verspreid over de hele stad. Het grootste deel van alle meldingen (43 meldingen) betrof water in de kruipruimte. In andere gevallen betrof het bouwkundige gebreken zoals een kelder of souterrain die niet waterdicht was.

Op overlastlocaties in de Cremerstraat en Majellaparkbuurt is het beheer en onderhoud van het drainagesysteem geïntensiveerd en wordt het onderzoek naar de oorzaak van de grondwateroverlast voortgezet. Omdat de klimaatscenario's van het KNMI aangeven dat de winters natter worden nemen we dit thema als speerpunt voor de komende jaren en evalueren we ons grondwaterbeleid in 2025.

Voor zover bekend is er geen droogteschade aan panden ontstaan, maar het is ook geen droog jaar geweest.

3.4 Hemelwateroverlast

Figuur 3.4.1 Aantal meldingen over hinder en wateroverlast in de openbare ruimte

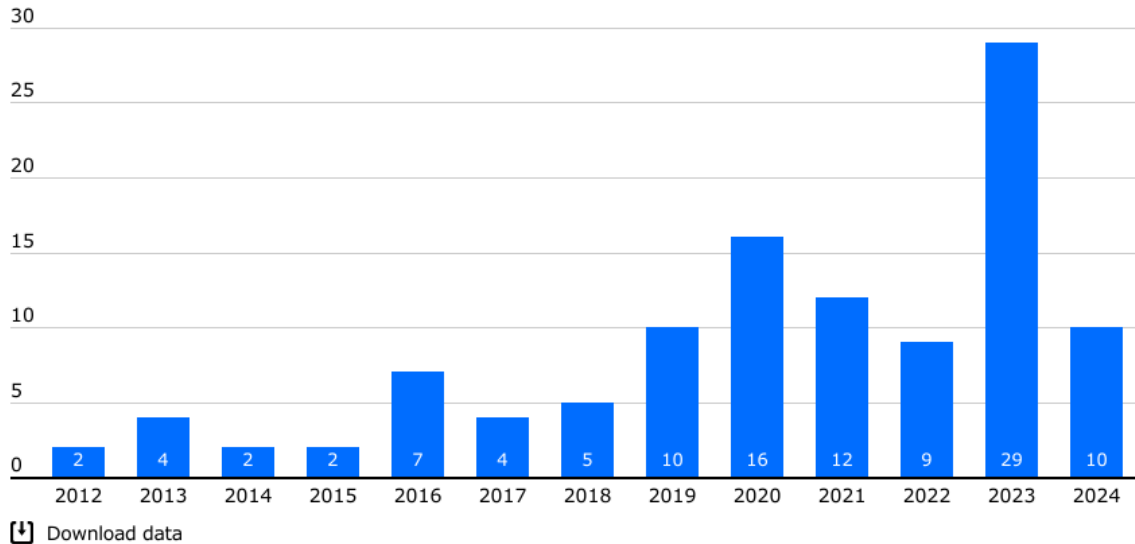

Bron: Bewonersmeldingssysteem aangevuld met directe meldingen bij de aannemer

We ontvingen 2656 meldingen over het gemeentelijke water- en rioleringssysteem. Daarvan gingen 1187 meldingen over hinder en wateroverlast in de openbare ruimte door verstopte straatkolken, door een kapotte drinkwaterleiding of verzakkingen in de weg. Bij 443 meldingen werd op locatie geen probleem aangetroffen, doordat het water al was weggelopen of wanneer hetzelfde probleem meerdere malen gemeld is. De overige 1469 betroffen informatieverzoeken, nagezakte verharding, verstoppingen van perceelaansluitingen, ontbrekende putdeksels, etc. We ontvingen dit jaar 14 meldingen van wateroverlast in panden, waarvan nul door hemelwater afkomstig uit de openbare ruimte of uit de riolering omdat het harder regende dan het rioolstelsel aankon. Twee keer werd er geen probleem aangetroffen of was het probleem al verdwenen bij aankomst van onze aannemer. In de overige gevallen was de wateroverlast het gevolg van in pandige problemen zoals lekkage en verstoppingen van in pandige leidingen. Er is voor zo ver bekend geen sprake geweest van gevaarlijke situaties of stremming van de weg door extreme neerslag.

3.5 Waterkwaliteit

Figuur 3.5.1 urgente waterkwaliteitsproblemen

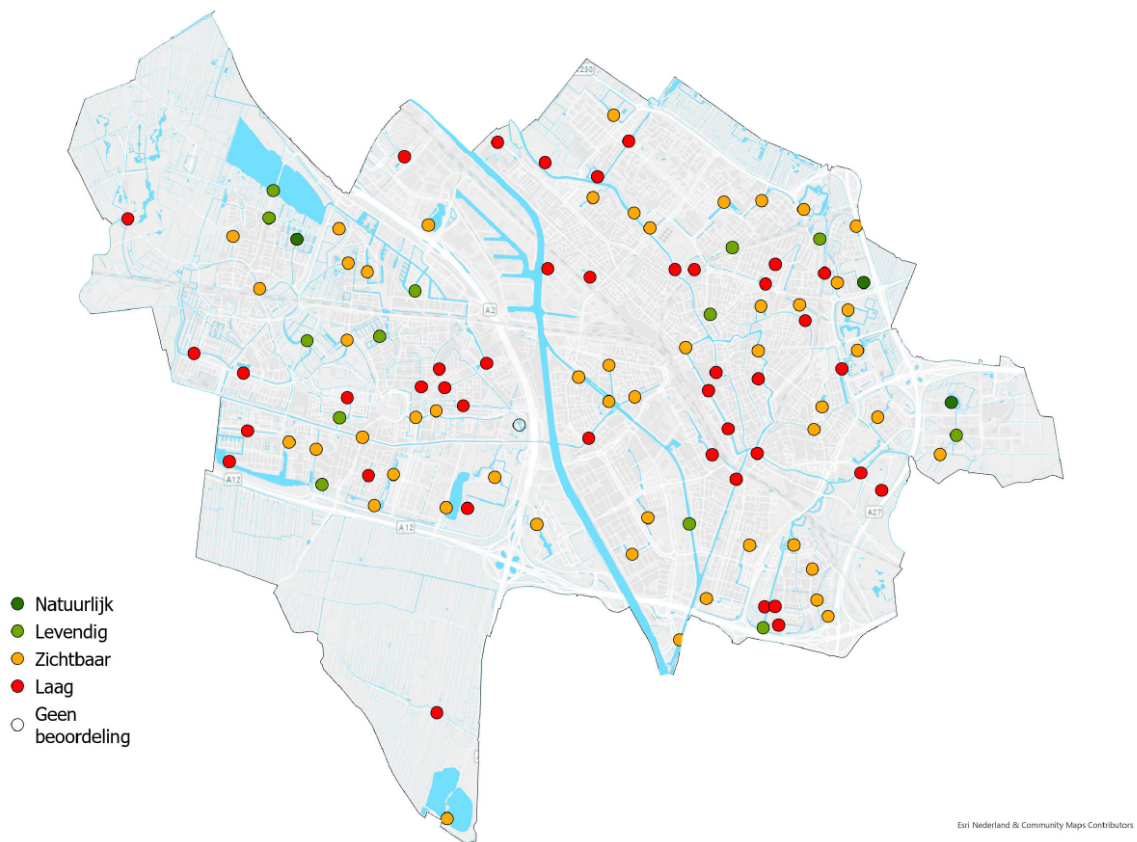
Bron: Bewonersmeldingssysteem gemeente Utrecht

Met het waterschap streven we naar minimaal een oppervlaktewaterkwaliteit, waarbij we urgente waterkwaliteitsproblemen zoals overmatig kroos, blauwalg, vissterfte, stank en botulisme voorkomen. We rapporteren de problemen die zo urgent zijn dat er direct maatregelen genomen moeten worden, door het waterschap of door ons. In 2024 waren dat er 10, waarvan tweemaal blauwalg, 6 locaties waar dode vissen zijn verwijderd (drie of meer), eenmaal olie op het water en eenmaal overmatig kroos.

De eerste helft van de zomer was nat en relatief koud, de 2e helft droog en zonnig. Deze sterke wisseling in weer heeft voor meldingen gezorgd. Bij warm weer en daardoor een hogere watertemperatuur wordt de kans op aanwezigheid van blauwalg vergroot. Ook kan er in droge periodes minder doorstroming plaatsvinden waardoor de kans op bloei van algen en kroos toeneemt. Door het warmer wordende klimaat neemt de kans op de aanwezigheid van blauwalg en overmatig kroos ook in de toekomst toe.

3.6 Ecologische waterkwaliteit

Figuur 3.6.1 kaart conceptresultaten Ecoscan 2024

Bron: Regionaal Netwerk Water & Klimaat, werkgroep stedelijk water.

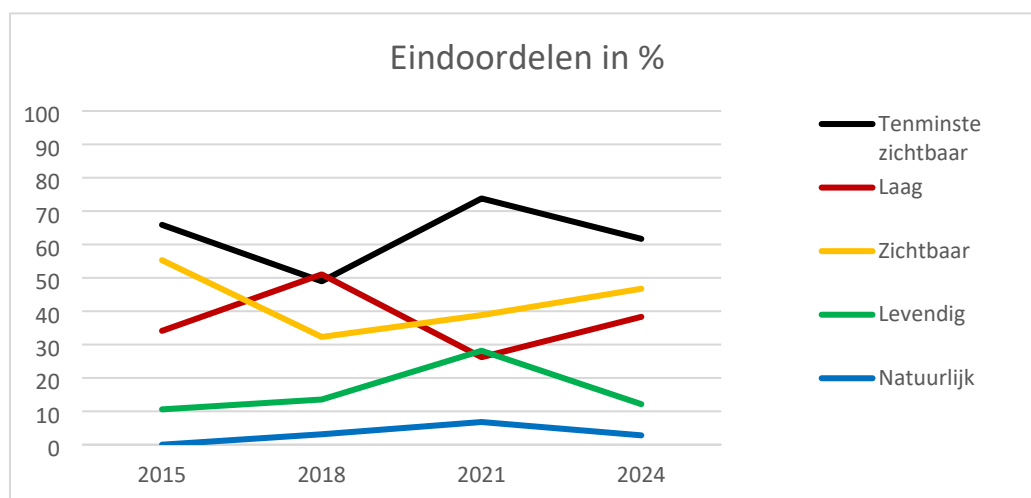
De Ecoscan brengt de ecologische waterkwaliteit op ruim honderd locaties in de gemeente Utrecht in beeld. De metingen vinden driejaarlijks plaats op initiatief van gemeente en het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (hierna HDSR). Beide partijen maken ook onderdeel uit van een regionaal netwerk op het gebied van water en klimaatadaptatie.

Tijdens een Ecoscan onderzoekt een ecooloog: de plantengroei in het water en op de oever, de hoeveelheid zwerfvuil, de helderheid van het water en de bedekking van het wateroppervlak met algen en/of kroos. Het eindresultaat is een beoordeling die 'laag', 'zichtbaar', 'levendig' of 'natuurlijk' is. De Ecoscan is leidend voor de maatregelen die we samen met HDSR uitvoeren in het kader van het Programma Gezond Water. In 2024 is de Ecoscan voor de vierde maal uitgevoerd en de conceptresultaten zijn weergegeven in Figuur 3.6.1.

Bij de Ecoscan meten we niet de zwemwaterkwaliteit, die meten we alleen bij 11 locaties waarvan we weten dat er veel mensen zwemmen. De Ecoscan-resultaten van 2024 betreffen nog conceptresultaten en naar verwachting volgen er nog kleine wijzigingen. Voor de Ecoscan zijn in 2024 107 locaties bezocht, waarvan 103 gelijk aan 2021. De locaties zijn samen representatief voor al het oppervlaktewater in de gemeente. Daarmee geeft de Ecoscan een beeld van de ecologische waterkwaliteit van het oppervlaktewater in de gemeente voor het betreffende moment dat de Ecoscan is uitgevoerd.

Figuur 3.6.2 geeft de ontwikkeling van de Ecoscans over de periode 2015-2024. Hieruit blijkt dat het percentage van de meetpunten dat tenminste zichtbaar scoort over deze periode varieert tussen de 50 en 75%. De reden dat de scores kunnen fluctueren is dat de ecologische waterkwaliteit van het oppervlaktewater mede afhankelijk is van jaarlijks fluctuerende factoren. Zo kan het ene jaar bijvoorbeeld sprake zijn van een relatief koud jaar, terwijl bij de volgende Ecoscan er sprake is van een relatief warme droge periode. Dit heeft onder andere weer effect op de plantengroei en plantendiversiteit en daarmee ook op het eindbeeld. Desalniettemin is de ecoscan wel bruikbaar om langjarige trends in de waterkwaliteit in beeld te brengen. Het gemiddelde eindbeeld in 2024 is iets lager dan in 2021, maar hoger dan 2018. Evenals bij de vorige Ecoscans zijn de beperkte waterplantenbedekking en de beperkte plantendiversiteit een belangrijk belemmerend criterium, daarnaast was het doorzicht iets lager ten opzichte van 2021. Verder hebben veel wateren in Utrecht steile oevers en daardoor een minder goed ontwikkelde oevervegetatie. De komende periode volgt een nadere duiding van de Ecscan-resultaten. In 2025 zijn we ook met HDSR vanuit het Programma Gezond Water gestart met de uitvoering van maatregelen om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren. Uitvoering van dit Programma is voorzien in de periode 2025-2028.

Figuur 3.6.2 Vergelijking eindoordeel Ecoscans periode 2015-2024

Figuur 3.6.2: Vergelijking eindoordeel Ecoscans 2015-2024, de resultaten uit 2024 betreffen nog conceptresultaten en naar verwachting volgen er nog kleine wijzigen.

3.7 Zwemwaterkwaliteit

Figuur 3.7.1 bacteriologische waterkwaliteit van de niet-officiële zwemlocaties

Bacteriologische waterkwaliteit van de niet-officiële zwemlocaties

Locatie	2024
De Munt	Goed
Oud Amelisweerd	Slecht
Musicalkade	Goed
Plas Veldhuizen	Uitstekend
Vikingrijn	Uitstekend
Veilinghavenkade	Aanvaardbaar
Steiger Ariënslaan	Uitstekend
Werkspoorhavenkade	Goed
Ruigenhoek	Goed
Neerlandiakade	Goed
Vecht	Slecht

Figuur locaties waar de bacteriologische waterkwaliteit wordt gemeten

Utrecht kent drie officiële zwemlocaties, de Haarrijnseplas, plas Strijkviertel en de Voorveldsepolder. De zwemwaterkwaliteit op de officiële zwemlocaties wordt gemeten door het waterschap en door de provincie gepubliceerd op de website zwemwater.nl.

In de stad wordt echter ook volop gezwommen op niet-officiële zwemlocaties. Wij zijn als gemeente de locatiehouder en meten om die reden tijdens het zwemseizoen eens in de twee weken de zwemwaterkwaliteit. Het aantal locaties waar we meten is momenteel groter dan de locaties die we hebben onderzocht op de haalbaarheid van officieel zwemwater (Munt, Veilinghaven, Amelisweerd, Ruigenhoek en Werkspoorhaven). Dit komt omdat we voor de haalbaarheid van officieel zwemwater

conform de zwemwaterrichtlijn alleen de locaties hebben onderzocht waar sprake is van een structureel groot aantal zwemmers. We meten momenteel op wat meer locaties om alvast een beeld te hebben van de waterkwaliteit als het aantal zwemmers mocht toenemen.

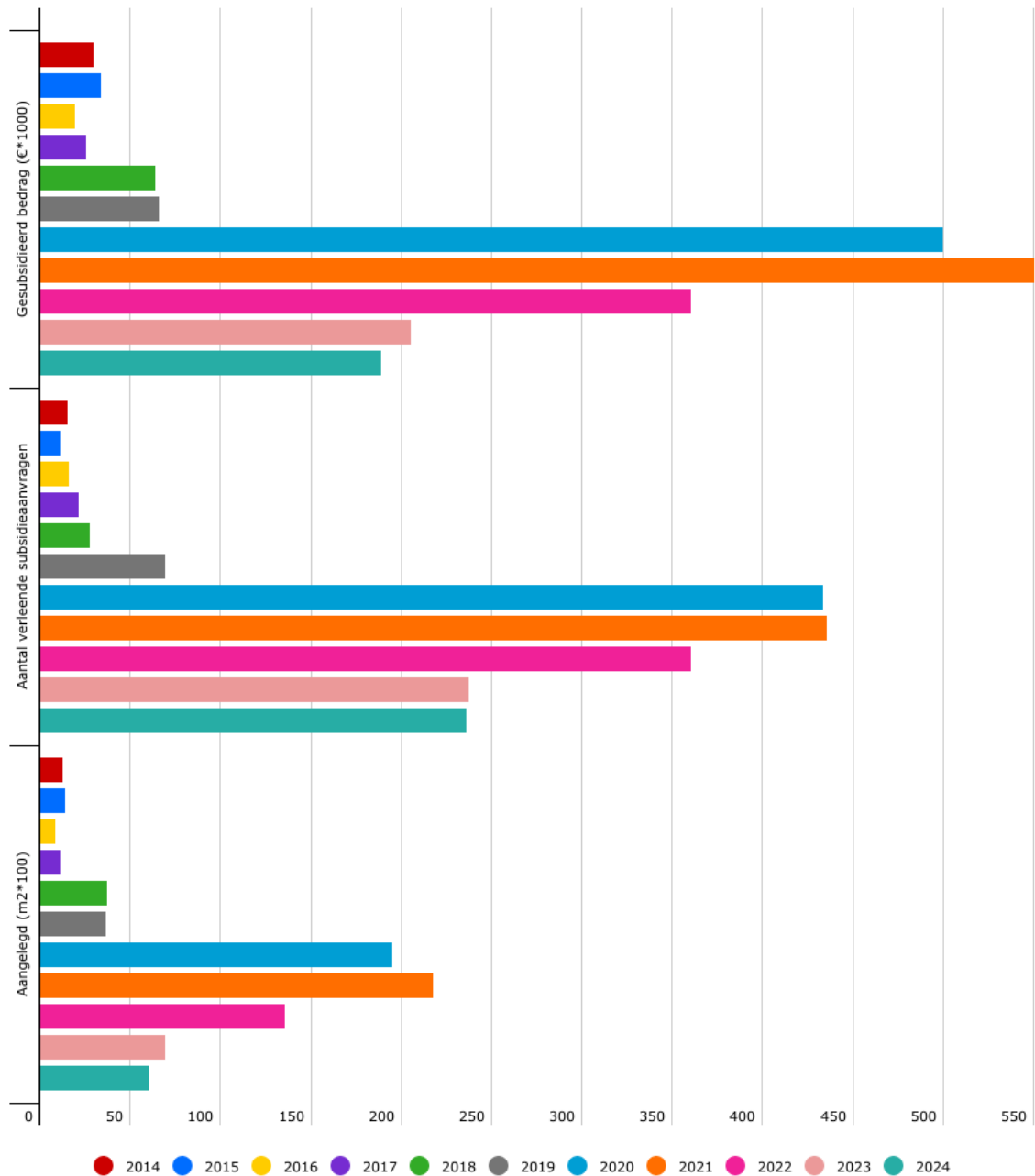
Voor de indeling van de zwemwaterkwaliteit hanteren we net als bij officieel zwemwater de methode uit de Europese Zwemwaterrichtlijn. De waterkwaliteit wordt bepaald op basis van de aanwezigheid van de bacteriën *Escherichia coli* (*E. coli*) en Intestinale enterococci. Op basis van tweewekelijkse bacteriologische metingen over een periode van vier opeenvolgende zwemseizoenen wordt een kwaliteitsklasse toegekend: uitstekend, goed, aanvaardbaar en slecht. Omdat er nog niet op elke locatie vier jaar gemeten wordt, is de bacteriologische waterkwaliteit maar op 11 van de 13 niet-officiële zwemplekken bekend.

Op basis van de metingen scoren drie locaties, Plas Veldhuizen, Vikingrijn en de Steiger Ariënslaan, uitstekend. Bij vijf locaties is de kwaliteitsklasse goed op een locatie aanvaardbaar en op twee locaties slecht.

Een belangrijke bron van een bacteriologische slechte waterkwaliteit zijn uitwerpselen van mensen, honden en watervogels. Uitwerpselen van mensen kunnen in het water komen via de rioolwaterzuivering of via riooloverstorten. Bij hevige neerslag zuivert de rioolwaterzuivering minder goed en loopt het rioolstelsel over via de riooloverstorten. Dit effect is terug te zien bij de Kromme Rijn in Amelisweerd en de Vecht, watergangen waar beiden rioolwaterzuiveringen op lozen. De slechte zwemwaterkwaliteit wil niet zeggen dat deze altijd slecht is, maar wel dat bij hevige neerslag regelmatig de norm wordt overschreden. Het advies is dan ook altijd om kort na hevige neerslag niet te zwemmen in water waar rioolwaterzuiveringen of riooloverstorten op lozen, ook als uit onderstaand overzicht blijkt dat de kwaliteit goed of uitstekend is. Bij hevige neerslag zien we ook dat via afspoeling vanaf de oever uitwerpselen van honden en andere dieren in het water terecht kunnen komen.

3.8 Groene daken

Figuur 3.8.1 groene daken

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

De druk op openbare ruimte in stedelijk gebied is groot. Met groene daken is het op beperkte oppervlakte mogelijk de leefbaarheid te vergroten. Groene daken leveren op de onderstaande manieren een positieve bijdrage aan de omgeving:

- vermindering en vertraging van hemelwaterafvoer;

- reductie van de hittestress;
- kwaliteitsverhoging van de leefomgeving door vergroening;
- Biodiversiteit

Sinds 2009 heeft de gemeente Utrecht een subsidie om de aanleg van groene daken te stimuleren. De subsidieregeling groene daken is op 1 juli 2024 overgegaan in de subsidieregeling groenblauwe daken waarover de Raad per [brief](#) is geïnformeerd. De subsidie groenblauwe daken geldt voor de aanleg van groene daken op bestaande gebouwen, woningen, woonboten, maatschappelijke vastgoed, schuren en bijgebouwen. In 2024 zijn er 236 subsidieaanvragen voor een groen dak positief beoordeeld. Van de 236 subsidie aanvragen waren er 94 een verzamelaanvraag. Verzamelaanvragen zijn aanvragen met 2 of meer adressen in één subsidieaanvraag. Met de subsidie zijn er in 2024 350 gebouwen voorzien van één of meerdere groene daken (bijvoorbeeld de schuur en de aanbouw). In totaal is er meer dan één voetbalveld (6.031 m²) aan groene daken aangelegd met de subsidie. Het totale aantal aanvragen is vergelijkbaar met 2023. We zien wel dat het aantal aanvragen na de aanpassing van de subsidieregeling is toegenomen. Momenteel werken we aan een verbreding van de subsidieregeling zodat er meer groenblauwe maatregelen genomen kunnen worden met deze subsidie, op het hele perceel.

De aanvragen in 2024 betroffen vooral extensieve (sedum) – en biodiverse (kruiden en bloemen) groene daken. Er waren minder aanvragen voor intensieve groene daken. Dit zijn daken die worden ingericht als een volwaardige daktuin die bestaat uit planten, grassen, stuiken en eventueel bomen. Er is in 2024 voor 4940 vierkante meter aan extensieve groene daken, 1080 vierkante meter aan biodiverse groene daken en 11 vierkante meter aan intensief groen dak gerealiseerd. Op al deze daken kon gemiddeld 32 liter water per m² worden vastgehouden.

4. Groene leefomgeving

4.1 Inleiding

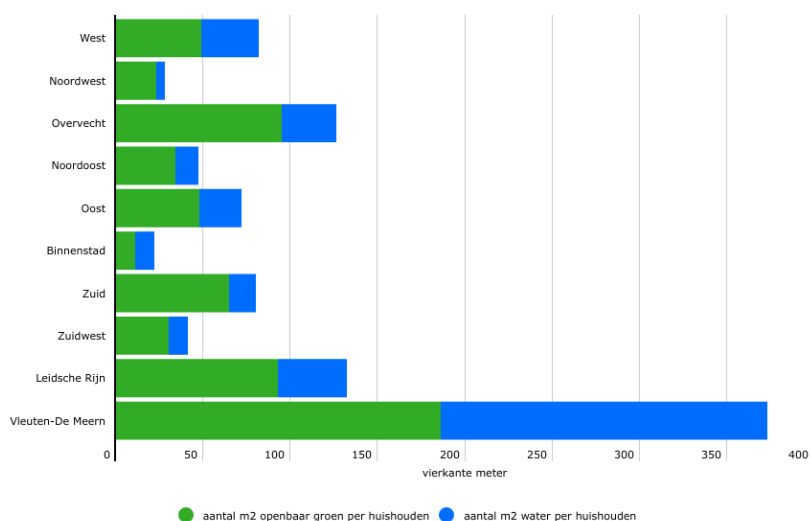
Een groene en klimaatbestendige leefomgeving, met een openbare ruimte die uitnodigt tot sporten, spelen en bewegen, is essentieel voor een gezond stedelijk leven in Utrecht. De gemeente neemt zelf het voortouw in de noodzakelijke vergroening van de openbare ruimte en monitort de voortgang hiervan. Tegelijkertijd heeft de gemeente minder invloed op de keuzes die bewoners en eigenaren maken voor hun tuinen, terreinen, gebouwen en daken, zoals het gebruik van tegels, verharding, bomen of groen. De beschikbare informatie hierover is beperkt en niet altijd openbaar toegankelijk. Daarom zet de gemeente in op bewustwording door bewoners en eigenaren te informeren, het verwijderen van verharding te vergemakkelijken en subsidies voor groene daken aan te bieden. Waar mogelijk werken gemeente en bewoners samen aan initiatieven.

Om een betere balans te creëren tussen stedelijke verdichting en groene ruimtes, zet de gemeente in op een 'Schaalsprong Groen'. Dit houdt in: meer groen in buurten, extra parken en groenblauwe verbindingen, versterking van de groene structuren vanuit het buitengebied en uitbreiding van het groen rondom de stad. Buurten en wijken verschillen in hun stedenbouwkundige opzet, met variërende groottes van tuinen, mate van verharding en bebouwing, en verschillen in de hoeveelheid openbaar en privaat groen. De focus van vergroening en klimaatadaptatie ligt vooral op groenarme buurten en wijken die kampen met hittestress en gezondheidsachterstanden. We maken werk met werk bij het vergroenen van de openbare ruimte om zo efficiënt mogelijk met de gemeentelijke middelen om te gaan.

Op langere termijn zal deze vergroening de verdeling van de openbare ruimte per wijk (figuur 4.2) beïnvloeden en moet een toename van het totale groene oppervlak en het bomenbestand zichtbaar worden. Door samen te werken met particuliere eigenaren kan de gemeente een aanzienlijke bijdrage leveren aan een groene en biodiverse leefomgeving, waarin kwalitatief hoogwaardig groen altijd binnen handbereik is.

4.2 Openbare ruimte per wijk 2024

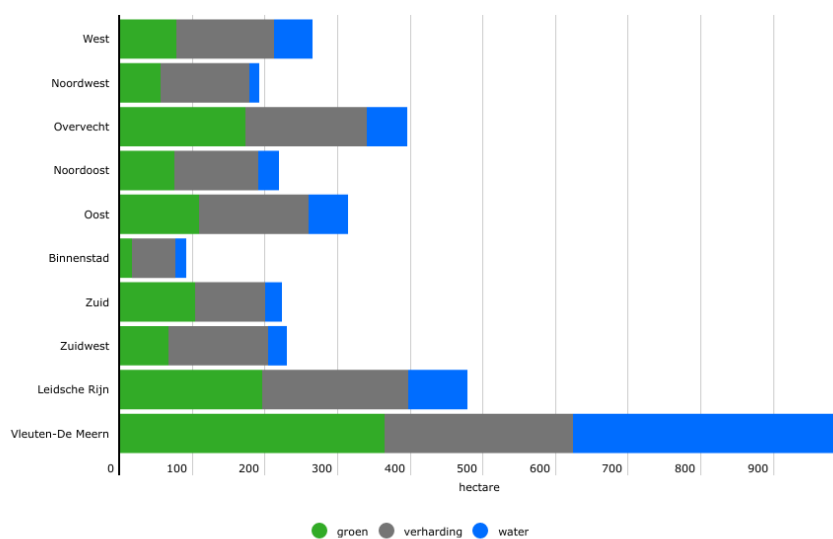
Aantal m2 openbaar groen en water per huishouden per wijk

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

Verdeling openbare ruimte per wijk

[Download data](#)

De totale oppervlakte van het grondgebied van Utrecht binnen de gemeentegrenzen is ruim 9.900 hectare. Hiervan is 3.394 hectare openbare ruimte (exclusief landgoederen) in gemeentelijk beheer; 43% verharding (1.445 hectare); 36% groen* (1.234 hectare) en 21% water (715 hectare). In dit overzicht is ook het water dat niet in beheer is van de gemeente meegenomen, met uitzondering van het Amsterdam-Rijnkanaal.

In 2024 zijn circa 1.025 nieuwe park- en straatbomen toegevoegd aan het gemeentelijk beheersysteem. Dit betreft bomen die zijn geplant op plekken waar geen bomen stonden. Daarnaast is er 3,7 hectare nieuw openbaar groen opgenomen in het gemeentelijk beheersysteem in 2024. Deze

manier van rapporteren betekent dat het kan zijn dat de nieuwe bomen en m² groen al eerder zijn aangeplant, bijvoorbeeld in 2022 of 2023, maar pas in 2024 aan het beheersysteem zijn toegevoegd

Van het openbaar groen in gemeentelijk beheer (exclusief landgoederen) is 47 % natuurlijk beheerd groen**.

Groen op de landgoederen

Het groen dat we beheren op de landgoederen beslaat een oppervlakte van 97 hectare. Hiervan ligt 17 hectare op het grondgebied van Utrecht. Het grootste deel 80 hectare ligt op het grondgebied van de gemeente Bunnik, terwijl de gemeente Utrecht eigenaar is van de landgoederen.

Ten opzichte van vorig jaar is het areaal openbaar groen in gemeentelijk beheer (exclusief de landgoederen) met 4 hectare afgenomen van 1238 naar 1234 hectare. Een belangrijke oorzaak is dat in 2024 het areaal hagen is omgezet van vierkante meters (oppervlakte) naar strekkende meters (lengte) in het beheersysteem. Zonder deze wijziging zou het areaal openbaar groen met 2 hectare zijn toegenomen (1240 hectare). Het aantal hectare groen in gemeentelijk beheer in de wijk varieert sterk tussen de verschillende Utrechtse wijken. De binnenstad, met de dichte bebouwing, heeft het minste groen (16 hectare) en Vleuten de Meern met 364 hectare het meest.

Areaal openbare ruimte verandert voortdurend in omvang en samenstelling

Het areaal openbare ruimte varieert door de tijd in omvang en in samenstelling (verharding, groen, water). Soms blijft een deel van het areaal openbare ruimte onveranderd; wanneer een bedrijfspand wordt gesloopt en vervangen wordt door een appartementencomplex. Ook kan het voorkomen dat de openbare ruimte toeneemt doordat de gemeente eigenaar wordt van een terrein dat bijvoorbeeld in eigendom was van Rijkswaterstaat. Daarnaast kan de omvang van de openbare ruimte toenemen wanneer een weiland aan de rand van de stad wordt ontwikkeld tot een nieuwe woonwijk. Ook binnen het areaal openbare ruimte treden veranderingen op: zo kan een brede stoep worden versmald waardoor er ruimte ontstaat voor nieuw groen. Anderzijds kan er groen verloren gaan door het verbreden van een fietspad.

Het openbaar groen in gemeentelijk beheer gerelateerd aan het aantal huishoudens, is de Binnenstad de minst groene wijk van Utrecht met 11 m² openbaar groen per huishouden. Vleuten-De Meern is de meest groene wijk met 186 m² groen per huishouden. Het gemiddelde in Utrecht is 63 m² groen per huishouden. Dit is een lichte daling (één m² groen /huishouden) ten opzichte van 2023.

Het totale oppervlak aan water binnen de gemeentegrens van Utrecht is, exclusief het Amsterdam-Rijnkanaal, 715 hectare. In Utrecht is gemiddeld 36 m² water per huishouden. In Vleuten-De Meern hebben huishoudens de meeste vierkante meters water tot hun beschikking (187 m²). In de wijken Noordwest (5 m²), Binnenstad (10 m²) en Zuidwest (11 m²) is dit het minste.

Het totaal van openbaar groen en water per huishouden is in 2024, 99 m² per huishouden. Het aantal huishoudens in Utrecht is toegenomen (861 huishoudens). Dit is een afname van 1 m² ten opzichte van 2023. De trend in de afgelopen jaren is: 107 m² (2019), 106 m² (2020 en 2021), 103 m² in 2022 en 100 m² in 2023.

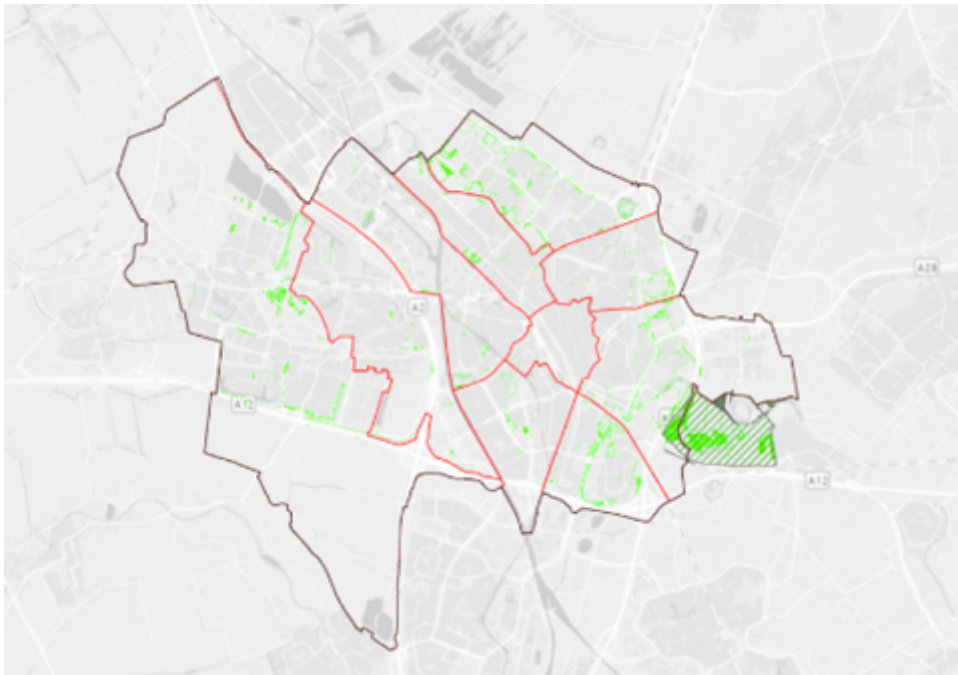
** Het gaat om openbaar groen in beheer bij de gemeente. Particuliere tuinen en landbouwgrond zijn hier dus niet in opgenomen. Ook groen dat in beheer is van scholen, sportverenigingen, recreatieschap, Rijkswaterstaat, NS, waterschappen, volkstuinen, etcetera zijn hier niet in opgenomen.*

*** Het gaat om openbaar groen met hoge natuurwaarden zoals hooilanden, ruigten, stinzeplanten, gras met stinzenbollen en bosplantsoenen.*

**** Er zit altijd een zekere vertraging tussen de aanplant, de overdracht naar de beheerorganisatie en de uiteindelijke registratie in het beheersysteem. We kunnen pas rapporteren over nieuw groen en nieuwe bomen, in beheer bij de gemeente, als deze zijn verwerkt in het systeem. Voor monitoringsdata sluiten we zoveel mogelijk aan bij de bestaande datasystemen van de gemeente.*

4.3 Bos en bomen

Figuur 4.3.1 hectare bos en bosplantsoenen in beheer van de gemeente Utrecht

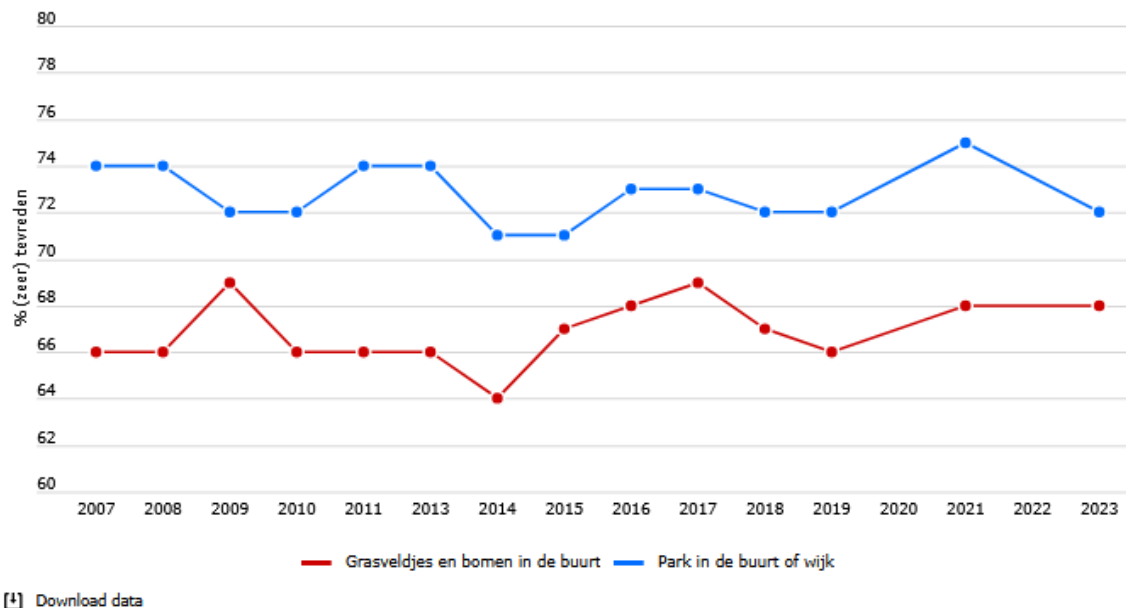

De gemeente Utrecht beheert circa 190 hectare bos en bosplantsoen. De landgoederen Amelisweerd en Rhijnauwen zijn gearceerd weergegeven. De landgoederen zijn van de gemeente Utrecht maar liggen deels op het grondgebied van de gemeente Bunnik.

In 2024 is de gemeente Utrecht verantwoordelijk voor het onderhoud van circa 135.000 gemeentelijke park-, laan- en straatbomen. Dit is een toename van circa 1.000 bomen ten opzichte van 2023. Daarnaast beheert de gemeente ruim 190 hectare bos en bosplantsoen. Hiervan is bijna 65 hectare bos op de landgoederen waarvan een groot deel, bijna 54 hectare bos buiten de gemeentegrens ligt op het grondgebied van de gemeente Bunnik; (zie ook toelichting bij: 21. Openbare ruimte per wijk)

Naast de park- en straatbomen heeft de gemeente bos en bosplantsoen in beheer. Op deze locaties worden alleen de grotere bomen geregistreerd vooral met oog op de boomveiligheid. Jonge bomen en bomen die verder van de paden af staan worden dus niet geregistreerd. Er zijn daar dus nog veel meer bomen en daarom tellen we daar de oppervlakte van bos en bosplantsoen en geen individuele bomen. Er zit tijd tussen het aanplanten van een boom en het opnemen van de boom in het groenbeheersysteem. Dat geldt ook voor een gekapte boom. Als bijlage bij dit rapport vindt u een gedetailleerd verslag van de ontwikkeling van het gemeentelijk bomenbestand per subwijk. Op deze online kaart [Bomenbelans 2024](#) zijn alle park- en straatbomen (inclusief laanbomen op de landgoederen) te zien die door ons worden beheerd. Ook worden de bos en bosplantsoenen op deze kaart getoond.

4.4 Tevredenheid groen

Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht, in 2020, 2022 en 2024 is er geen enquête geweest

Figuur 4.4.1 Tevredenheid groen en parken (weergave tussen 60% en 80%)

In 2023 is 72% van de Utrechters (zeer) tevreden over het park in de wijk of de buurt. In 2021* was dit 75% wat aangeeft dat de waardering voor het groen in de stad relatief stabiel is. In Vleuten-De Meern (84%) en Oost (84%) zijn inwoners hier het meest tevreden over. Zuidwest heeft het laagste aandeel (58%) tevreden bewoners. In alle wijken is het aandeel (zeer) tevreden bewoners hoger dan in Zuidwest. De tevredenheid over parken schommelt vanaf 2007 tussen de 71% en 74%. Daarnaast is ongeveer twee derde (68%) van de Utrechters (zeer) tevreden over het groen (zoals grasveldjes en bomen) in de buurt. In 2021* was dit ook 68%. Vanaf 2007 schommelt het aandeel (zeer) tevreden Utrechters tussen de 64% en 69%. In Vleuten-De Meern (79%) Overvecht (78%), Zuid (77%), en Oost (77%) zijn bewoners in 2023 het meest tevreden over het groen in hun buurt. In Zuidwest (53%), Binnenstad (56%) en Noordwest (58%) is dit aandeel het laagst. In deze wijken is het aandeel ook gedaald ten opzichte van 2021.

* Er zijn geen gegevens over 2020, 2022 en 2024 omdat de enquête tweejaarlijks is.

5. Natuur – de Utrechtse 30

5.1 Inleiding

Indicatoren Utrechtse biodiversiteit 'Utrechtse 30'

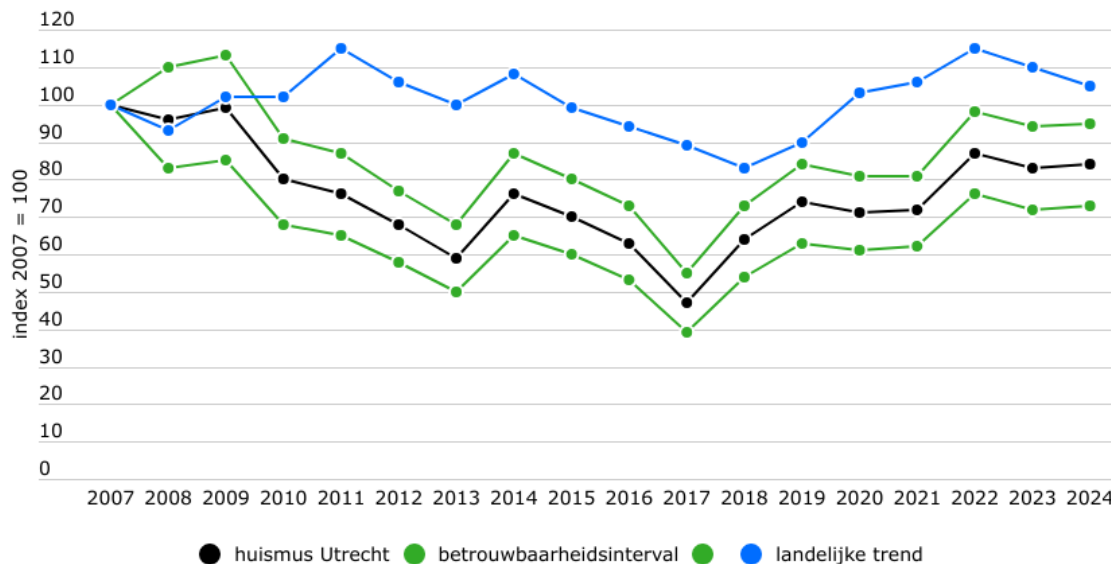
De gemeente volgt de Utrechtse biodiversiteit aan de hand van 30 soorten (raadsbrief 5 [oktober 2021](#)). Het zijn soorten waarvan de trend deels de effecten van onze beheerinspanningen en ruimtelijke strategie op biodiversiteit zichtbaar maakt en die gezamenlijk het brede spectrum van biotopen (bos, water, grasland, steen etc.) omvatten. De huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis zijn de soorten waar wij voorgaande jaren ook over rapporteerden. De extra soorten voor 2024 zijn de paddenstoel, eekhoorn, das, rugstreeppad, konijn, otter en weidebeekjuffer

Niet alle 30 soorten komen jaarlijks terug in het duurzaamheidsverslag vanwege de tijdinspanning die dit kost en de kosten die ermee gemoeid zijn.

.

5.2 Huismus

Figuur 5.2.1 trend huismus in Utrecht en landelijk sinds 2007

 Download data

Bron: Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon & CBS, www.sovon.nl en de stadsvogelvrijwilligers

De huismus is een vogelsoort die hoort bij de stad. De vogel heeft struiken nodig voor het vinden van voedsel en het verstoppen voor roofdieren. Het verstenen van tuinen en het verdwijnen van groene plekken is een reden voor afname van het aantal huismussen. De huismus maakt zijn nest onder dakpannen of in kieren en gaten in gebouwen. Deze nestplekken kunnen verdwijnen met renovaties of isolatie-werkzaamheden.

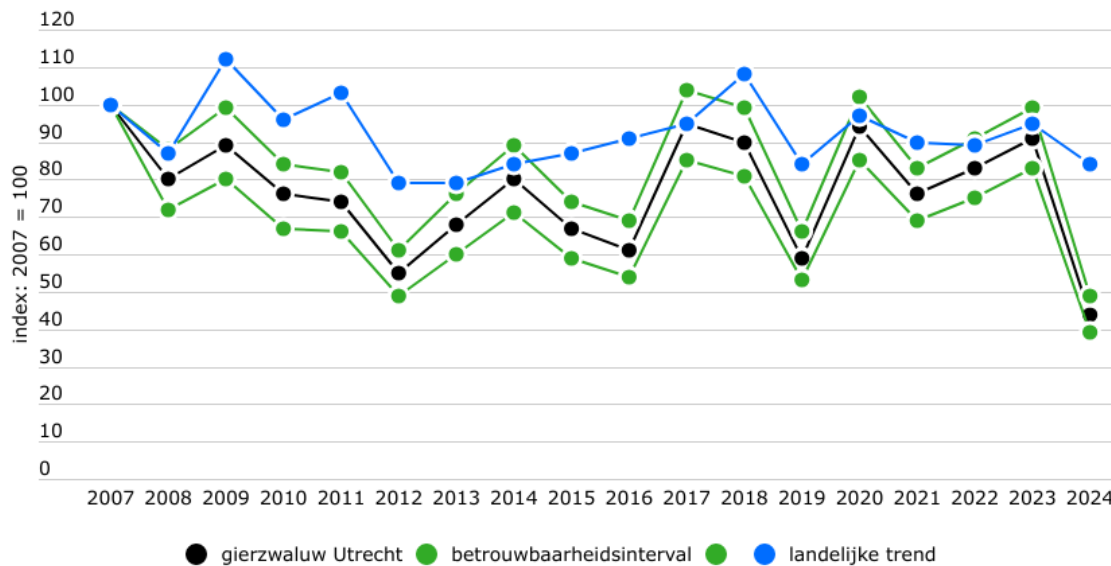
Vrijwilligers tellen voor het Meetnet Urbane Soorten (MUS) alle stadsvogels. De huismus vertoont een matige afname ten opzichte van 2007. Dit komt overeen met de landelijke trend. Ogenscheinlijk is er vanaf 2017 weer een stijgende lijn te zien. Mogelijk duidt dit op een herstel van de populatie. De komende jaren moet blijken of dat een lange termijn trend is.

Bron: Saxifraga.nl, fotograaf: Luc Hoogestein

5.3 Gierzwaluw

Figuur 5.3.1 trend gierzwaluw in Utrecht en landelijk sinds 2007

[Download data](#)

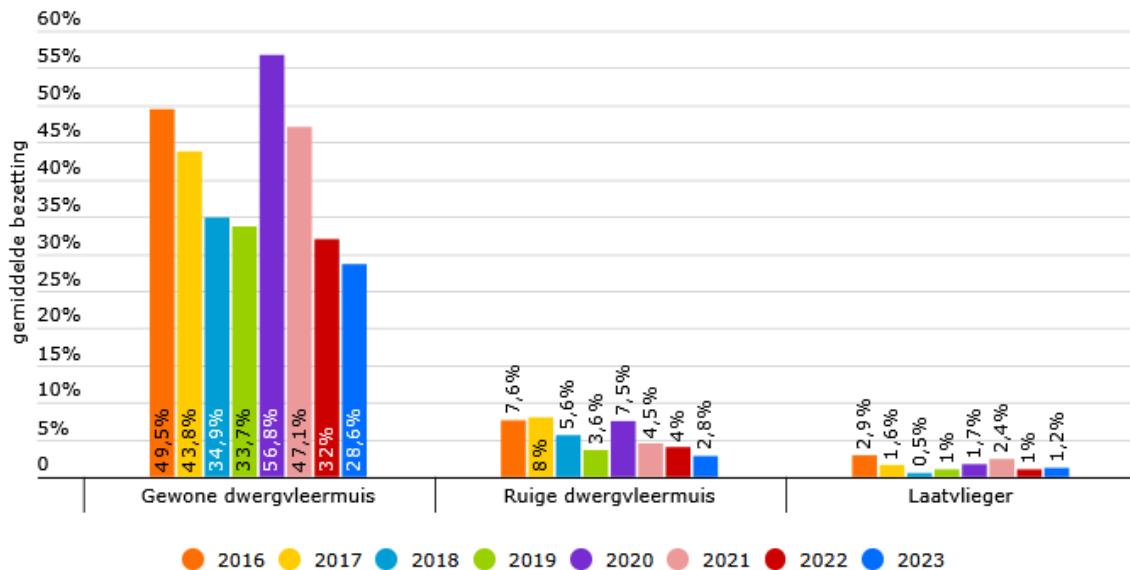
Bron: Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon & CBS, www.sovon.nl en de stadsvogelvrijwilligers

De gierzwaluw is voor zijn voortbestaan afhankelijk van nestplekken in gebouwen. Deze vogel brengt zijn hele leven door in de lucht. Alleen voor het broeden verlaat deze vogel het luchtruim. Gierzwaluwen zijn redelijk trouw aan de nestplekken waar zij voorgaande jaren hebben gebroed.

De trend voor de gierzwaluw in Utrecht is een matige afname volgens Sovon. De landelijke trend is ook een matige afname. De oorzaak van de uitschieter naar beneden van 2024 is niet bekend. Het kan een waarnemerseffect zijn. Bijvoorbeeld dat er minder tellingen zijn gedaan of door minder ervaren vrijwilligers. De komende jaren moet duidelijk maken of we echt met een daling van de populatie te maken hebben of dat dit een meetkundige afwijking is. Er zijn geen signalen gekomen van de vrijwilligers dat er minder bezette nesten zijn.

5.4 Gewone dwergvleermuis

Figuur 5.4.1 gemiddelde bezetting van vleermuissoorten in de onderzochte VleerMUS-routes

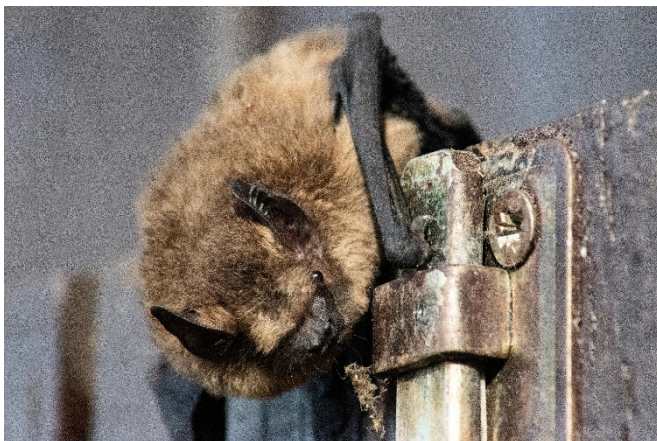
[Download data](#)

Bron: zoogdiervereniging

De gewone dwergvleermuis is een vleermuis die overal voorkomt in Nederland en ook het vaakst gezien wordt in Utrecht. Overwinteren doen ze in winterslaap in de Inktpot en enkele andere hoge gebouwen in de stad. Als ze hun jongen grootbrengen vinden we de zogenaamde kraamgroepen vooral in de buurt van grote parken en wateren waar veel voedsel (insecten) aanwezig is. Sloop, verbouwings- en isolatiemaatregelen kunnen ervoor zorgen dat het aantal verblijfplaatsen in de stad afneemt.

Om de voor- of achteruitgang van stadsvleermuizen te volgen is het meetnet VleerMUS in 2016 opgestart. De routes van dit meetnet zijn in 2023 voor het achtste jaar gefietst. Ook in 2023 is het gelukt om het maximum aantal routes voor het meetnet te fietsen.

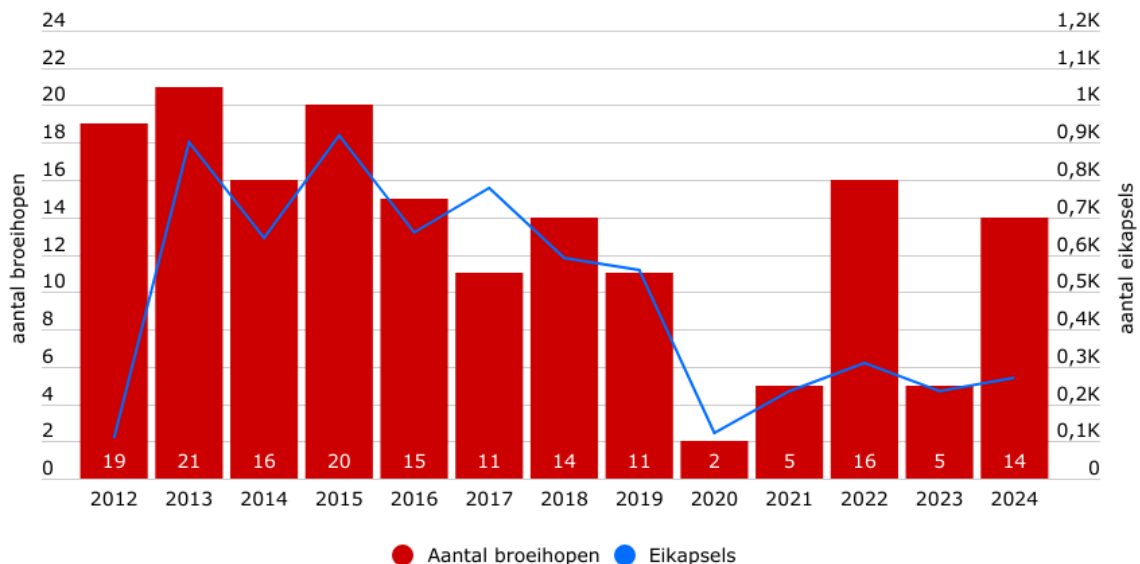
Toch is deze reeks resultaten te kort om er een statistische analyse van te maken.

Bron: Pexels.com, fotograaf Maximilian Ruther

5.5 Ringslangen

Figuur 5.5.1 trend ringslang

Download data

Bron: gemeente Utrecht

Dit is een overzicht van het aantal aangelegde ringslangbroeihopen (bij sommigen worden de eikapsels wel geteld en bij sommigen niet) en het aantal eikapsels per broeihoop. Het aantal eikapsels per broeihoop is de afgelopen 4 jaar redelijk stabiel gebleven. In 2024 zijn in 8 van de 14 broeihopen de eikapsels geteld. De ringslang is een kenmerkende soort van waterrijke gebieden, natuurlijke parken en landgoederen aan de oost- en noordkant van de stad. De ringslang leeft van amfibieën en vissen. In zijn leefomgeving is het dan ook belangrijk dat er kleine wateren en natuurlijke oeverbegroeiingen aanwezig zijn. Zeker zo belangrijk is de aanwezigheid van locaties waar de ringslang kan overwinteren en zijn eieren kan afzetten. De dieren overwinteren in (dieren)holen, onder boomstammen, in taluds en andere droog gelegen, vorstvrije locaties.

De ringslang zet haar eieren af op locaties met (natuurlijke) broei: mesthopen, composthopen en rottend organisch afval. Dergelijke locaties zijn kwetsbaar: ze worden door mensen gebruikt en wanneer niet bekend is dat er ringslangen in voortplanten kunnen de eieren worden verstoord of vernield. Om de voortplanting van ringslangen beter te beschermen, te stimuleren en bovendien goed te kunnen monitoren worden in Utrecht broeihopen aangelegd en het aantal eikapsels jaarlijks geteld. De ringslang komt in de gemeente Utrecht voor in de oost- en noordrand van de stad. Ten westen van het Amsterdam Rijnkanaal zijn geen populaties bekend.

Voor de opbouw van de broeihopen is de gemeente afhankelijk van vrijwilligers. Daarom wisselt het aantal opgebouwde broeihopen per jaar.

De broeihopen die goed gebruikt worden door de ringslangen liggen op plekken waar de omstandigheden al lange tijd stabiel zijn; waar er weinig verstoring is door mensen, honden of andere recreatie; waar weinig predatiedruk is door bijvoorbeeld ratten en waar de broeihopen al lange tijd op dezelfde plek worden opgebouwd.

Fotograaf: Floris Brekelmans

5.8 Rugstreeppad

De rugstreeppad is een amfibieënsoort die vooral voorkomt in pioniermilieus. Ze legt in het voorjaar eieren in ondiep snel opwarmend water met weinig vegetatie. In Utrecht is de soort al langere tijd bekend uit de omgeving van de Haarrijnse Plas en de golfbaan Haarzuilens. Daarnaast is de soort bekend uit de omgeving van de Nedereindse Plas. In 2024 ook waarnemingen uit deze twee gebieden bekend. De verspreiding van de soort is stabiel.

5.9 Weidebeekjuffer

De weidebeekjuffer is een libellensoort die schoon stromend water nodig heeft. In Utrecht komt de soort voor langs de Kromme rij, de stadswateren in de binnen stad en de vecht. De soort vertoont zwervgedrag en wordt daarom ook op andere plekken in de stad gevonden. De verspreiding van de soort is stabiel.

Bron: Saxifraga.nl, fotograaf: Tim Termaat

5.10 Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. Daarnaast ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Ze komen ook in bebouwd gebied voor als er voldoende voedsel beschikbaar is. Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos met naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar. In Utrecht leven ze in oudere parken, volkstuinen en begraafplaatsen. Vooral in het oosten van Utrecht, waar ze leven op de grens van een groot verspreidingsgebied van Amelisweerd en de Utrechtse Heuvelrug. Ook leven eekhoorns in de bossen van Landgoed Oud-Zuilen en Haarzuilens. De populatie is het best in beeld te brengen door in de winter naar nesten te zoeken. Er zijn geen exacte aantallen bekend; naar schatting leven er 20-50 eekhoorns in Utrecht.

5.11 Konijn

Het konijn leeft voornamelijk op de hogere gelegen zandgronden in de stad. Dat zijn bijvoorbeeld taluds van snelwegen en spoorwegen, fortten, opgespoten terreinen en industrieterreinen. Daar maakt het konijn burchten in dichte struikvegetaties. Belangrijk is dat rond de burchten grazige vegetaties aanwezig zijn. Aanwezigheid van konijnen kan makkelijk worden vastgesteld aan de hand van de ronde keutels en kort begraasd gras. Het konijn verliest leefgebied als gevolg van woningbouw (o.a. Merwedekanaalzone, Leeuwensteyn, Haarrijn) en verdichting van de stad.

5.12 Das

Fotograaf: Arthur Hoffmann

De das leeft in Utrecht in het buitengebied langs de noord- en oostzijde van de stad. Binnen de gemeentegrens is momenteel één permanent bewoonde burcht bekend in het talud van de A27. Daarnaast liggen in het door ons beheerde gebied Amelisweerd – Rijnauwen drie bewoonde burchten. Andere burchten zijn onder meer bekend uit de omgeving van Fort Ruigenhoek, de Hoogekampse Plas en Fort Vechten. Momenteel leven ongeveer 20-25 dieren in de noordelijke en oostelijke stadsrand.

5.13 Paddenstoel

In 2024 is een aantal parken en andere “groene elementen” onderzocht op het voorkomen van paddenstoelen. Paddenstoelen kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de biodiversiteit van een locatie, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan (vooral het juiste beheer). De parken die mycologisch gezien hoog scoorden waren het Julianapark, het Wilhelminapark, de Maliebaan en het eikenlaantje bij het Vechtzoompark. Deze plekken hebben vooral waarde vanwege de ectomycorrhiza vormende paddenstoelen op rivierklei. Daarnaast zijn twee terreinen van belang door het voorkomen van zeldzame schraalgraslandpaddenstoelen: de Helweide (Amelisweerd) en de Zilveren Schaats.

Ook zijn op vijf locaties in de berm geplaatste boomstammen onderzocht in als groeiplaats voor aan hout verterende paddenstoelen. Dit blijkt een interessante groeiplaats te zijn. Er werd zelfs een nieuwe paddenstoelensort voor Nederland ontdekt: de gouden gaatjeszwam.

Fotograaf: Peter-Jan Keizer

5.14 Otter

De otter is nog niet in Utrecht waargenomen. Hij wordt wel steeds vaker waargenomen in de omgeving.

5.15 Natuur inclusief bouwen

Voor natuurinclusief bouwen is de gemeente verplicht om te monitoren. Dit is een taak die voortvloeit uit het Omgevingsprogramma van de Provincie, specifiek het soortenmanagementplan (SMP) waarvoor de provincie een gebiedsontheffing heeft verleend aan de gemeente (zie het omgevingsprogramma Faunabeleid en monitoring). Om hieraan te voldoen monitoren we de gebouw bewonende soorten: gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis. En we houden bij waar nieuwe verblijfplaatsen worden gerealiseerd. Daarvoor schaft de gemeente in 2025 een SMP-registratiesysteem aan. Hierin kunnen alle nieuw aangelegde verblijfplaatsen bijgehouden en gemonitord worden.

6. Groene leefomgeving: Invasieve exoten

6 Invasieve exoten

Invasieve exoten kunnen zowel planten als dieren zijn en zowel op het land als in het water voorkomen. Exoten komen van nature niet in Nederland voor en daarom noemen we deze soorten exoot (uitheems). Voorbeelden van invasieve exoten zijn de Aziatische duizendknoop, de Reuzenberenklauw en de Amerikaanse Rivierkreeft. Uitheemse soorten kunnen door verspreiding en vestiging in Nederland de inheemse soorten overwoekeren en daarmee de biodiversiteit aantasten.

Het is niet te voorkomen dat invasieve exoten zich binnen onze gemeentegrens vestigen. Wel is het zeer onwenselijk dat ze schade aanrichten aan de biodiversiteit en onze ecosystemen. Vroegtijdig en actief ingrijpen is daarom noodzakelijk om verspreiding en eventuele schade te voorkomen en te beperken. De bestrijding van invasieve plantexoten is een vast onderdeel van de reguliere werkzaamheden in groen- en wateronderhoud van de gemeente Utrecht. De bestrijding van invasieve exoten in het water is een verantwoordelijkheid van waterschappen en gemeente afhankelijk van de beheersituatie. Ook de provincie Utrecht zet zich in om de verspreiding en vestiging van nieuwe invasieve exoten tegen te gaan.

We bestrijden een aantal invasieve exoten:

- De Japanse duizendknoop, Sachalinse duizendknoop en Boheemse duizendknoop bestrijden we, omdat deze soorten extreem invasief zijn. De Aziatische duizendknopen verspreiden zich met name door menselijk handelen. Locaties waar Aziatische duizendknopen voorkomen worden van april tot en met september, afhankelijk van de groeilocatie, een aantal keer gemaaid om deze planten uit te putten.
- De Reuzenberenklauw bestrijden we, omdat deze gezondheidsklachten voor mensen kan opleveren. Daarnaast is de Reuzenberenklauw opgenomen in de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten'. Dit betekent dat we de soort actief moeten bestrijden. De Reuzenberenklauw verspreidt zich door verwaaiend zaad. We maaien de Reuzenberenklauw daarom tweemaal per jaar, als deze in bloei komt. Hierdoor voorkomen we zaadvorming en verdere verspreiding. We gebruiken sinds 1992 geen chemische bestrijdingsmiddelen meer in de openbare ruimte van de gemeente Utrecht.

De groeilocaties van invasieve exoten zijn vastgelegd op kaarten. Deze kaarten werken we gedurende het groeiseizoen bij, waarbij we eventuele nieuwe locaties toevoegen. In 2024 hebben we een belangrijke inhaalslag gemaakt om de locaties van invasieve soorten beter in kaart te brengen. Dit heeft geleid tot een toename van het aantal geregistreerde groeilocaties. Het aantal locaties waar de Reuzenberenklauw voorkomt is gestegen naar 167. Dit is een stijging ten opzichte van de 145 locaties in 2023. Ook het aantal locaties van de Aziatische duizendknoop is toegenomen naar 275, in vergelijking met 135 locaties in 2023. Hoewel het aantal locaties door de nieuwe manier van registreren is gestegen, zien we tegelijkertijd een afname in het aantal vierkante meters waar deze soorten voorkomen. Met deze nieuwe werkwijze en de actualisatie van onze gegevens kunnen we gericht blijven werken aan het beperken van de impact van invasieve exoten binnen onze gemeente. Wat betreft de bestrijding van invasieve exoten in het oppervlaktewater werkt de gemeente intensief samen met het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (hierna HDSR). Dit doen we onder andere vanuit het Programma Gezond Water. Met dit programma voeren we tot en met 2028 in de hele stad verschillende maatregelen uit om de waterkwaliteit te verbeteren. Onderdeel hiervan zijn ook maatregelen voor bestrijding van de invasieve exoten. Op de volgende locaties is bestrijding van invasieve exoten in het water uitgevoerd:

- In Leidsche Rijn, Vleuten de Meern, de Minstroom is op meerdere plaatsen de invasieve exoot Ongelijkbladig Vederkruid aanwezig. Deze woekerende waterplant is niet alleen een bedreiging voor de biodiversiteit in het water, maar kan ook nadelig zijn voor de aan- en afvoer van water. In 2023 is door HDSR en de gemeente Utrecht samen een pilot in de Eschersingel uitgevoerd. In deze pilot zijn na de baggerwerkzaamheden inheemse soorten uitgezet en een aangepast maairegime is toegepast. In 2024 zijn de kleinere watergangen extra gemaaid, te weten drie keer in plaats van twee keer per jaar.
- De Waterwaaier (Cabomba) is een andere invasieve exoot die eerder is aangetroffen in het oppervlaktewater in de Minstroom en bij de Zilveren schaats. HDSR monitort het voorkomen en zorgde voor de verwijdering van de Waterwaaier in 2022. Bij het verwijderen heeft HDSR ervoor gezorgd dat er geen plantenresten achterbleven, omdat die anders weer kunnen gaan uitgroeien. Vooralsnog is er geen nieuwe groei ontdekt en daarmee lijkt deze bestrijding succesvol geweest.
- Een andere invasieve dier-exoot die voor veel overlast zorgt is de Amerikaanse Rivierkreeft. Deze zoetwaterkreeft kan het ecologisch evenwicht in het water verstoren doordat de kreeft waterplanten opeet en de grond omwoelt. Gevolg hiervan is een troebel water zonder begroeiing. Naar een effectieve bestrijding doen HDSR en de provincie onderzoek. De gemeente Utrecht volgt het onderzoek van deze partijen. Tot op heden is er landelijk geen effectieve bestrijding van deze rivierkreeften voor handen.

Figuur - Japanse duizendknoop, Fallopia japonica, Saxifraga-Peter Meininger

7. Dierenwelzijn

7.1 Inleiding

Uitgangspunten dierenwelzijnsbeleid

Het dierenwelzijnsbeleid is in 2019 vastgelegd in de [nota Dierenwelzijn](#).

Voor het dierenwelzijnsbeleid zijn er twee uitgangspunten:

- We continueren de inzet van maatregelen aan het begin van de keten bij bouwen, wonen, openbare ruimte en infrastructuur.
- De focus van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente ligt op datgene waar de gemeente controle of invloed op heeft. Daar waar de gemeente geen maatregelen kan nemen of beïnvloedingsmogelijkheden heeft, maar wel zaken wil veranderen of verschil denkt te kunnen maken, gaan we in gesprek.

Gevonden hulpbehoevende dieren

Gemeenten hebben de wettelijke taak om gevonden hulpbehoevende gehouden dieren op te vangen. Utrecht kiest ervoor om opvang en vervoer van alle hulpbehoevende dieren uit de gemeente Utrecht - zowel wilde als gehouden dieren – structureel te regelen met een organisatie die reeds een sterke rol heeft in deze activiteit. Momenteel heeft de gemeente een contract met de Dierenbescherming. Naast het organiseren van vervoer en opvang, geeft de Dierenbescherming ook advies bij specifieke dierenwelzijnsvragen vanuit de gemeente. Op 1 augustus 2024 liep de overeenkomst af. We zijn een nieuw contract aangegaan voor de komende 4 jaar tot en met 31 december 2028 met de Dierenbescherming en ketenpartners. Dit contract zorgt voor de continuïteit van vervoer en opvang van gevonden dieren.

De Dierenbescherming werkt samen met:

- Stichts Asyl voor Dieren voor opvang van honden en katten;
- Dierenambulance Utrecht voor het vervoer van dieren en waar mogelijk advies en hulp bij gevonden dieren;
- Vogelopvang Utrecht voor de opvang van wilde vogels;
- Dierenbeschermingscentrum Amersfoort voor de opvang van tamme konijnen en knaagdieren.
- Stichting Snorhaar voor de opvang van wilde zoogdieren

Wilde dieren

De gemeente heeft de bevoegdheid om de jacht in te zetten uitsluitend om de balans in de faunapopulatie te herstellen (teveel dieren die anders uithongeren of andere soorten verdrijven), bij zieke of gewonde dieren en/of wanneer dieren een gevaar voor mensen vormen (bijv. voor de volksgezondheid). We beschouwen de jacht als laatste redmiddel. In 2024 was afschot niet nodig en is er geen jacht uitgevoerd. Wel is er gestart met de opleiding van één van onze boswachters tot jager. Deze opleiding wordt naar verwachting half 2025 afgerond, waarna deze boswachter indien nodig zelf dieren kan afschieten.

De gemeente heeft de mogelijkheid om visrecht uit te geven. Sportvisserij heeft bij het vangen nadelige invloed op het welzijn van de vissen. Daarom wil de gemeente Utrecht het aantal viswateren in de stad niet verder uitbreiden. In 2024 hebben we geen gesprekken over dierenwelzijn gevoerd met de AUHV.

Kinderboerderijen en dierenweides

In steedes en dierenweides kunnen kinderen en volwassenen kennismaken met dieren. In Utrecht wordt deze taak ingevuld door de stichting Utrecht Natuurlijk. Deze stichting krijgt de ruimte om dieren selectief te fokken om daarmee de educatiedoeleinden van de steedes te kunnen waarmaken. In de Nadere regel subsidie dierenweides gemeente Utrecht staan dierenwelzijnseisen waar de subsidieontvanger zich aan moet houden. Onder andere dat bij het houden van dieren op dierenweides het dierenwelzijn centraal staat; dat de dieren passende/dagelijkse verzorging en huisvesting krijgen én dat de dieren dagelijks gecontroleerd worden op afwijkende gezondheid en er tijdig een dierenarts ingeschakeld wordt. In het jaarverslag staan de activiteiten van Utrecht Natuurlijk. Zodra het jaarverslag van 2024 beschikbaar is, staat het op deze [website](#).

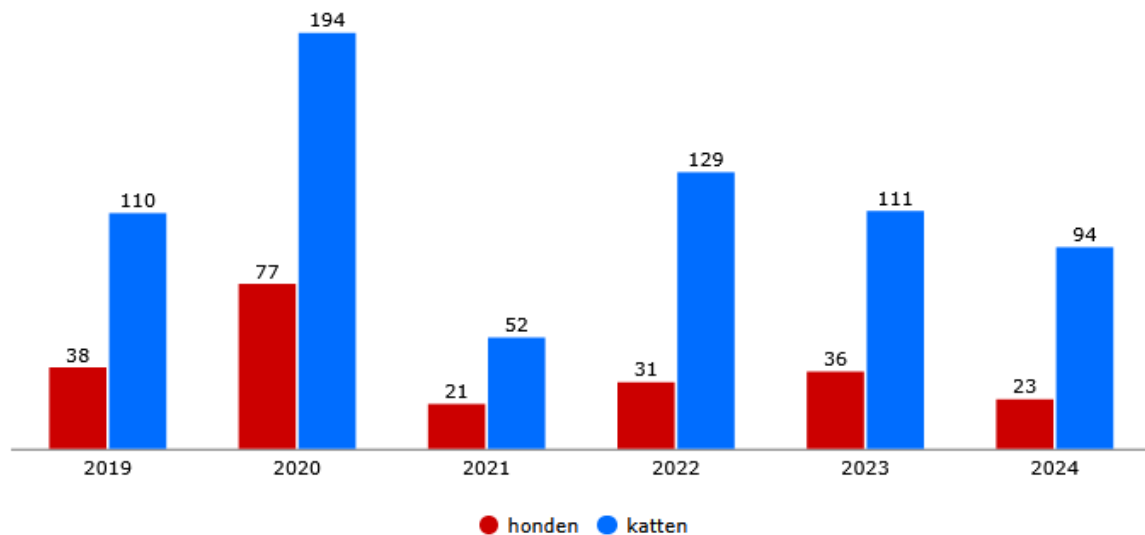
Verder is de gemeente in 2024 in gesprek gegaan met vergunningaanvragers voor evenementen waarbij dieren werden ingezet. Dit jaar zijn er 5 evenementen met dieren geweest. Dit is er 1 meer dan vorig jaar. Op drie Sinterklaasintochten zijn paarden ingezet. Daarnaast zijn bij het jaarlijks terugkerende Elfia op Haarzuilens (paarden) en het Diergeneeskunde Outdoor Event (paarden, honden, schapen, fretten, ezels en koeien) dieren ingezet. Het DOE besteedt zoals elk jaar veel aandacht aan dierenwelzijn. Zoals altijd spreken we de organisatoren van evenementen zoals Elfia van tevoren om aandacht te vragen voor het welzijn van de paarden.

Links naar de meest recente jaarverslagen

- Dierenasyl. Het jaarverslag van de Stichting Stichts Asyl betreft alleen een financieel verslag: <https://www.dierenasielutrecht.nl/ANBI>
- Dierenbescherming. Het jaarverslag is die van de landelijke vereniging Dierenbescherming: www.dierenbescherming.nl/wat-wij-doen/over-ons/publicaties/jaarverslagen
- Vogelopvang. www.vogelopvangutrecht.nl/anbi/
- Dierenambulance. www.dierenambulanceutrecht.nl
- Stichting Snorhaar: het jaarverslag wordt vanaf 2025 toegevoegd

7.2 Opvang honden en katten

Figuur 7.2.1 honden en katten waarvan afstand is gedaan

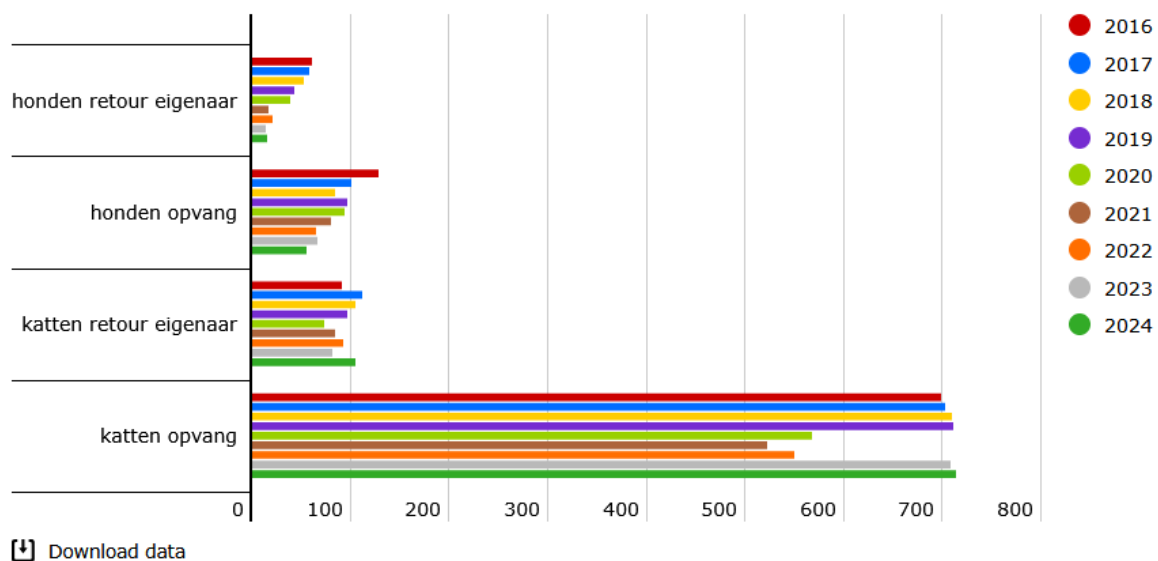

[Download data](#)

Bron: Dierenasiel Utrecht en Dierenbeschermingscentrum Amersfoort

Naast zwervhonden en -katten komen er ook honden en katten binnen waarvan door de eigenaren afstand is gedaan. In 2024 is van 23 honden afstand gedaan door de eigenaar (29% van het totaal aantal binnengekomen honden) en van 94 katten (12% van het totaal aantal binnengekomen katten). Dit is een daling ten opzichte van vorig jaar (111 katten en 36 honden). Het aantal zwervhonden daalt al jaren, maar het aantal zwervkatten is weer aan het stijgen sinds corona. Begin 2025 hebben we samen met de G4 steden een lobbybrief gestuurd naar het ministerie van LNV. Hierin vragen we onder andere aandacht voor de chipplicht voor katten. Als mensen afstand doen van hun dieren betalen ze afstandskosten aan het Dierenasiel. Ook in 2024 hebben we gecommuniceerd over de bewuste aanschaf van honden en katten. We doen dit via de Dierenbescherming en ook via het keurmerk voor winkels.

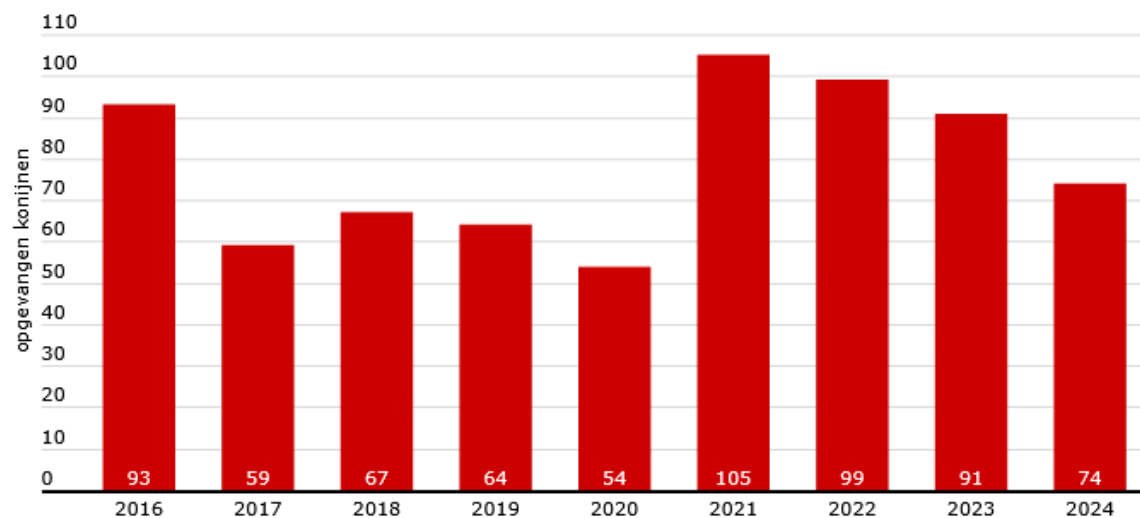
Figuur 7.2.2 opvang honden en katten

Bron: Dierenasiel Utrecht en Dierenbeschermingscentrum Amersfoort

7.3 Opvang konijnen

Figuur 7.3.1 het aantal opgevangen konijnen

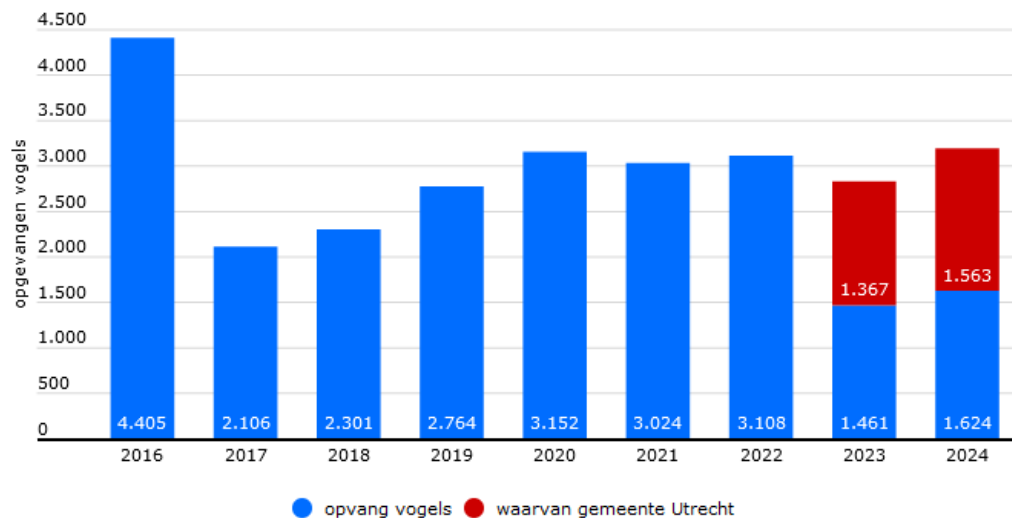
[Download data](#)

Bron: Dierenbeschermingscentrum Amersfoort

Van de 74 opgevangen konijnen waren er 37 (50%) waarvan door de eigenaren afstand is gedaan. Daarnaast zijn er nog 9 andere knaagdieren opgevangen, 4 (44%) hiervan waren afstandsdieren. Van de konijnen zijn er 2 terug naar de oorspronkelijke eigenaar gegaan, van de andere knaagdieren geen.

7.4 Vogelopvang

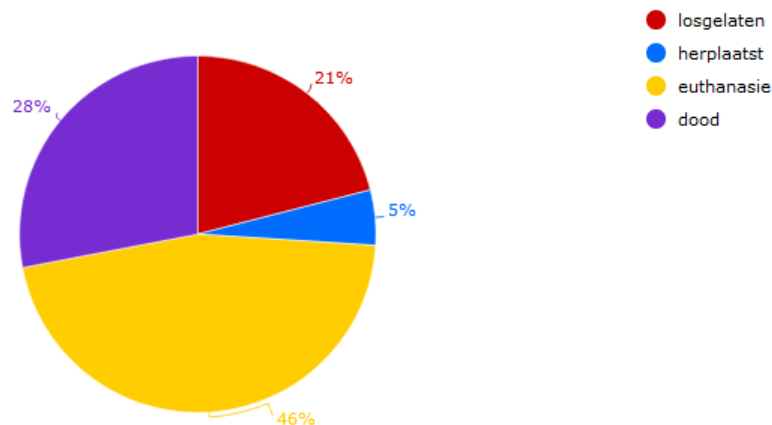
Figuur 7.4.1 het aantal opgevangen wilde vogels in de provincie en de gemeente Utrecht

Download data

Bron: vogelopvang Utrecht

Figuur 7.4.2 de bestemming van opgevangen vogels

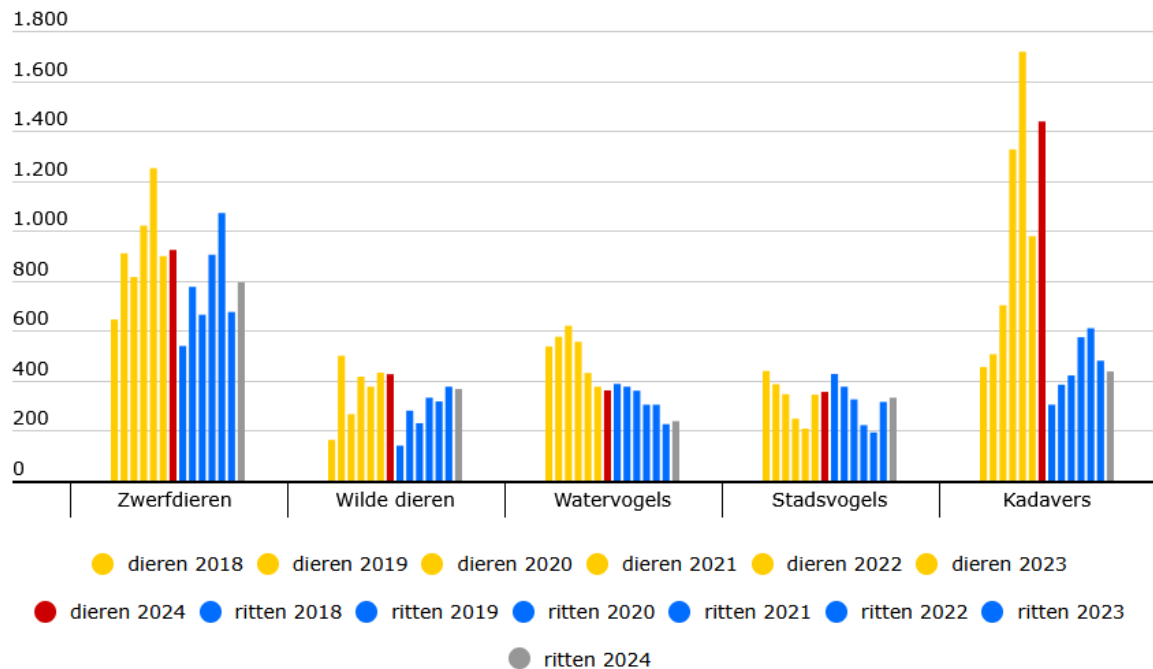
Download data

Bron: Vogelopvang

De opgevangen wilde vogels, totaal 3187, bestonden voor 43% uit duiven, 8% eenden en ganzen, 6% merels en 41% overige vogels. Vanaf vorig jaar rapporteren we welk aandeel van de opgevangen vogels uit de gemeente Utrecht komen en welk deel uit andere gemeentes in Nederland. In 2024 kwam net iets minder dan de helft uit de gemeente Utrecht. De gemeentes waar na Utrecht de meeste dieren vandaan kwamen, waren: Houten, Utrechtse Heuvelrug, Nieuwegein, Zeist en De Bilt. De gemeenten IJsselstein, Nieuwegein en Houten dragen bij aan de kosten. Wanneer vogels zodanig ziek en gewond zijn, dat de dierenarts verwacht dat ze niet meer beter kunnen worden, worden deze geëuthanaseerd.

7.5 Dierenambulance

Figuur 7.5.1 het aantal ritten en opgevangen dieren door de Dierenambulance

[Download data](#)

Bron: Dierenambulance

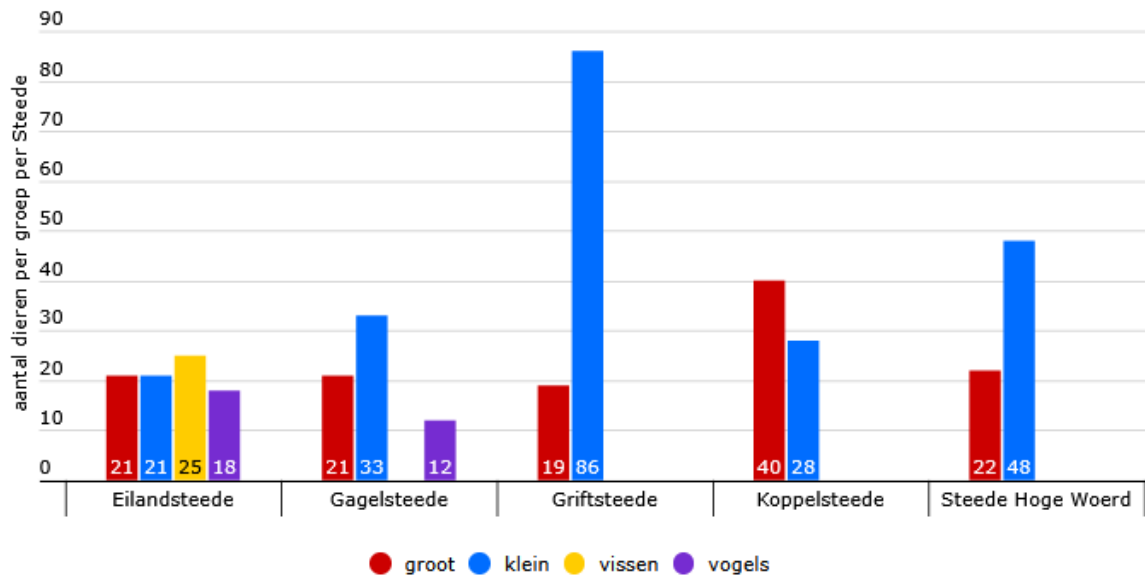
De Dierenambulance Utrecht (DAU) verzorgt het vervoer en de verzorging (eerste hulp) aan hulpbehoevende of zwerfdieren, gewonde en zieke dieren. De activiteiten van DAU zijn:

- EHBO verlenen aan gewonde/zieke dieren;
- vervoer van gewonde/zieke dieren naar een dierenarts;
- vervoer van wilde dieren naar bevoegde opvangcentra voor herstel;
- vervoer zwerfdieren naar het asiel;
- vangacties (ver)wilde(rde) katten;
- zorg voor overleden huisdier
- informeren/doorverwijzen publiek naar juiste instantie(s).

Daarnaast kunnen particulieren een beroep doen op DAU. De dierenambulance kan een ziek dier tegen vergoeding vervoeren naar de medische hulp. De Dierenambulance vervult een belangrijke rol in het voorlichten van inwoners. In 2024 hebben zij 16.771 telefonische hulp- en adviesvragen beantwoord, ongeveer even veel als vorig jaar. Zoals elk jaar zijn duiven en meeuwen de grootste groep vogels die zijn opgevangen.

7.6 Dieren in steedes

Figuur 7.6.1 aantal dieren per Steede

Download data

Bron: Stichting Utrecht Natuurlijk

Kleine dieren zijn: cavia's, eenden, ganzen, gerbils, katten, kippen, konijnen, tamme ratten, degoes en sprinkhanen.
Grote dieren zijn: ezels, geiten, koeien, pony's, schapen en varkens.

In totaal zijn er 394 dieren (378 in 2023) op de steedes aanwezig. Op de Griftsteede zijn er veel sprinkhanen bij gekomen, waardoor het aantal kleine dieren is uitgebreid. De andere dieren zijn vrijwel hetzelfde aantal gebleven.

Alle kinderboerderijen van Utrecht Natuurlijk voldoen aan het keurmerk kinderboerderijen zoals dat wordt gehanteerd door de Vereniging Stads- en Kinderboerderijen Nederland (VSKBN). Ook voldoen ze aan de richtlijnen voor gezelschapshuisdieren, die worden omschreven in de huisdierbijsluiters van het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren. Daarnaast geven ze educatieve activiteiten, lessen en ondersteuning voor scholen op het gebied van o.a. dierenwelzijn zoals beschreven in de [Nadere regel subsidie natuur- en milieucommunicatie en -educatie 2024 – 2029 gemeente Utrecht](#).

8. Duurzaamheid vervoer

8.1 Inleiding

Jouw straat en onze stad gezond, aantrekkelijk en bereikbaar voor iedereen

Door onder andere de omgeving en de voorzieningen is Utrecht een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en verblijven. We willen graag dat iedereen gezond en prettig kan wonen en werken in de groeiende stad. De duurzaamste kilometer is een niet gereden kilometer. Thuiswerken is gewoner geworden. We werken toe naar een tienminutenstad met voorzieningen op korte afstand van waar mensen wonen. Minder ver reizen betekent dat we makkelijker lopend of fietsend naar onze bestemming kunnen. En omdat voorzieningen lopend of met de fiets makkelijker bereikbaar zijn, bewegen we meer.

Voorrang aan schone manieren van vervoer die weinig ruimte innemen

Is verplaatsen wel nodig dan geven we in Utrecht voorrang aan schone manieren van vervoer die weinig ruimte innemen: lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelvervoer. We maken de openbare ruimte aantrekkelijker door te zorgen voor minder parkeerplekken op straat en door de wegen anders in te richten. We bieden parkeerplekken voor de auto aan de rand van de stad en parkeerplekken voor de fiets in de fietsenstallingen in de stad. De ruimte die ontstaat kunnen we gebruiken voor groen en lopen, fietsen, verblijven en spelen. Ook zorgen duurzame vervoermiddelen voor minder geluidsoverlast, minder uitstoot, minder drukte en voor minder ongelukken. Soms is het gebruiken van een eigen auto niet te vermijden, daarvoor stimuleren we elektrisch vervoer.

De inzet op actieve en schone vormen van mobiliteit is succesvol. Het aantal personenauto's per 1.000 inwoners neemt af. De fiets is de meest gebruikte vervoerwijze voor verplaatsingen binnen Utrecht (44%), gevolgd door lopen (33%). Waar we als stad naartoe willen groeien is goed zichtbaar na de herinrichting gericht op de fiets en voetganger van de Westelijke Stadsboulevard, de Ooster- en Westerkade en de ontwikkeling van de doorfietsroutes. We bieden als gemeente steeds meer aanbieders de mogelijkheid deelmobiliteit te plaatsen. Bijvoorbeeld bij een van onze [deelhubs](#). De komende jaren zetten we deze ontwikkelingen door aan de hand van ons Mobiliteitsplan 2040.

Schoon en slim goederenvervoer

In Utrecht hebben we al vele jaren een [milieuzone](#). Voor bestel- en vrachtauto's geldt in ditzelfde gebied sinds 1 januari 2025 de zero-emissiezone. Nieuwe bestel- en vrachtauto's mogen deze alleen in als ze geen schadelijke stoffen uitstoten. Daarnaast werken we aan efficiënt goederenvervoer, door slimme toegang en bundeling, om zo het aantal gereden kilometers in de stad te verminderen. Ook stimuleren we vervoer van goederen over het water en per vrachtfiets. Zo worden bouwprojecten in de binnenstad vaak belevd met elektrische duwbotten en gaat de bevoorrading van de horeca aan de Oudegracht met de elektrische 'bierboot'.

Laadpunten en netcongestie

De regionale netbeheerder Stedin en de nationale netbeheerder Tennet hebben in het najaar van 2022 gezegd dat er sprake is van netcongestie voor heel Utrecht voor grootverbruiksaansluitingen voor elektriciteit tot 2029. Dit betekent dat het verkrijgen van nieuwe zwaardere aansluitingen en/of het

verzwaren van bestaande aansluitingen tot die tijd niet of zeer beperkt mogelijk is. Voor snelladers voor elektrische auto's zijn we afhankelijk van dergelijke zware aansluitingen. Het verschil tussen snelladen ten opzichte van langzaam laden is dat het vermogen bij snelladen direct nodig is: de klant staat immers te wachten op een volle batterij. Hierdoor zijn er weinig tot geen mogelijkheden om de laadsessie door te schuiven naar een moment waarop voldoende capaciteit beschikbaar is. Sinds 2022 zijn de vooruitzichten voor het net verder verslechterd, waardoor de mogelijkheden voor het aansluiten van reguliere laadpalen ook op termijn mogelijk beperkt worden. Dat zet de gewenste overgang naar emissieloos vervoer erg onder druk.

Toch biedt slim gebruik van laadinfrastructuur ook kansen voor het oplossen van netcongestie. Zo starten we samen met Stedin en de exploitanten van de gewone laadpalen netbewust laden. Een laadsessie wordt dan doorgeschoven naar de nacht wanneer er voldoende ruimte op het net is. Ook werken we aan bi-directioneel laden, waarbij deelauto's ook stroom terug kunnen leveren en daarmee het net op de juiste momenten kunnen ondersteunen bij stroomtekort.

Schone manieren van openbaar vervoer

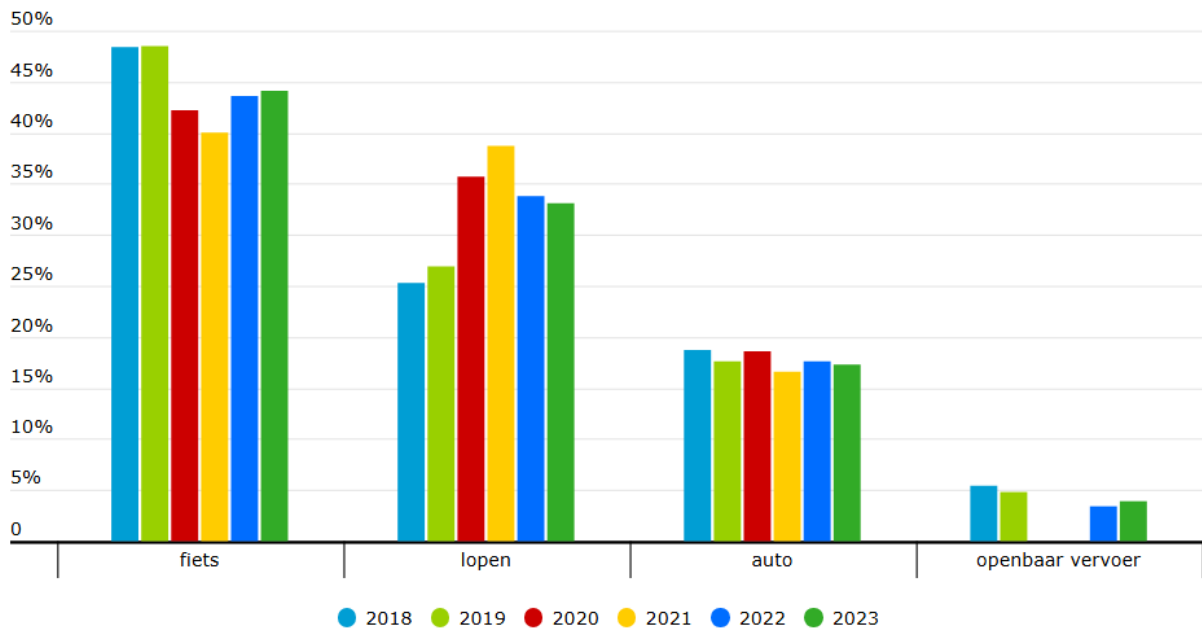
De provincie Utrecht heeft besloten dat het openbaar vervoer in de provincie uiterlijk in 2028 volledig emissievrij rijdt. Gemeenten, provincie en vervoerders werken samen aan het realiseren van deze ambitie. Op dit moment rijden stadslijnen 1, 2, 3, 7, en 8 in Utrecht met elektrisch materieel. De sneltrams rijden op groene stroom. In de stadsregio rijden in totaal 69 elektrische bussen. De bussen worden op de remise opgeladen en waar nodig onderweg bijgeladen. De gemeente zorgt dat de benodigde laadvoorzieningen in de openbare ruimte op een goede manier ingepast worden. De provincie Utrecht heeft in de nieuwe OV-concessie uitgevraagd dat de gehele vloot uit zero emissie bussen bestaat. Vervoerders zetten zich in om uiterlijk in 2028 volledig met zero emissie bussen te rijden. Ook hier is het verkrijgen van voldoende netcapaciteit om de bussen op te laden een uitdaging. Eind 2025 start deze concessie.

Jaarlijks verschijnt in juni de Monitor Mobiliteitsplan waarin we meer cijfers en ontwikkelingen in de mobiliteit laten zien. In de meest recente [Monitor Mobiliteitsplan 2024](#) staan de cijfers tot en met 2023.

8.2 Vervoerswijze bij verplaatsingen binnen de gemeente Utrecht

Figuur 8.2.1 aandeel per vervoerswijze bij verplaatsingen binnen de gemeente Utrecht

Aandeel vervoerswijze bij verplaatsingen binnen de gemeente Utrecht, 2011-2023*

Bron: ODIN. CBS iov gemeente Utrecht

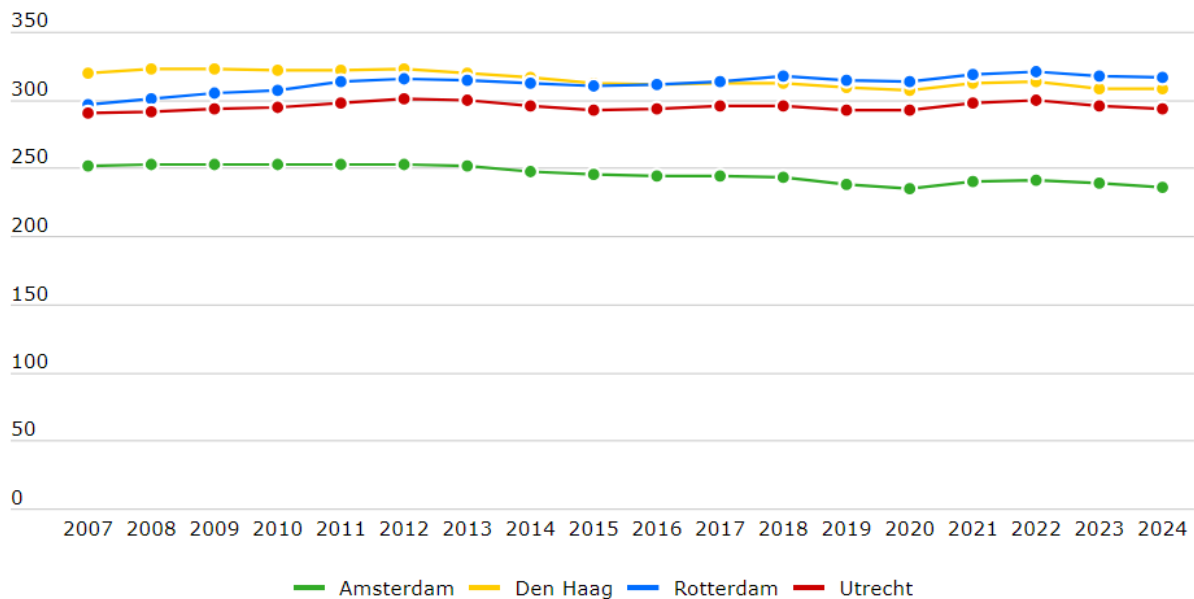
De fiets is de meest gebruikte vervoerswijze (44%) voor verplaatsingen binnen Utrecht. Het aandeel lopen is met 33% ook relatief groot. Vergeleken met 2018 en 2019 is in 2020 en 2021 - de coronajaren - een verschuiving te zien van fiets en openbaar vervoer, naar lopen. De coronamaatregelen hebben hier waarschijnlijk aan bijgedragen.

In 2023 zien we dat het aandeel fiets weer wat toeneemt en het aandeel lopen juist wat daalt. Dit neemt niet weg dat het aandeel lopen nog altijd flink hoger is dan voor corona en het aandeel fiets duidelijk lager. En, ondanks de groei van de stad, daalt het aandeel verplaatsingen met de auto licht (van 18% in 2022 naar 17% in 2023). Het aandeel verplaatsingen met het openbaar vervoer is in 2023 4%. Dat is een lichte toename ten opzichte van 2022 (3%), maar het blijft nog onder het niveau van voor corona (gemiddeld 5%). Cijfers van 2024 zijn nog niet beschikbaar.

De cijfers over openbaar vervoer in 2020 en 2021 zijn niet betrouwbaar vanwege te weinig waarnemingen. Ook waren er in 2020 en 2021 geen cijfers over het aandeel overige vervoerswijzen.

8.3 Personenauto's per 1.000 inwoners

Figuur 8.3.1 personenauto's per 1.000 inwoners in de G4, 2007-2023

[Download data](#)

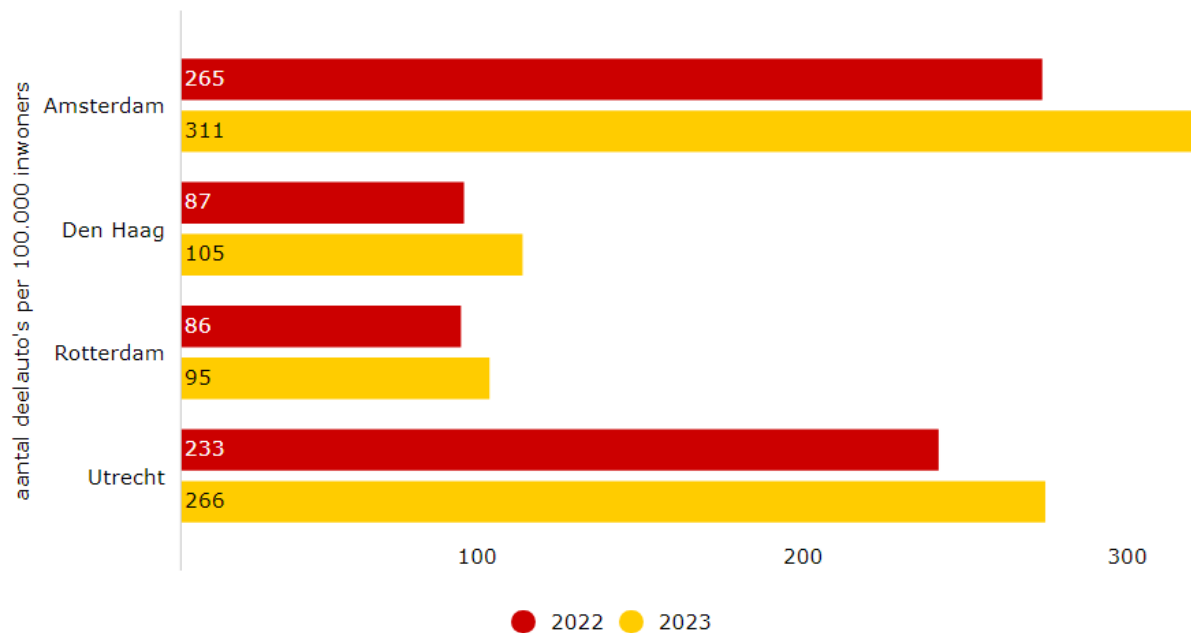
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Het aantal in Utrecht geregistreerde personenauto's van particulieren per 1.000 inwoners was op 1 januari 2024 293. Ten opzichte van het jaar ervoor is dat een afname van 0,7%. In totaal was het aantal in de gemeente Utrecht geregistreerde particuliere personenauto's op 1 januari 2024 109.513. Dat aantal is ten opzichte van 2023 met 0,8% toegenomen. Het aantal inwoners van Utrecht is sterker toegenomen dan het totaal aantal geregistreerde auto's. Personenauto's op naam van rechtspersonen (bedrijven) zijn buiten beschouwing gelaten om vertekening van de cijfers door grote verhuur- en leasebedrijven te voorkomen.

Van de G4-steden is ook in Amsterdam en Rotterdam het aantal personenauto's van particulieren per 1.000 inwoners afgenomen (Amsterdam -1,3% en Rotterdam -0,3%). In Den Haag bleef het aantal gelijk. In Rotterdam (316) en in Den Haag (308) zijn er meer particuliere personenauto's per 1.000 inwoners geregistreerd dan in Utrecht (293). In Amsterdam is dat aantal juist lager (236). Het aantal personenauto's in Utrecht ligt onder het Nederlands gemiddelde (443 in 2024, 440 in 2023).

8.4 Deelmobiliteit vier grootste steden

Figuur 8.4.1 aantal deelauto's per 100.000 inwoners*, 2022-2023

Download data

Bron: CROW, Advier

In 2024 waren er in Utrecht 221 deelauto's per 100.000 inwoners. Dit zijn door marktpartijen aangeboden deelauto's. Hiermee staat Utrecht op de tweede plek van Nederland, na Amsterdam. Het aantal nam voor het eerst af en was 17% lager dan in 2023 toen er 266 deelauto's per 100.000 inwoners waren. Ook in Amsterdam (-8%), Rotterdam (-7%) en Den Haag (-13%) nam het aantal deelauto's per 100.000 inwoners in 2024 af. Dit is een landelijke trend: deelauto-aanbieders richten zich steeds meer op het efficiënter gebruik van hun vloot. Ze zoeken de balans tussen voldoende auto's om te zorgen dat mensen niet misgrijpen, maar geen overschot aan deelauto's die weinig gebruikt worden.

Het absolute aantal door marktpartijen aangeboden deelauto's in Utrecht is afgenomen naar 826. In 2023 waren het er 977 en in 2022 844.

Het aantal elektrische deelfietsen is in 2024 gelijk gebleven. Net als in 2023 waren er 1.000 elektrische deelfietsen, het maximaal toegestane aantal volgens het voertuigplafond in de gemeentelijke regelgeving.

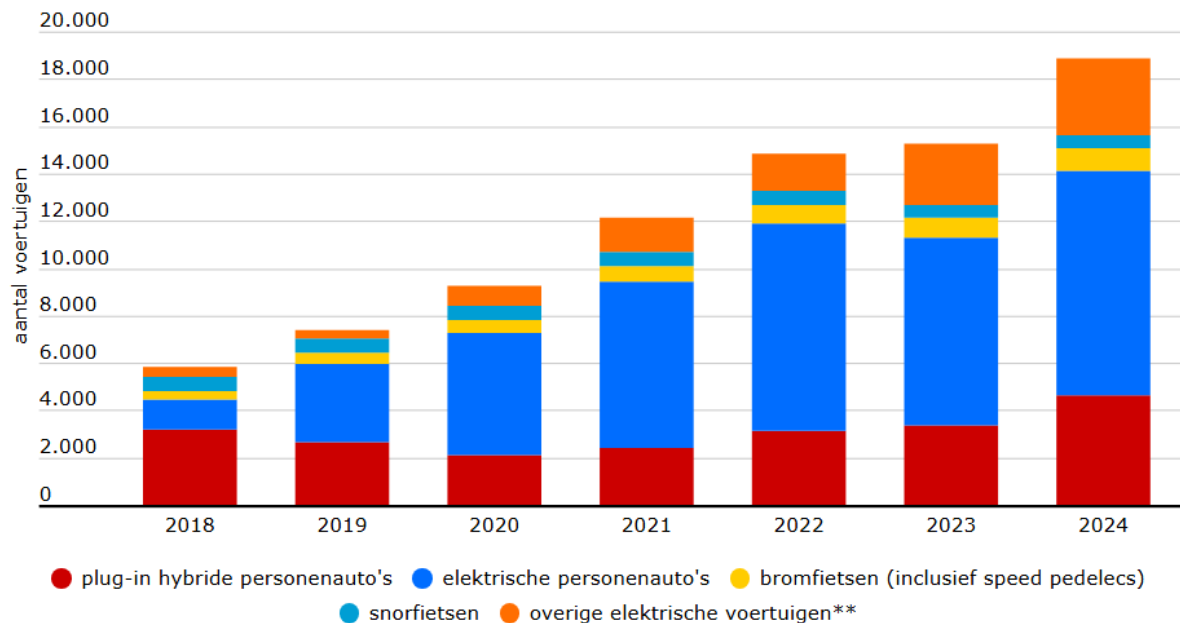
We realiseerden vier nieuwe buurt- en wijkhubs in 2024. Hiermee waren er eind 2024 in totaal 20 buurt- en wijkhubs ([zie hier een kaart met alle buurt- en wijkhubs](#)). Deelbakfietsen worden sinds eind 2024 niet meer aangeboden vanwege de aanvraag van het faillissement van de deelbakfietsaanbieder Cargoroo in december 2024. We zijn een onderzoek gestart naar een duurzaam alternatief voor het Cargoroo aanbod. We streven ernaar om spoedig een alternatief voor de deelbakfiets op straat te hebben.

** Door een nieuwe meetmethode zijn de cijfers over 2022 niet vergelijkbaar met eerdere jaren. Particuliere (peer-to-peer) deelauto's met fysieke sleuteloverdracht zitten niet meer in het onderzoek. Particuliere 'keyless' deelauto's (die te openen zijn via een app) zijn nog wel deel van het onderzoek.*

Verder maken zakelijke deelauto's niet langer deel uit van het onderzoek, omdat de auto's niet algemeen publiekelijk beschikbaar zijn. Utrecht heeft een relatief groot aantal peer-to-peer-deelauto's.

8.5 Elektrische motorvoertuigen

Figuur 857.1 aantal elektrische motorvoertuigen* in Utrecht naar soort, 2018-2024

[Download data](#)

Bron: Rijksdienst voor Ondernemend (RVO) Nederland (via Klimaatmonitor)

* Het betreft elektrische voertuigen die in Utrecht geregistreerd staan. Decembercijfers

** Overige elektrische voertuigen zijn elektrische bedrijfsauto's, bussen, motorfietsen en vierwielige light voertuigen (quadricycle en microcar)

In december 2024 staan in Utrecht 18.834 elektrische motorvoertuigen geregistreerd. Belangrijk daarbij te noemen is dat een onbekend deel van de leaseauto's waarin Utrechters rijden, geregistreerd staat in een andere gemeente. In 2024 is het geregistreerd aantal elektrische motorvoertuigen in Utrecht met ruim 3.500 toegenomen (15.275 in december 2023). De toename zit vooral in de elektrische personenauto's (+1.587) en plug-in hybride personenauto's (+1.239). Landelijk en in andere grote steden is er op dit gebied een vergelijkbare ontwikkeling te zien.

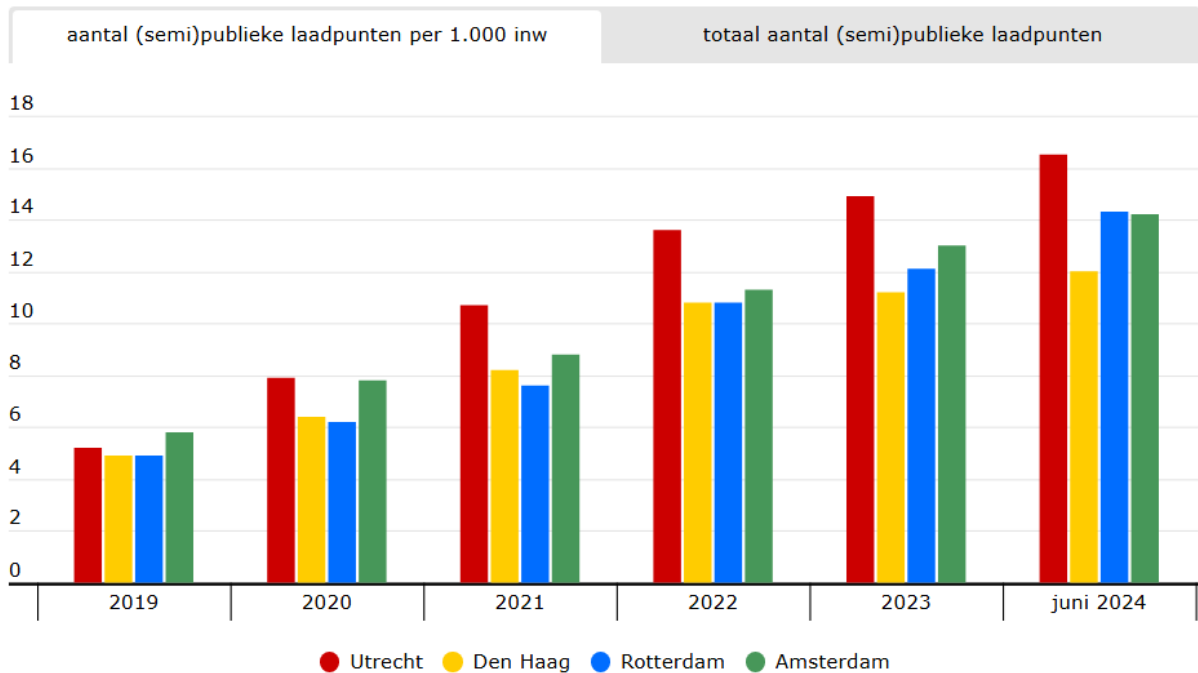
In december 2024 bestaat 50% van de elektrische voertuigen uit elektrische personenauto's. Van de elektrische motorvoertuigen zoals in figuur 8.7.1 gepresenteerd, groeide het aantal elektrische personenauto's sinds december 2013 het sterkst. Het zijn er nu ruim 73 keer zoveel als in 2013. In 2023 was er een dip in het aantal elektrische personenauto's te zien, maar in december 2024 nam het aantal weer toe ten opzichte van 2023 én 2022 (respectievelijk +20% en +8%). De dip van 2023 is te verklaren door het vertrek uit Utrecht van een leasemaatschappij of een ander bedrijf met veel elektrische auto's in bezit.

Het aantal plug-in-hybride personenauto's (met zowel een elektro- als een verbrandingsmotor) nam tussen 2016 en 2020 af. Sinds 2021 neemt dit aantal weer toe. In 2023 gaat het om 3.373 plug-in-hybride personenauto's en in 2024 zijn het er 4.612 (+37%).

Alle geregistreerde elektrische motorvoertuigen laten een toename in aantallen zien, behalve de snorfietsen. Het aantal snorfietsen daalde met 5% van 550 in 2023, naar 523 in 2024. De helmplicht kan hierin een rol hebben gespeeld.

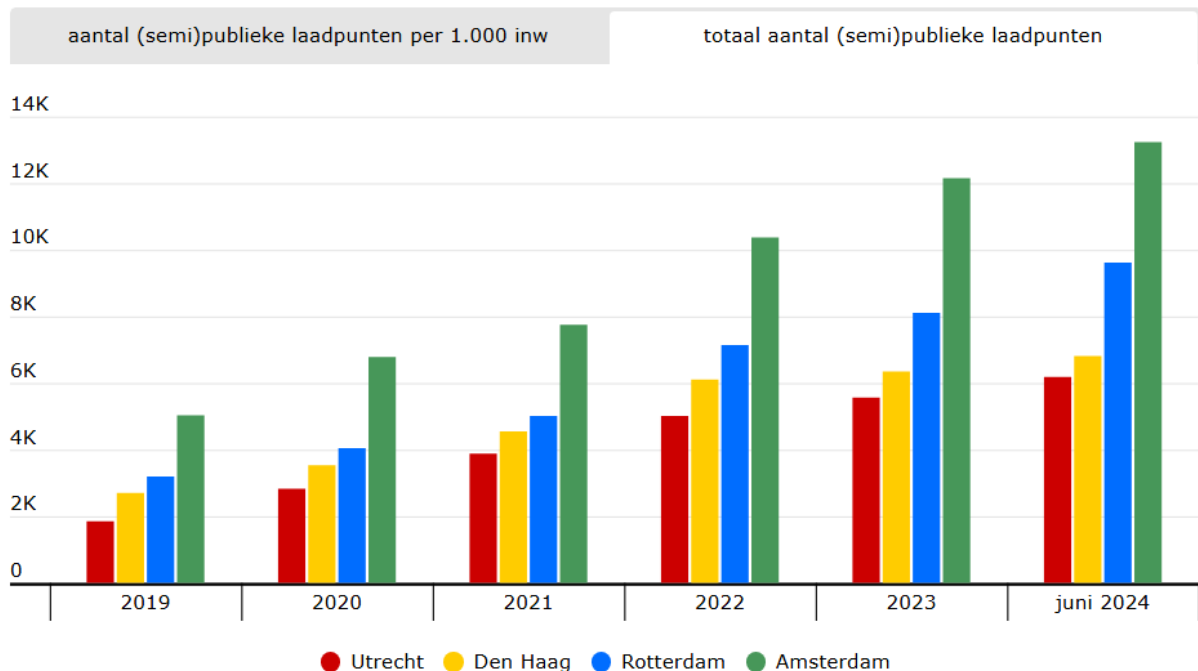
8.6 Laadpunten elektrisch vervoer

Figuur 8.6.1 aantal (semi) publieke laadpunten in de G4

[Download data](#)

Peildatum: decembercijfer van betreffende jaar, alleen 2024 gebruikt junicijfer. Bron: Klimaatmonitor, gemeente Utrecht

[Download data](#)

Peildatum: decembercijfer van betreffende jaar, alleen 2024 gebruikt junicijfer. Bron: Klimaatmonitor, gemeente Utrecht

De gemeente is verantwoordelijk voor de publieke laadpunten in de openbare ruimte. Het afgelopen jaar kwamen er 526 publieke laadpunten bij. In december 2024 waren in Utrecht 4.222 publieke laadpunten (2023: 3.696). Dat is een groei van 14%. De gemeente plaatst een nieuwe openbare laadpaal (met twee laadpunten) zodra die nodig is. Dat wordt bepaald op basis van hoe vaak de bestaande laadpalen gebruikt worden. De beschikbaarheid van laadpalen is over heel de stad op voldoende niveau.

Het aantal semipublieke laadpunten groeide in het eerste halfjaar van 2024 met 19% tot 2.228. Dit zijn laadpunten op publiekstoegankelijk laadpalen in parkeergarages en bij bedrijven.

Het totaal van publieke en semipublieke oplaadpunten in Utrecht is qua aantal lager dan in de rest van de G4, maar relatief het hoogst. In de gemeente Utrecht zijn er 16,5 laadpunten per 1.000 inwoners. Voor de andere steden is dit als volgt: Amsterdam (14,2), Rotterdam (14,3) en Den Haag (12,0) (peildatum juni 2024).

Door netcongestie kan er de komende jaren vertraging ontstaan in de plaatsing van laadpalen. Door de laadpalen netbewust te laten laden wordt de belasting van de laadpunten op het elektriciteitsnet zo veel mogelijk beperkt.

9. Duurzame leefomgeving: luchtkwaliteit

9.1 Inleiding

De gemeente Utrecht wil voor haar bewoners en bezoekers een schone stad met gezonde lucht ('Gezond Stedelijk Leven'). Om de luchtkwaliteit te bepalen kijken we naar stikstofoxiden (NO_x), fijnstof (PM_{10}), naar de fijnere fractie daarvan ($\text{PM}_{2,5}$) en naar roet (EC, elementair koolstof). De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) adviseert om, voor de gezondheid van de mensen, de hoeveelheid luchtverontreiniging in de buitenlucht beneden bepaalde waarden te brengen. Deze advieswaarden uit 2005, welke in 2021 zijn aangescherpt, zijn strenger dan de wettelijke Europese grenswaarden waaraan Nederland moet voldoen. Met maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren, willen we deze WHO-advieswaarden_2021 bereiken.

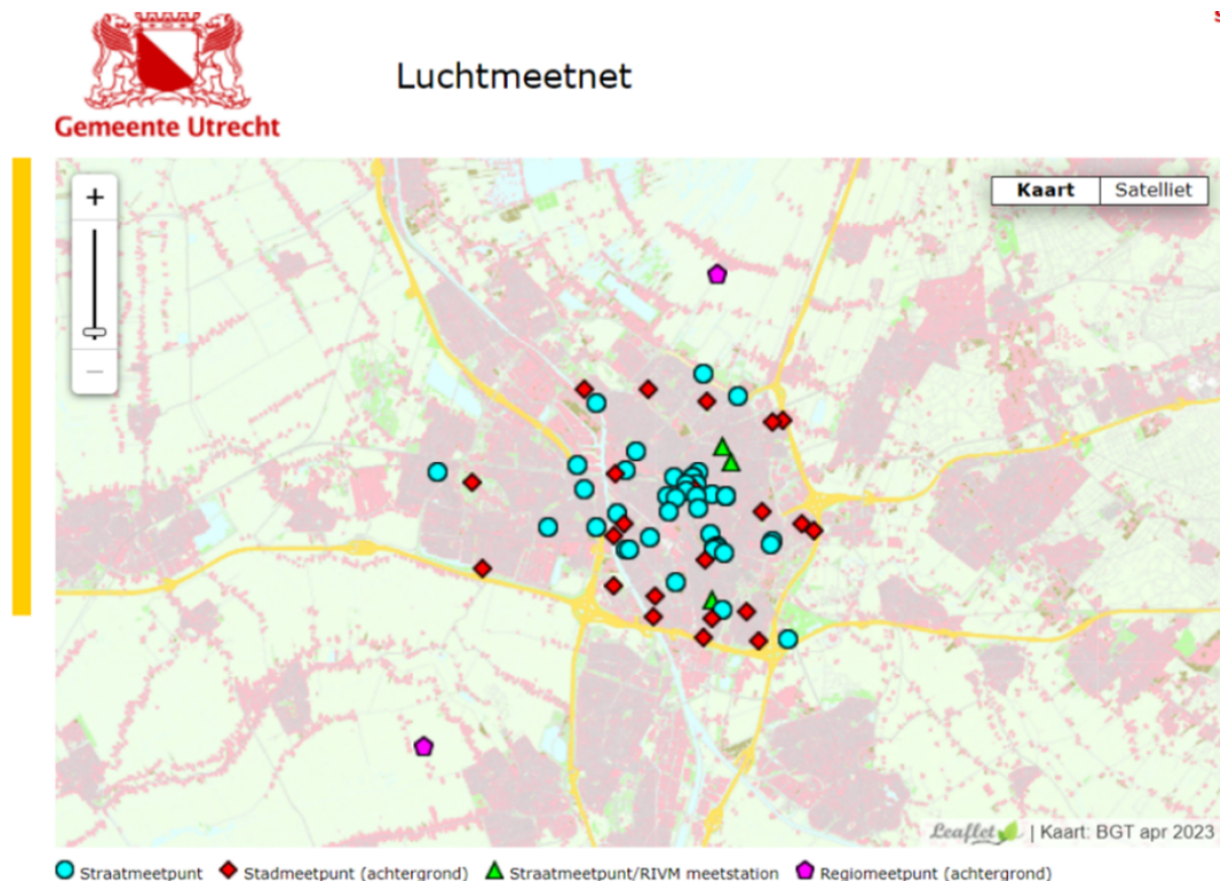
Hoe goed de luchtkwaliteit is beoordelen we aan de hand van de hoeveelheid fijnstof en stikstofdioxide. Jaarlijks verschijnt in december een *landelijke* Monitoringsrapportage met een bespreking van de luchtkwaliteit in het daaraan voorafgaande jaar. De definitieve gegevens over 2024, inclusief die van Utrecht, komen eind 2025 beschikbaar. Dit duurzaamheidsverslag beschrijft daarom de luchtkwaliteit in 2023. Dit zijn de meest recente cijfers die beschikbaar zijn. In de *gemeentelijke* [Monitoringsrapportage](#) brengen we jaarlijks in beeld hoe de luchtkwaliteit ervoor stond in het afgelopen jaar en geven we een verwachting van de luchtkwaliteit voor het jaar 2030. Daarbij vergelijken we steeds de (berekende en gemeten) concentraties met de WHO-advieswaarden. We gebruiken daarbij de metingen van het Utrechts [luchtmeetnet](#) (zie afbeelding hieronder).

Het grootste deel (zo'n 60-90%) van de luchtverontreiniging in Utrecht komt van buiten de stad, en daarom zijn regionale, landelijke en internationale maatregelen nodig. Maar tegelijkertijd 'produceert' en 'exporteert' Utrecht ook luchtverontreiniging. Het schoner en gezonder maken van de lucht is daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Met lokale maatregelen kunnen we zelf de uitstoot verminderen die binnen onze gemeentegrenzen ontstaat. Zo is wegverkeer in Utrecht (en op snelwegen rond Utrecht) verantwoordelijk voor een groot deel van de plaatselijke uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. Het verminderen van deze uitstoot (met bijvoorbeeld milieu en zero-emissie zones) is daarom belangrijk in ons luchtbeleid "[Utrecht kiest voor gezonde lucht](#)", maar we kijken ook naar andere vervuilende bronnen, zoals mobiele (bouw)werktuigen, houtstook en binnenvaart. Zo zijn we aangesloten bij het [convenant Schoon en Emissieloos bouwen](#), waarmee we toewerken naar zero-emissie bouwplaatsen in 2030, en is in 2024 actief gecommuniceerd over het stookverbod van hout in de buitenruimte, dat per 1 januari 2025 ingaat. Maatregelen zoals uit [het Plan Laadinfrastructuur Utrecht 2030](#), het "[Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2023-2026](#)" en "[Utrecht fietst!](#)" dragen (op termijn) ook bij aan een betere luchtkwaliteit. Deze maatregelen zijn vooral gericht op schoner én minder verkeer.

De gemeente Utrecht is (mede)ondertekenaar van het Schone Lucht Akkoord (SLA, een landelijk bestuursakkoord tussen Rijksoverheid, provincies en gemeenten). De deelnemers aan het SLA willen samen in 2030 (vergeleken met 2016) minimaal 50% gezondheidswinst behalen door binnenlandse,

luchtverontreinigende bronnen schoner te maken. Ook is in het SLA afgesproken toe te werken naar de WHO-advieswaarden_2005 voor stikstofdioxide en fijn stof in 2030. In 2024 gingen we door met het uitvoeren van maatregelen van ons uitvoeringsprogramma Utrecht kiest voor Gezonde Lucht. Dit programma is onze bijdrage aan het SLA. We werkten ook verder aan de nieuwe beleidsnota "[Gezonde lucht voor iedereen](#)". Daarin hebben we de onder andere de ambitie vastgelegd om de WHO-advieswaarden_2021 na te streven. Inmiddels is begin 2025 deze nieuwe beleidsnota door de gemeenteraad vastgesteld.

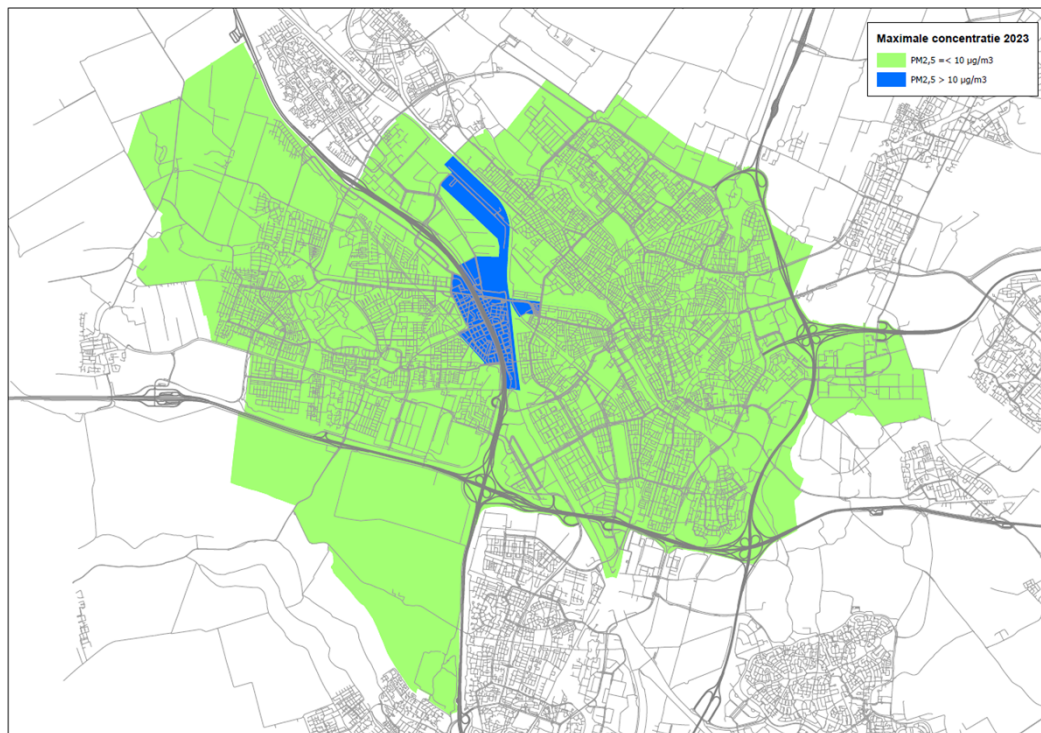
Alle gemeentelijke, regionale en (inter)nationale luchtkwaliteitsmaatregelen droegen eraan bij dat Utrecht in 2023 opnieuw aan de Europese grenswaarden voldeed. Aan de jaargemiddelde grenswaarden voor fijnstof (zowel PM₁₀ als PM_{2,5}) voldeed Utrecht overal ruim, maar daarmee kunnen we nog niet spreken van een goede, gezonde buitenlucht voor alle inwoners. Nog steeds worden veel inwoners blootgesteld aan concentraties stikstofdioxide en fijnstof boven de gezondheidkundige advieswaarden van de WHO. Meer informatie over de gemeten en berekende Utrechtse luchtkwaliteit vindt u op de [webpagina over luchtkwaliteit](#).

<http://www.utrechtmilieu.nl/meetnet/>

9.2 Fijnstof - overschrijding WHO-advieswaarden

Figuur 9.2.1 overschrijding van de WHO-advieswaarden voor zeer fijn stof

Overschrijdingen van de WHO-advieswaarden voor $PM_{2,5}$.

In blauw concentraties hoger dan de WHO-advieswaarde_2005 ($> 10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ jaargemiddeld) In groen lager dan de WHO-advieswaarde_2005, maar overschrijding van de WHO-advieswaarde_2021 ($< 10 \mu\text{g}/\text{m}^3 > 5 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Concentraties onder de WHO-advieswaarde_2021 worden nog nergens in Utrecht bereikt.

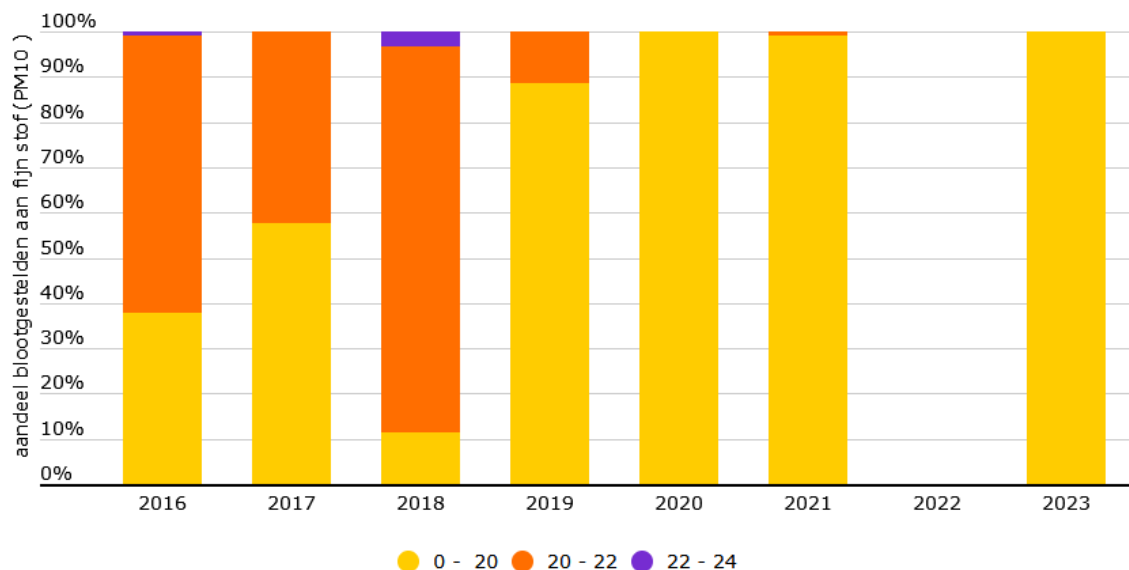
Fijnstof is een verzameling van verontreinigende stoffen in de lucht die slecht zijn voor de gezondheid. De hoogte van de concentraties in de buitenlucht geeft een indruk van de luchtkwaliteit en de effecten op de gezondheid. Op de lange termijn dalen de gemeten jaargemiddelde concentraties voor fijnstof in Nederland. Jaarlijkse verschillen in weersomstandigheden kunnen grote invloed hebben. Die algemene, dalende trend is ook te zien op Utrechtse meetlocaties van het Landelijk Luchtmeetnet. De concentraties voldoen al sinds 2017 aan de wettelijke grenswaarden*, maar de jaargemiddelde fijnstofconcentraties (PM_{10} en $PM_{2,5}$) zijn in 2023 overal in Utrecht nog hoger dan de gezondheidskundige advieswaarden** van de WHO-advieswaarden_2021 die de gemeente Utrecht wil bereiken.

* Wettelijke grenswaarden (normen) voor de maximaal toegestane jaargemiddelde concentratie ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM_{10} en $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor $PM_{2,5}$) c.q. het maximaal aantal dagen per jaar dat het PM_{10} daggemiddelde boven de $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mag liggen.

** De aangescherpte WHO-advieswaarden_2021 bedragen maximaal $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM_{10} en maximaal $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor $PM_{2,5}$ (jaargemiddeld). Er is geen WHO-advieswaarde voor roet.

9.3 Fijnstof: blootstelling

Figuur 9.3.1 aandeel inwoners dat blootgesteld is aan diverse concentraties fijnstof

[Download data](#)

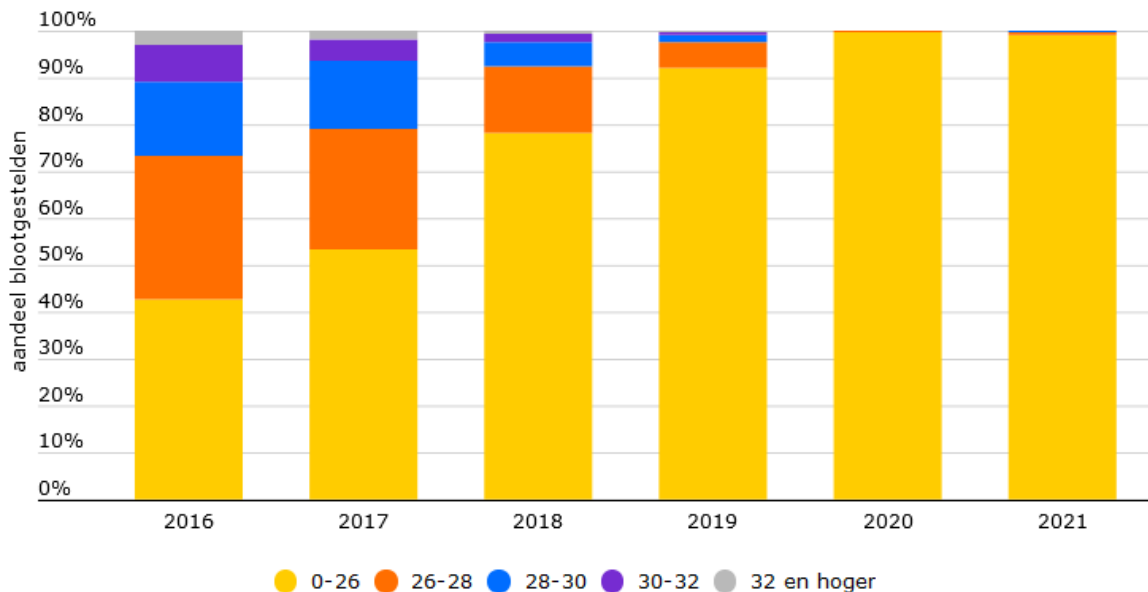
Bron: gemeente Utrecht/RIVM. Voor 2022 zijn geen blootstellingsdata bekend.
Voor 2023 weten we dat alle concentraties onder de 20 lagen en dus 100% van de inwoners in de eerste groep.

Opvallend is dat de concentraties fijnstof in 2023 veel lager waren dan in voorgaande jaren. Dit komt voor een groot deel door de grote hoeveelheid regen en de hogere windsnelheid in 2023: fijnstof slaat daardoor snel neer of verspreid zich snel, waardoor de concentratie per m^3 minder hoog wordt. De berekende fijnstofconcentraties (PM_{10}) liggen tussen de 14,7 en 18,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (gemiddeld 16,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), die van de fijnere fractie van fijnstof ($\text{PM}_{2,5}$) tussen de 7,8 en 10,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (gemiddeld 9,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

We hebben over de jaren 2022 en 2023 geen blootstellingsgegevens ontvangen van het RIVM. Aan de hand van de concentratiekaarten valt af te leiden dat de blootstelling aan fijnstof (PM_{10}) in 2023 voor alle inwoners onder de WHO-advieswaarde_2005 voor fijnstof blijft. In een klein deel van de stad krijgen inwoners nog steeds te maken met blootstelling aan concentraties hoger dan de WHO-advieswaarde_2005 voor zeer fijn stof. Op een enkele locatie na wordt in 2023 nog nergens in de stad aan de WHO-advieswaarden_2021 voor PM_{10} voldaan. Aan de waarde voor $\text{PM}_{2,5}$ wordt nog nergens voldaan.

9.4 Stikstofdioxide (NO₂): blootstelling

Figuur 9.4.1 aandeel inwoners dat blootgesteld is aan diverse concentraties stikstofdioxide

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht/RIVM. De berekeningen voor 2022 zijn nog niet door het RIVM gemaakt.

De hoeveelheid stikstofdioxide in de lucht geeft belangrijke informatie over de blootstelling aan luchtverontreiniging door het verkeer (dat wil zeggen, aan een mengsel van stoffen, waaronder stikstofdioxide). De Gezondheidsraad (2018) stelt dat het beter voor de (volks)gezondheid is wanneer de blootstelling aan stikstofdioxide tot ver onder de WHO- advieswaarde_2005 komt te liggen*.

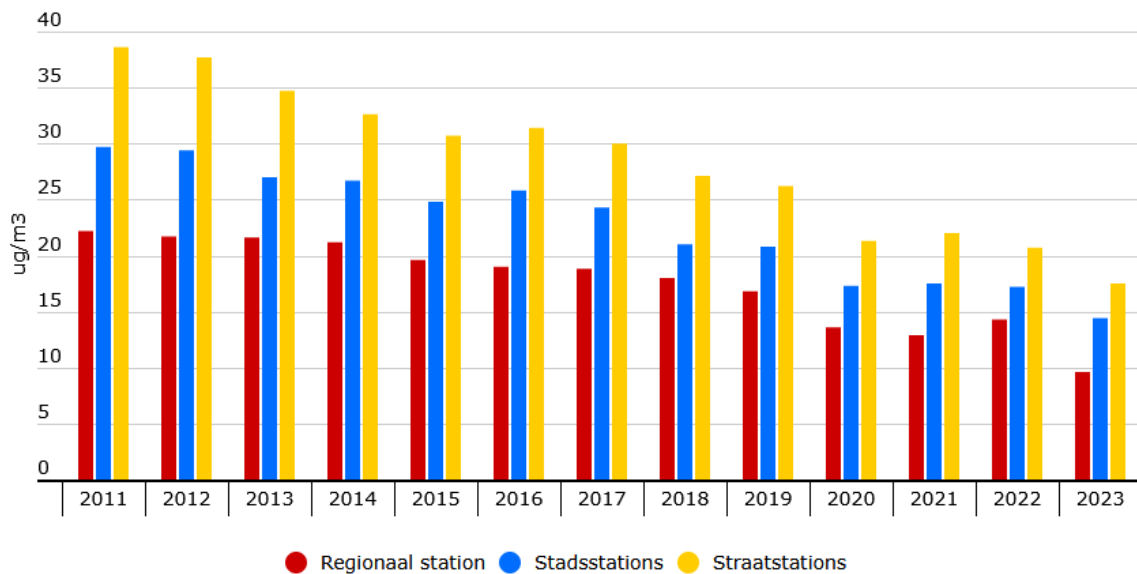
Vanaf 2022 heeft het RIVM geen nieuwe cijfers gepresenteerd. Wel hebben we inzicht in de (berekende) jaargemiddelde concentraties stikstofdioxide (NO₂) langs wegen: de daling van de jaargemiddelde concentratie voor stikstofdioxide in Utrecht (en elders in Nederland) zet door. Tijdens de coronapandemie was er zelfs een sterke daling zichtbaar. Opvallend is dat de concentratie stikstofdioxide in 2023 weer veel lager was dan in 2022. Dit komt voor een groot deel door de grote hoeveelheid regen en de hogere windsnelheid in 2023. De jaargemiddelde concentraties stikstofdioxide (NO₂) langs wegen in 2023, waren met waarden tussen 10,8-31,1 µg/m³ (gemiddeld 28,6 µg/m³) daardoor lager dan in de voorgaande jaren.

Het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan lucht met hogere concentraties stikstofdioxide is de afgelopen jaren gedaald. De jaargemiddelde concentraties liggen in 2023 niettemin nog (ver) af van de aangescherpte WHO-advieswaarde (10 µg/m³).

* De EU-grenswaarde bedraagt momenteel 40 µg/m³ en kwam tot september 2021 overeen met de WHO-advieswaarde_2005. Toen is de WHO-advieswaarde aangescherpt tot maximaal 10 µg/m³ voor NO₂. Inmiddels is de EU-grenswaarde naar 20µg/m³ aangescherpt waaraan per 2030 moet worden voldaan.

9.5 NO₂ concentraties meetnet

Figuur 9.5.1 concentraties NO₂ van het luchtmeetnet

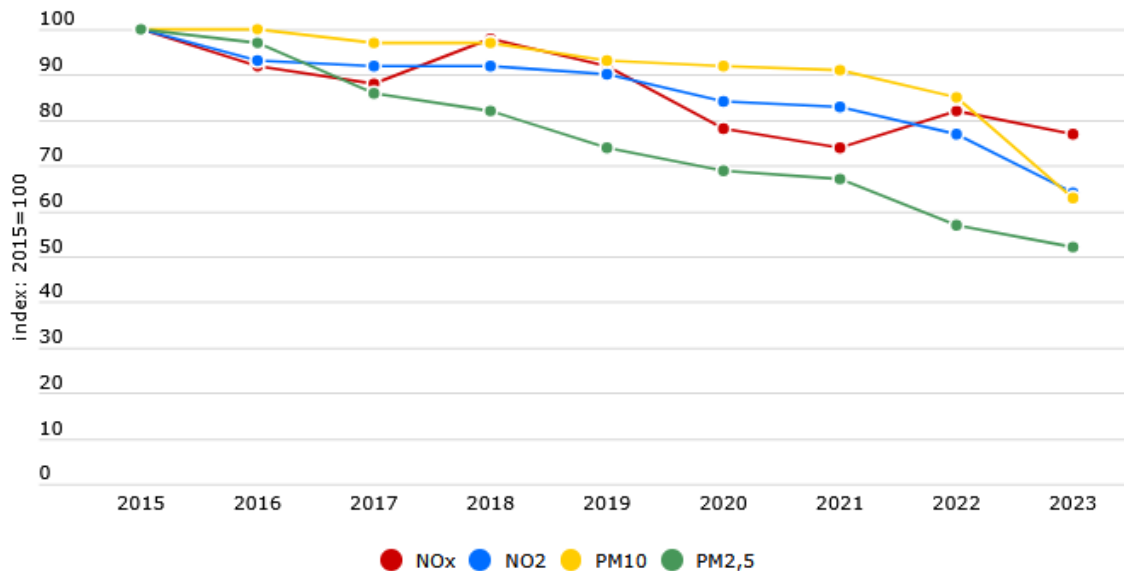
[Download data](#)

Bron: GGD Amsterdam/Buro Blauw/gemeente Utrecht

Sinds 2011 heeft Utrecht een uitgebreid meetnet, waarbij op meer dan zestig locaties in de stad metingen van de stikstofdioxideconcentraties plaatsvinden (zie afbeelding in inleiding). In de jaren voorafgaand aan de coronapandemie zien we in Utrecht over het algemeen telkens iets lagere jaargemiddelde meetwaarden. Dit zien we landelijk ook gebeuren, en komt vooral doordat er minder vervuילend wegverkeer reed. Het jaargemiddelde lag tijdens de coronapandemie nog lager dan we op grond van de normale ontwikkeling zouden verwachten. In 2022 leek de concentratie te stabiliseren. Op de regiomeetlocaties ligt de concentratie nu in 2023 lager dan ooit gemeten. Het effect hiervan zien we ook terug in de stadsachtergrond en straatlocaties. Dit komt voor een groot deel door de grote hoeveelheid regen en de hogere windsnelheid in 2023 en natuurlijk ook door onze eigen maatregelen.

9.6 Verkeersemisseries

Figuur 9.6.1 verkeersemisseries

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

De emissieberekening voor het wegverkeer maakt onder andere gebruik van schalingsfactoren - die bijvoorbeeld het effect van de Utrechtse milieuzone laten zien - en emissiefactoren, per stof en per voertuigcategorie. Deze factoren, die jaarlijks worden vastgesteld door TNO en PBL, kunnen daarbij van jaar tot jaar sterk variëren.

Om de ontwikkeling van de luchtkwaliteit te laten zien kijken we niet alleen naar de gemeten en berekende concentraties, maar ook naar de (berekende) uitstoot van luchtverontreinigende stoffen door het verkeer op Utrechtse (hoofd)wegen van het gemeentelijk wegennet. Zo krijgen we een indruk van deze uitstoot, los van de weersomstandigheden in dat jaar die óók de uiteindelijke concentraties bepalen. Dit geeft een globaal beeld van het effect van luchtkwaliteitsmaatregelen die gericht zijn op het wegverkeer. De grafiek toont de verkeersuitstoot voor stikstofoxiden (NO_x en NO₂) en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) vergeleken met het jaar 2015 (index 2015=100). Na 2015 neemt de hoeveelheid verkeer jaarlijks toe. Een duidelijke uitzondering hierop vormen de coronajaren 2020 en 2021. Toch daalde telkens de verkeersuitstoot van (bijna) alle bovengenoemde stoffen. Dit komt doordat er in verhouding steeds meer nieuwe, minder vervuulende voertuigen in Utrecht rijden. Dit komt deels vanwege de 'verschoning' van het (Nederlandse) wagenpark en deels door lokale maatregelen, zoals het instellen en aanscherpen van de milieuzone.

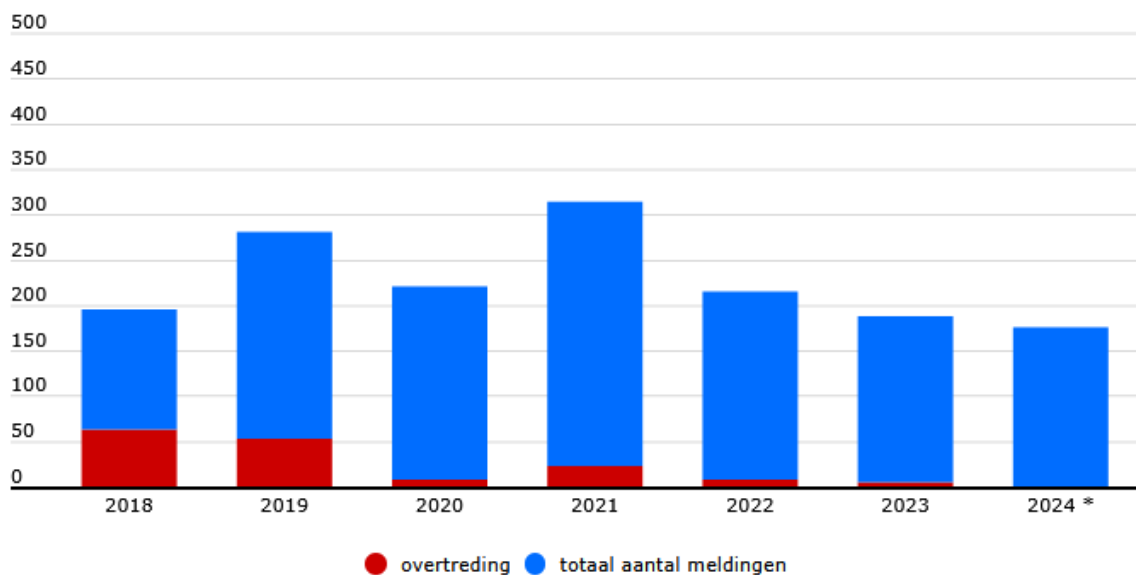
De grootste daling over de jaren treedt op voor PM_{2,5} (en roet), met name door het verplichten van roetfilters. De scherpe daling van PM₁₀ het afgelopen jaar is niet verklaard, er zijn meerdere oorzaken mogelijk, zoals wijzigingen in samenstelling wagenpark, of emissiekentallen.

Er wordt steeds meer uitstootvrij (elektrisch) gereden in Nederland en dus ook in Utrecht. Bij volledig uitstootvrij verkeer vindt geen uitstoot meer plaats uit de uitlaat door verbrandingsprocessen. Wel komt er nog fijn stof vrij door slijtage van banden, wegdek, remmen en opwervend stof. Naast meer

uitstootvrij verkeer draagt minder gemotoriseerd verkeer bij aan een emissieloos einddoel. Het heeft ook tal van andere voordelen, zoals vrijkomende ruimte en minder geluidsoverlast.

9.7 Bewonersmeldingen geuroverlast en houtrook

Figuur 9.7.1 aantal meldingen geuroverlast

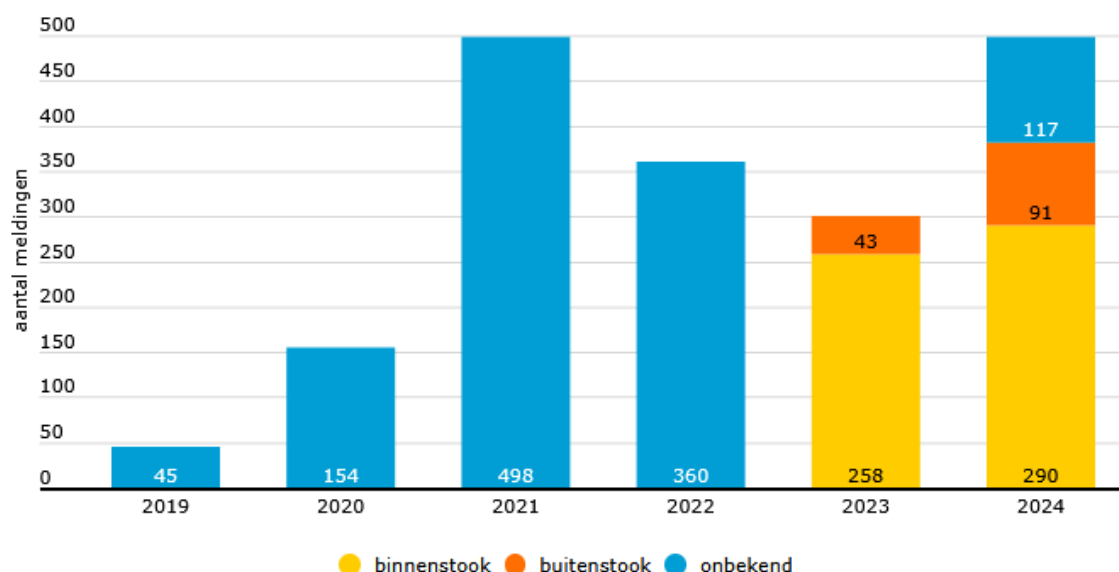

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht
* het aantal overtredingen is niet bekend

In 2024 zijn er 175 meldingen over geuroverlast binnen gekomen, een lichte daling in vergelijking met vorige jaren. Onder de noemer geuroverlast komen meldingen binnen over het bereiden van voedingsmiddelen door restaurants, snackbars, etc. Meldingen over houtrook komen sinds 2024 in een aparte categorie terecht.

Figuur 9.7.2 aantal bewonersmeldingen houtrook

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

In 2024 hebben we via de gemeente en via de stookwijzer in totaal 498 meldingen over houtrook ontvangen. Dit is een stijging ten opzichte van 2023 (301), maar even veel als in 2021. Vanaf 1 januari 2025 is het verboden om buiten hout te stoken. In 2024 is daar via de eigen kanalen en via de media-aandacht besteed. Mogelijk is deze vergrote aandacht voor houtstook aanleiding geweest voor de toename in meldingen.

De meeste meldingen die binnenkomen over houtrook gaan over houtkachels en open haarden in woningen. Bewoners die meldingen doen krijgen altijd een reactie van de gemeente, met een flyer over houtrook en tips om in gesprek te gaan met burens die stoken. Soms maken bewoners gebruik van de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen en te overleggen over hun specifieke situatie. Het aantal meldingen per jaar kan schommelen, omdat de overlast samenhangt met het weer. In de tweede helft van 2024 ontvingen we meer meldingen dan in de eerste helft. Meldingen over houtstook komen sinds 2024 als aparte categorie binnen.

Over het stoken buiten hebben we in 2024 totaal 91 meldingen ontvangen waarvan 76 over vuurkorven of open vuren en 15 over barbecues.

10. Duurzame leefomgeving: geluidhinder

10.1 Inleiding

De kwaliteit van een woon- en leefomgeving wordt mede bepaald door geluid. Hoe geluid ervaren wordt, verschilt per persoon. Wat de ene persoon als aangenaam ervaart, kan iemand anders als hinderlijk ervaren. In een stad als Utrecht is altijd sprake van een zekere mate aan omgevingsgeluid. Overmatige hinder van geluid en trillingen kan echter ziek maken. Mensen kunnen last hebben van geluid of trillingen en daardoor bijvoorbeeld slechter slapen. Trillingen kunnen bewoners een gevoel van onbehagen geven. Dat willen we verbeteren of - nog beter - voorkomen. Naast het meetbare aantal decibel bepalen ook andere zaken of geluid en trillingen hinderlijk zijn of niet. De plek, het tijdstip en de situatie bepalen ook de beleving. Gezond stedelijk leven betekent dat we onze inwoners een fijne en gezonde woonomgeving willen bieden. En dat onze kinderen opgroeien in een leefbare stad, levendig maar zonder té veel lawaai of trillingen. Onze missie is: “Wij staan en gaan voor het verbeteren van geluidskwaliteit en voorkomen van trillinghinder. Wij richten ons hiermee op een gezonde en leefbare bestaande en nieuwe stad.”

Er zijn wettelijke normen, bijvoorbeeld voor de hoeveelheid geluid bij nieuwe ontwikkelingen en voor geluid van bedrijven. Daarnaast zijn lokale ambities ten aanzien van het geluidniveau in de Beleidsnota Geluid en Trillingen, het actieplan Geluid en de nota Volksgezondheid vastgelegd.

Utrecht maakt ongeveer elke vijf jaar een actieplan Geluid. In 2019 is een actieplan opgesteld waarin knelpunten zijn gelokaliseerd en maatregelen zijn voorgesteld. Deze maatregelen bestaan voornamelijk uit het verlagen van de maximumsnelheid (invoeren 30 km/u-gebieden) en het toepassen van een geluidreducerend asfalt. In 2024 hebben we gewerkt aan een nieuw Actieplan geluid, dit verwachten we in de loop van 2025 af te ronden.

In 2024 is geluidsreducerend asfalt aangebracht op de volgende wegen:

Robert Kochplein:	6.300 m ²
Ghandi-plein:	9.800 m ²

10.2 Geluidskaart Utrecht 2021

Figuur 10.2.1 Geluidskaart van Utrecht 2021

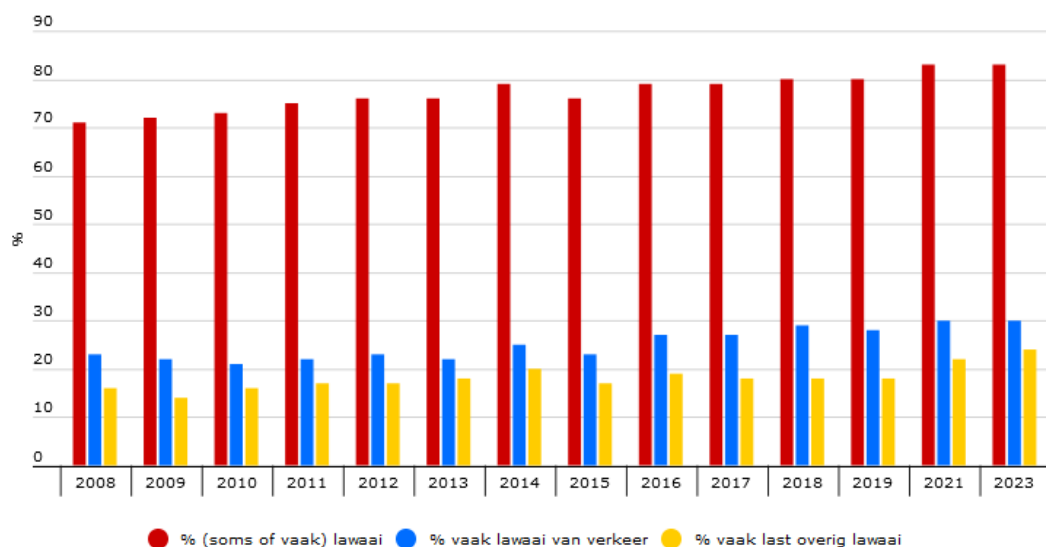

Bron: <http://utrechtmilieu.nl/geluidskaarten/>

In 2022 heeft de gemeente Utrecht het geluid in de stad (als gevolg van industrie, weg- en railverkeer) in kaart gebracht. De gekleurde contouren laten zien waar geluidniveaus boven de 55 dB zijn. De niet-gekleurde gebieden laten zien waar het stiller is dan 55 dB. 55 dB is de wettelijke waarde waarboven geluid in kaart moet worden gebracht (volgens de Europese Richtlijn Omgevingslawaaï). De geluidkaart laat zien dat vooral (snelrijdend) verkeer zorgt voor de hoge geluidniveaus. Ongeveer 55% van de Utrechters woont op een locatie waar meer dan 55 dB aan geluid van wegverkeer heerst. Circa 3% woont langs een spoorlijn met dergelijke hoge geluidniveaus. De hoogste geluidniveaus worden gemeten bij de drukke stadswegen en de snelwegen. Elke vijf jaar wordt een nieuwe geluidkaart gemaakt. De volgende geluidkaart (over het jaar 2026) verschijnt in 2027.

10.3 Geluidhinder: algemene beleving

Figuur 10.3.1 Geluidhinder: algemene beleving

Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht. In 2020 en 2022 is geen inwonersenquête gehouden

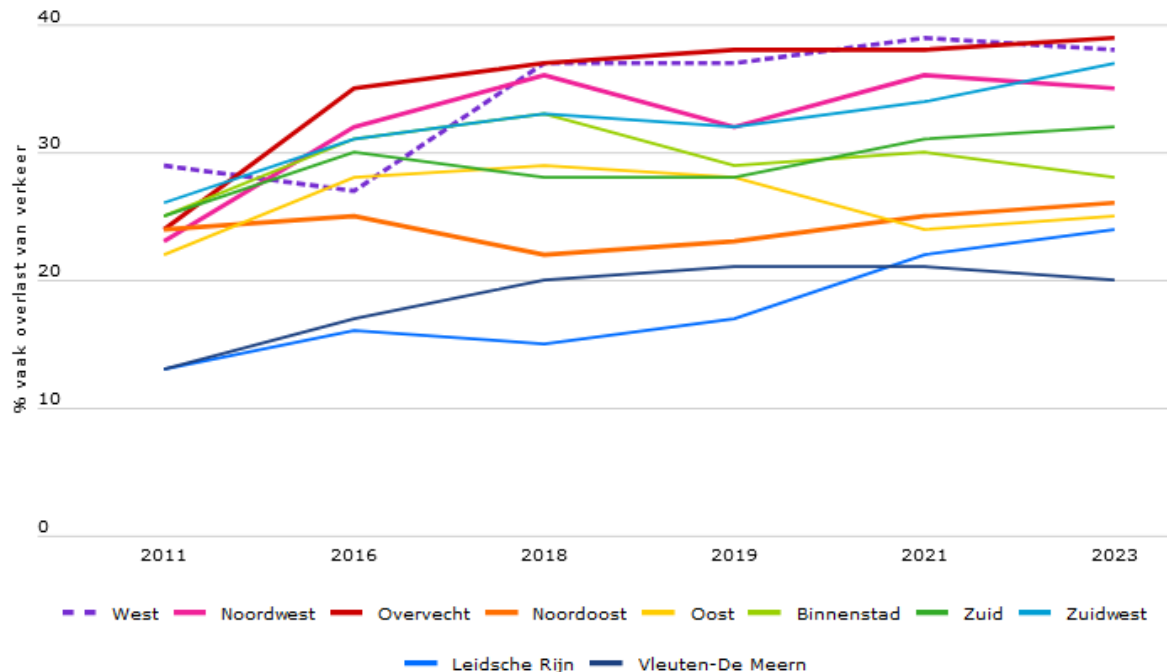
Uit de Inwonersenquête blijkt dat 83% van de Utrechters in 2023 wel eens (soms of vaak) geluidsoverlast ervaart. Dit aandeel is gelijk met 2021. De 5 jaren daarvoor is het aandeel gestegen. In 2016 en 2017 was het 79% en in 2018 en 2019* 80%.

In 2023 heeft 30% van de Utrechters vaak last van verkeerslawaai (2021: 30%, 2019: 28% en 2018: 29%). Daarnaast heeft 24% van de Utrechters vaak last van ander lawaai. Dit is een stijging ten opzichte van 2021* (22%).

* Er zijn geen gegevens over 2020, 2022 en 2024 omdat de inwonersenquête vanaf dan tweejaarlijks is.

10.4 Geluidhinder: wegverkeer per wijk

Figuur 10.4.1 Geluidhinder: wegverkeer

[Download data](#)

Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht. In 2020 en 2022 is geen inwonersenquête gehouden

Bewoners van Overvecht geven in 2023 het vaakst aan dat zij last hebben van verkeerslawaaï (39%). In 2021* was dit West (39%). Inwoners van Vleuten-De Meern hebben hier het minst vaak (20%) last van. In 2021* was dit ook Vleuten-De Meern (20%).

In vergelijking met 2021 is de ervaren overlast in West, Noordwest, Binnenstad en Vleuten-De Meern afgenomen. In de overige wijken is de ervaren overlast toegenomen: Overvecht, Noordoost, Oost, Zuid, Zuidwest en Leidsche Rijn.

* Er zijn geen gegevens over 2020, 2022 en 2024 omdat de enquête vanaf dan tweejaarlijks is.

10.5 Woningenaneringen vanwege geluid

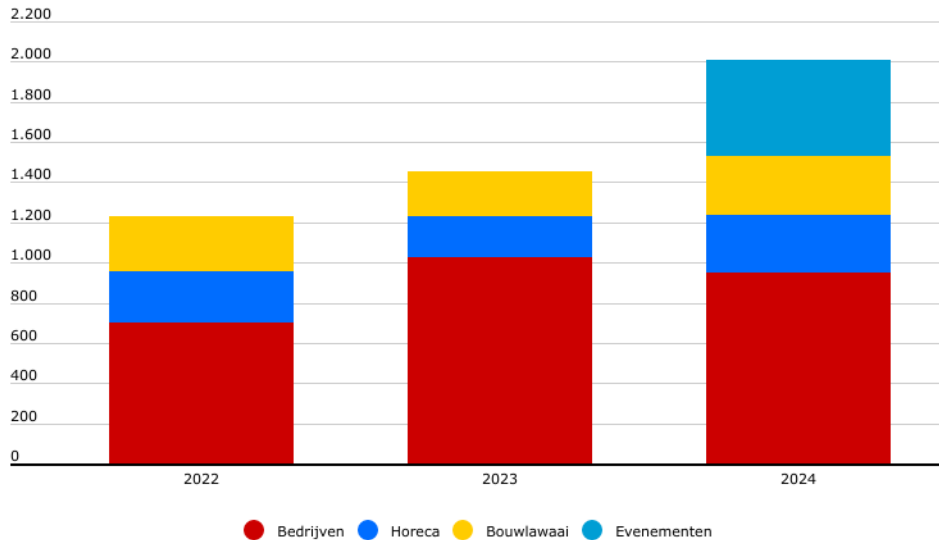
In Utrecht zijn alle prioritaire woningen met een geluidsbelasting door wegverkeer boven de 70 dB in het verleden gesaneerd, dat wil zeggen, van extra gevelisolatie voorzien. Daarmee bleef nog een voorraad saneringsgevallen over in een categorie die tot 10 dB lager lag.

De saneringsregeling voor verkeerslawaaï is met de komst van de Omgevingswet drastisch versoerd: de drempelwaarde voor verplichte sanering is op 70 dB gelegd. Hierdoor komen er nog maar nauwelijks woningen in aanmerking voor sanering. Utrecht heeft daarop tijdig geanticipeerd door voor de hele voorraad saneringswoningen vanuit de Wet geluidhinder nog tijdig subsidie aan te vragen bij het rijk. Dit betreft circa 5.000 woningen. De komende jaren wordt deze sanering uitgevoerd onder de oude regels.

In 2024 zijn van het Rijk voorschotsubsidies voor de uitvoering van de lopende saneringsprojecten binnengekomen. Er zijn 174 woningen bezocht en onderzocht bij de Balijelaan en de 't Goylaan. We brengen in kaart welke maatregelen per woning nodig zijn. Of woningen van geluidsisolerende maatregelen worden voorzien, is afhankelijk van de bestaande isolatie van de woning. Wanneer een woning al voldoende isolatie heeft, hoeven geen maatregelen meer worden getroffen. Vervolgens worden deze onderzoeken gecontroleerd door het Ministerie waarna zal gaan blijken welke woningen een aanbod zullen krijgen voor aanvullende isolatie. De lopende projecten gaan vervolgens naar de aanbestedings- en uitvoeringsfase.

10.6 Meldingen geluidsoverlast bedrijven

Figuur 10.6.1 Meldingen geluidsoverlast bedrijven

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

Toelichting figuur: vanwege de overgang naar een nieuw systeem in 2024 is er in de registratie van meldingen geen uitsplitsing zoals voorheen te maken. Voorgaande twee jaren werd er uitgesplitst naar 'overtreding', 'geen overtreding', 'afhandeling onbekend/ niet afgesloten' en 'behandeling niet bij gemeente'. Dit jaar rapporteren we alleen op categorie (bedrijven, horeca, bouwlawaai en evenementen).

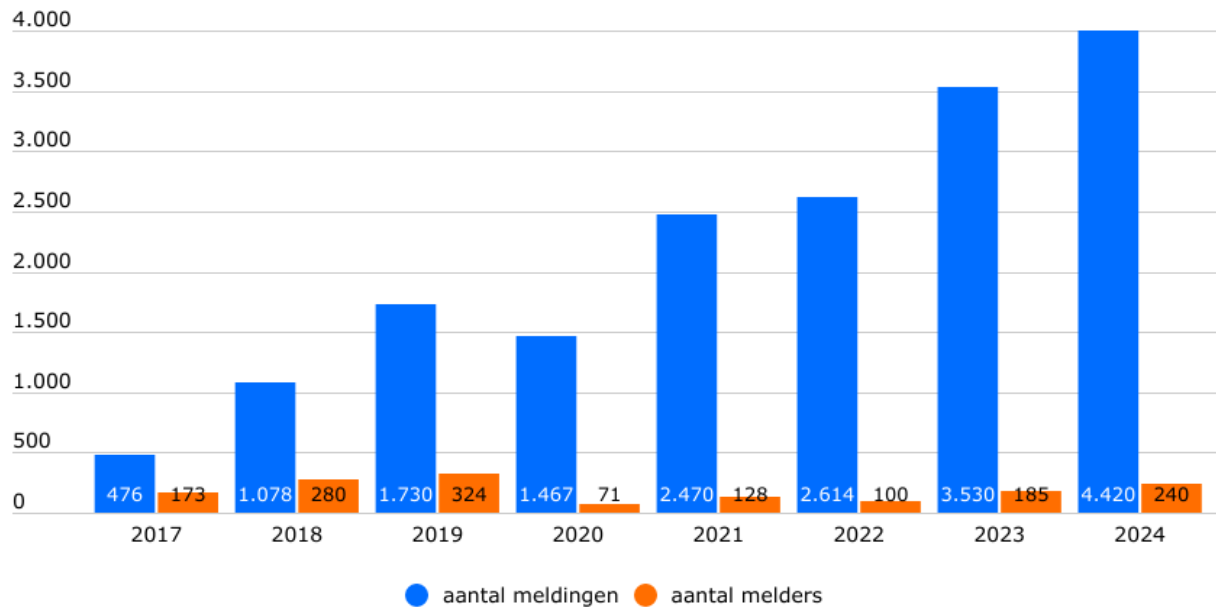
In 2024 zijn er 951 meldingen gedaan over geluidsoverlast door bedrijven. Het aantal meldingen over geluidsoverlast door bedrijven laat de afgelopen jaren schommelingen zien en varieert tussen de 700 en 1.100. Hier is geen eenduidige verklaring voor, wel is bekend dat de weersomstandigheden invloed hebben. Een deel van de meldingen gaat over religieuze uitingen, zoals gebedsoproepen en het luiden van kerkklokken; echter, deze zijn uitgezonderd van regelgeving. Ook gaan veel meldingen over muziekoverlast van horeca. Andere meldingen die we geregeld zien betreffen bijvoorbeeld ventilatie- of koelingsapparatuur en alarmgeluid.

Daarnaast zijn er in 2024 479 meldingen gedaan over versterkt geluid bij evenementen. Deze meldingen werden voorheen niet gespecificeerd bijgehouden, waardoor het lijkt alsof er een grote toename in aantal meldingen is.

Voor alle meldingen geldt dat toezichthouders controleren op de regels en geluidsnormen door metingen uit te voeren. Bij overtredingen treden we op. Soms ervaren bewoners hinder, terwijl een bedrijf of evenementorganisator zich wel aan de regels houdt. Alle meldingen komen in het systeem en kunnen samen aanleiding geven om het beleid te evalueren. Bij veel meldingen over één specifiek evenement kunnen bijvoorbeeld bij een volgende editie ervan vooraf verbeterde afspraken helpen om overlast zo veel mogelijk te voorkomen.

10.7 Overlast Schiphol

Figuur 10.7.1 Meldingen geluidsoverlast Schiphol

[Download data](#)

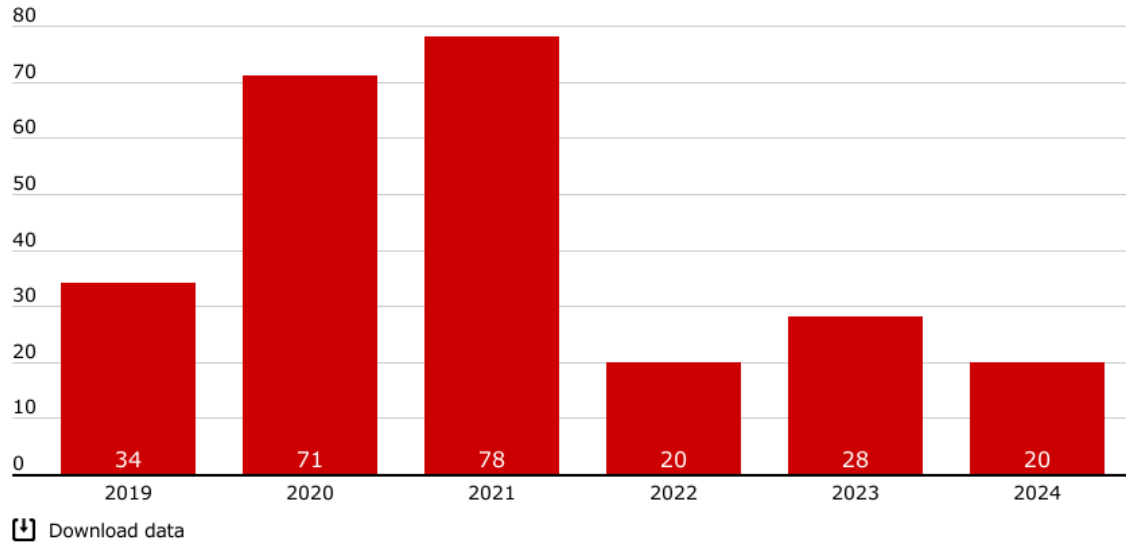
Bron: BAS (bewoners aanspreekpunt Schiphol)

Door mensen in de gemeente Utrecht zijn in 2024 4.420 meldingen gedaan over geluidsoverlast door vliegverkeer van en naar Schiphol. Deze meldingen zijn gedaan door 240 verschillende melders. Net als vorig jaar is zowel het aantal meldingen als melders toegenomen. In 2023 werden er 3.530 meldingen gedaan door 185 verschillende melders. Het aantal meldingen per persoon in 2024 is met afgerond 18 bijna gelijk aan 2023 (afgerond 19 meldingen per persoon).

Er is een stijging in het aantal meldingen zichtbaar vanaf 2021. In 2020 en, in mindere mate, in 2021 zijn substantieel minder vliegtuigbewegingen van en naar Schiphol uitgevoerd vanwege de COVID-19 reismaatregelen.

10.8 Trillingen

Figuur 10.8.1 Meldingen overlast door trillingen

Bron: gemeente Utrecht

In 2024 werden 20 meldingen van overlast door trillingen gedaan bij de gemeente Utrecht. Dit is een afname ten opzichte van 2023, toen er 28 meldingen gedaan zijn. Het aantal in 2024 is gelijk aan het aantal meldingen van 2022. Meldingen van trillingen gaan voornamelijk over heiwerkzaamheden bij de nieuwbouw van woningen. Ook kunnen zwaar verkeer, sportscholen en nabij gebouwen geplaatste apparatuur trillingen veroorzaken. Meldingen door trillingen worden door de gemeente getoetst aan wet- en regelgeving.

In 2024 heeft ProRail 3 klachten ontvangen over trillingshinder van treinen. Twee meldingen kwamen van bewoners naast het spoor richting het Spoorwegmuseum. De andere melding kwam uit de omgeving van het Centraal Station.

11. Gezonde openbare ruimte: Licht

11.1 Inleiding

Duurzame verlichting

Belang van duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk thema bij de aanleg en het beheer van de openbare verlichting. Het streven is om de openbare ruimte zo efficiënt mogelijk te verlichten door zo min mogelijk energie te verbruiken, zonder hierbij in te leveren op de functie van de verlichting ten aanzien van de veiligheid. Het duurzaam verlichten van de stad begint bij de inkoop van energie, dit is 100% groene stroom van Nederlandse herkomst. Daarnaast is het materiaalgebruik van de lichtmasten en armaturen een belangrijk duurzaamheidsaspect. Waar mogelijk worden bestaande lantaarnpalen en armaturen hergebruikt. Als dit niet mogelijk is dan wordt er bij de aanleg van nieuwe lichtmasten altijd gekozen voor herbruikbare, recyclebare of lage CO₂-footprint materialen.

LED verlichting als standaard

Sinds 2017 is energiezuinige LED verlichting de standaard bij de aanleg van nieuwe lantaarnpalen. Daarnaast bouwen we sinds 2021 versneld de bestaande armaturen om, zodat deze ook voorzien zijn van LED lampen. Hierdoor verdwijnen uiteindelijk alle conventionele, minder energiezuinige lichtbronnen. Deze nieuw geplaatste lampen worden altijd op een zo laag mogelijk niveau ingesteld en we dimmen de verlichting wanneer dat kan. Een nieuw schakelsysteem maakt het mogelijk om per locatie bepaalde energiezuinige dimregimes toe te passen. In 2023 hebben we met dit systeem een optimalisatie doorgevoerd in het moment van in- en uitschakelen. De verlichting wordt niet meer op een vast moment in- of uitgeschakeld maar er wordt geschakeld gebaseerd op het lichtniveau buiten. Gemiddeld genomen gaat de verlichting hierdoor in de avond iets later aan en in de ochtend wat eerder uit. In 2024 is deze optimalisatie doorgevoerd in alle schakelkasten.

Ook op andere vlakken wordt er gewerkt aan energiezuinig beheer van de openbare verlichting, zo branden de lampen 's avonds op 100% en 's nachts op 50%^[1]. Al deze maatregelen hebben in 2024 geleid tot een totale besparing van 677.329kWh. Dat is 9% minder ten opzichte van het totale verbruik in 2023. Net als voorgaande jaren heeft in 2024 de sier- en aanstraal verlichting van objecten zoals watertorens en bruggen uitgestaan. Dit heeft geleid tot een besparing die vergelijkbaar is met het energieverbruik van 8 huishoudens.

Voorkomen van lichthinder

We nemen maatregelen om lichthinder voor mens en dier zo veel mogelijk te voorkomen. Zo plaatsen we enkel armaturen die voldoen aan de richtlijn Lichthinder van de NSVV. Dat betekent dat het licht van de lantaarnpaal niet naar boven uitstraalt. De maximale kleurtemperatuur is 3000 Kelvin, dat is warm wit licht. Voorheen werden er bomen aangelicht door grondspots. Dit kan hinderlijk zijn voor dieren, daarom doen we dit sinds enkele jaren niet meer. Vleermuizen kunnen ook hinder ondervinden van verlichting. Daarom zorgen we ervoor dat de verlichting langs routes waarvan we weten dat er veel vleermuizen foerageren amberkleurig is. Hier hebben vleermuizen minder last van. Daarnaast voorkomen we zo veel mogelijk dat lichtmasten die langs watergangen staan het wateroppervlak aanlichten. Dat doen we door asymmetrische armaturen te plaatsen, waardoor de verlichting richting het water wordt afgeschermd. Met al deze maatregelen dragen we bij aan het duurzaam en diervriendelijk verlichten van de stad. Hierbij staat energiebesparing, circulair materiaalgebruik en het voorkomen van lichthinder voor mens en dier centraal.

Dynamische verlichting

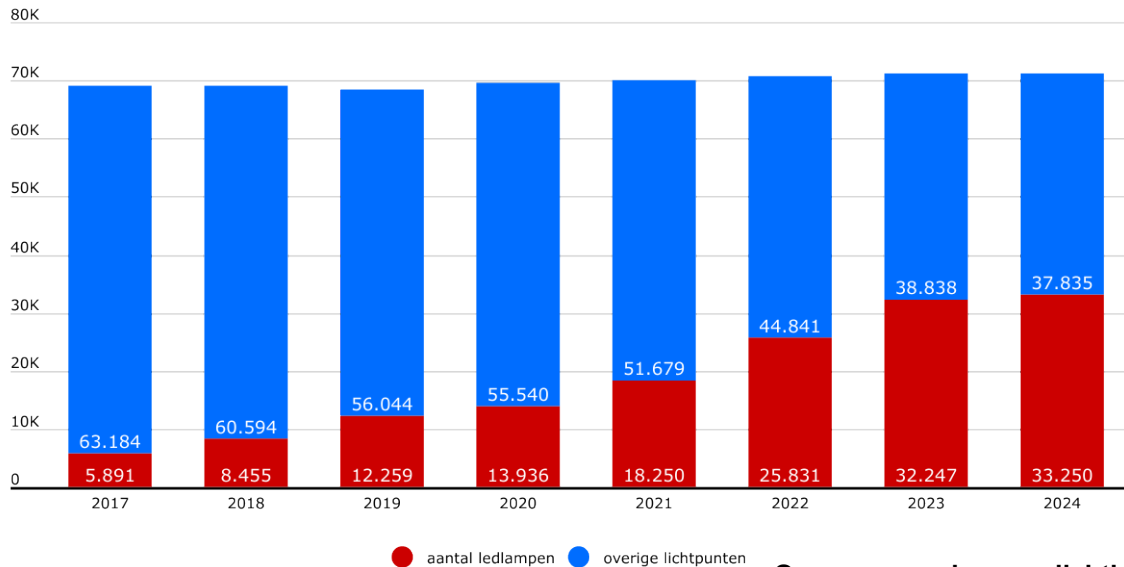
Toepassing van dynamische verlichting

Op een aantal plaatsen in de stad is er dynamische verlichting toegepast. Een concreet voorbeeld is het plaatsen van dynamische verlichting rondom stadion Galgenwaard. Hierdoor is het lichtniveau te regelen ten behoeve van de sociale veiligheid bij voetbalwedstrijden. De beveiligingsmedewerkers van het stadion kunnen wanneer dit nodig wordt geacht zelf de openbare verlichting feller aanzetten.

[1] In de binnenstad wordt van 00:00 tot 07:00 het licht gedimd naar 50%, in de andere gebieden is dit van 23:00 tot 07:00.

11.2 Licht: lampen

Figuur 11.2.1 Aantal ledlampen en overige lichtpunten

Omvang openbare verlichting

In 2024 staan er in Utrecht 71.085 lampen, waarvan 33.250 ledlampen. Dit betekent dat 47% van het areaal bestaat uit ledlampen, waarvan er 1.000 zijn bijgekomen in 2024. In het afgelopen jaar is er relatief weinig verlichting omgebouwd naar led. Dat komt doordat tijdens de aanbestedingsprocedure één leverancier protesteerde tegen de opzet van de aanbesteding. Deze is daardoor tijdelijk gestaakt en is er vertraging opgelopen. Inmiddels loopt de aanbesteding weer, als alles goed verloopt is de complete verleding in de loop van 2026 gereed.

Het vleermuisvriendelijke amberkleurige licht wordt toegepast op 1.145 plekken.

Overlast van verlichting

Overlastmeldingen over lichthinder in 2024 gaan vaak over het inschijnen van licht en licht dat op de verkeerde plek valt. Dit wordt verholpen door middel van afschermingen of het helderheidsniveau van de verlichting aan te passen.

Er kwamen ook 56 meldingen over lichthinder door bedrijven binnen, bijvoorbeeld over felle reclame, het onnodig laten branden van lampen 's nachts of lichtvervuiling. Een deel hiervan betreft meldingen van lichthinder bij Galgenwaard. Na optreden van de omgevingsdienst verminderde de overlast, maar recent kwamen nieuwe meldingen binnen. We zetten hier toezicht op in. We zijn aan de slag met een onderzoek naar de klachten van de assimilatieverlichting van Galgenwaard. Landelijk worden er scherpere eisen aan de grasmat gesteld waardoor er andere verlichtingstechnieken voor het gras moeten worden ingezet. Meer informatie over het vervolg komt in 2025.

12. Utrecht Circulair

12.1 Inleiding

Een schets van de resultaten in 2024

In 2024 is het Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023 afgerond. Resultaten en geleerde lessen zijn begin april 2024 met de raad gedeeld: [Raadsbrief Afronding Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023 Utrecht](#) en meegenomen in de [Visie Utrecht Circulair 2050](#) en in de [Beleidsnota Utrecht Circulair 2030](#), die beide in 2024 werden vastgesteld door de raad.

In dit hoofdstuk worden resultaten van drie van de vier prioriteiten beschreven: circulaire bedrijvigheid en circulair ondernemerschap (12.2), circulaire gebiedsontwikkeling en circulair bouwen (12.4) en circulaire materiaal- en reststromen (12.5). De resultaten van de vierde prioriteit uit visie en beleidsnota, circulair opdrachtgeven en inkopen, komen aan de orde in hoofdstuk [14.11 Eigen organisatie](#).

12.2 Circulaire bedrijvigheid en circulair ondernemerschap

We voerden de volgende acties uit om meer ruimte te maken voor circulaire bedrijvigheid:

- De uitgangspuntennotitie [Beleidsnota \(deel\)omgevingsvisie Lage Weide](#) is opgesteld en vastgesteld door de raad. Vervolgens startten we met uitvoering van deze beleidsnota. Hiervoor organiseerden we een participatietraject met ondernemers op Lage Weide.
- In 2024 kocht de gemeente Utrecht grond voor een gemeentelijk grondstoffendepot op Lage Weide (zie 12.5).
- Voor Circulair Bedrijvenpark Strijkviertel werkten we aan het bestemmingsplan, de problematiek van netcongestie en aan de gronduitgiftestrategie.
- Op het Werkspoorkwartier vond de planontwikkeling voor het upcyclecentrum plaats (zie 12.5).
- Als onderdeel van de [ReUse Alliance](#) en [UP](#) om hergebruik, reparatie en upcyclen te stimuleren startten we een samenwerking met onder meer Buurman Utrecht, Meublowski en het MBO om een opleiding tot meubelreparateur te ontwikkelen. De eerste lichting studenten start naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025.

Om Utrecht zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor circulaire bedrijvigheid en circulair ondernemerschap gingen we verder met het stimuleren van circulaire bedrijvigheid door:

- Het openstellen van de regeling [innovatievoucher circulaire economie](#) voor de ontwikkeling en/of toepassing van innovatie bij midden- en kleinbedrijven. Deze draagt bij aan de overgang naar een circulaire economie bij het MKB in de provincie Utrecht.
- In samenwerking met de provincie Utrecht onderzoek te laten doen naar opschaling van circulair ondernemerschap in de regio. Hieruit komt de oprichting van ondernemersvereniging Circulair Utrecht voort.
- Voorbereiding van de Circulaire Innovatietop regio Utrecht in samenwerking met VNO-NCW en regionale partners. Dit biedt een podium aan innovatieve, circulaire bedrijven in verschillende categorieën (startups, ketensamenwerking, changemakers).

- Partner te worden van [DigiC](#), het regionale netwerk en programma ter versterking van innovatie in de circulaire bouweconomie. Samenwerking is verkend met onder andere gebiedsontwikkelingen Tussen de Rails en circulair bedrijvenpark Strijkviertel. Ook het project De Groene Hoogte, gericht op circulaire houtopbouwappartementen, is gestart.

Green Deal Lage Weide

Met verschillende overheden en marktpartijen ondertekenden we [de Green Deal Lage Weide](#), met als doel het bedrijventerrein te verduurzamen. We werken samen aan de thema's energietransitie, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie en circulaire economie. De gemeente Utrecht coördineert het thema circulaire economie. In 2024 lag de focus op verkenning van inzameling, opslag en hergebruik van reststromen van ondernemers, onder meer voor hout.

De Groene Loper

Vanuit de Groene Loper hielpen we in 2024 veertien Utrechtse ondernemers met circulaire vragen. Daarnaast maakten we afspraken met [Ondernemer Centraal](#) over inpassing van circulaire vraagstukken in hun dienstverlening. We merken op dat circulair steeds beter wordt meegenomen in de reguliere processen van de gemeente en partners en er minder vragen bij dit loket binnenkwamen. Daardoor is een apart loket zoals de Groene Loper niet meer nodig. We maakten kennis met circulaire ondernemers die werken met reststromen en actief willen worden in Utrecht. Voorbeelden zijn: Oscar Circulair, Boxo en GoDroppie. Deze verbinden we aan het netwerk van upcycle partners in Utrecht.

12.3 Circulair opdrachtgeven en inkopen

Circulair opdrachtgeven en inkopen

De behaalde resultaten van circulair opdrachtgeven en inkopen door de gemeente Utrecht staan in het hoofdstuk [eigen organisatie](#).

12.4 Circulaire gebiedsontwikkeling en circulair bouwen

Biobased bouwen

In 2024 zetten we verder in op doorontwikkeling van biobased bouwen:

- Biobased bouwen is onderdeel van de Beleidsnota Utrecht Circulair 2030. Utrecht zet in op de samenwerking met de regio en de organisatie [Building Balance](#) om in de stad en regio de verbinding tussen landbouw en bouw te leggen met als doel biobased bouwen op te schalen.
- In de Utrechtse tenders zetten we actief in op biobased bouwen door dit in de tenderpunten op te nemen. Dat gebeurt onder meer via het [convenant toekomstbestendig bouwen](#).

Circulaire openbare ruimte

Sinds oktober 2023 loopt een intern opleidingsprogramma om te leren werken met de Milieu Kosten Indicator (MKI) bij het ontwerpen en aanbesteden van openbare ruimte-projecten. De milieukosten geven de milieu-impact van de materialen en werkzaamheden voor een project aan. Dit opleidingsprogramma omvat een basistraining voor een brede doelgroep, een aantal verdiepende workshops voor meer specifieke functiegroepen en coaching op de werkvloer. Inmiddels volgden 220 collega's de training MKI. De MKI is ook een belangrijke indicator binnen [Het Nieuwe Normaal](#) (HNN).

MKI Voorbeeldproject

Het programma Wervengebied heeft als doel om het erfgoed in de binnenstad veilig te stellen voor de veranderende wereld. In dit programma wordt een circulaire aanpak gehanteerd die zich richt op herstel en hergebruik van constructies en materialen. Deze aanpak levert verlaging op van 64% aan MKI ten opzichte van een reguliere aanpak met nieuwe materialen.

De ontwerpen voor veilige kluisuren en -kelders worden telkens verbeterd door gebruik van de MKI.

Zo heeft het gebruik van stalen buispalen veel invloed op de MKI. Als verbetering worden er nu tweedehands buispalen toegepast die aan de kwaliteitseisen voldoen. Toepassing van tweedehands buispalen op een stuk van de Kromme Nieuwegracht levert een besparing op van 79% MKI en 52% aan broeikasgassen op. Voor deze inspanning geeft de rijksoverheid een subsidie van € 44.000 die ten bate van het project komt.

Circulaire grondstoffencorridor

De [Circulaire Grondstoffencorridor Utrecht](#) is met Europese subsidie (EFRO) als stedelijk-, innovatieprogramma opgezet om hergebruik van bouwmaterialen in Utrecht te vergroten. Het is een unieke samenwerking tussen marktpartijen in de bouw (aannemers, sloop-/demontagebedrijven, hubs en bewerkers, architecten), een woningcorporatie, kennisinstellingen en de gemeente Utrecht. In netwerkbijeenkomsten en werkgroepen is gewerkt aan tools en aanbevelingen om obstakels voor hergebruik in de praktijk te verkleinen. Gelijktijdig wordt in een zevental pilots praktijkervaring opgedaan met hergebruik van bouwmaterialen. Deze ervaringen gebruiken we om hergebruik en de veranderende samenwerking tussen partijen die daarvoor nodig is op te schalen.

Gebiedsontwikkeling en projecten

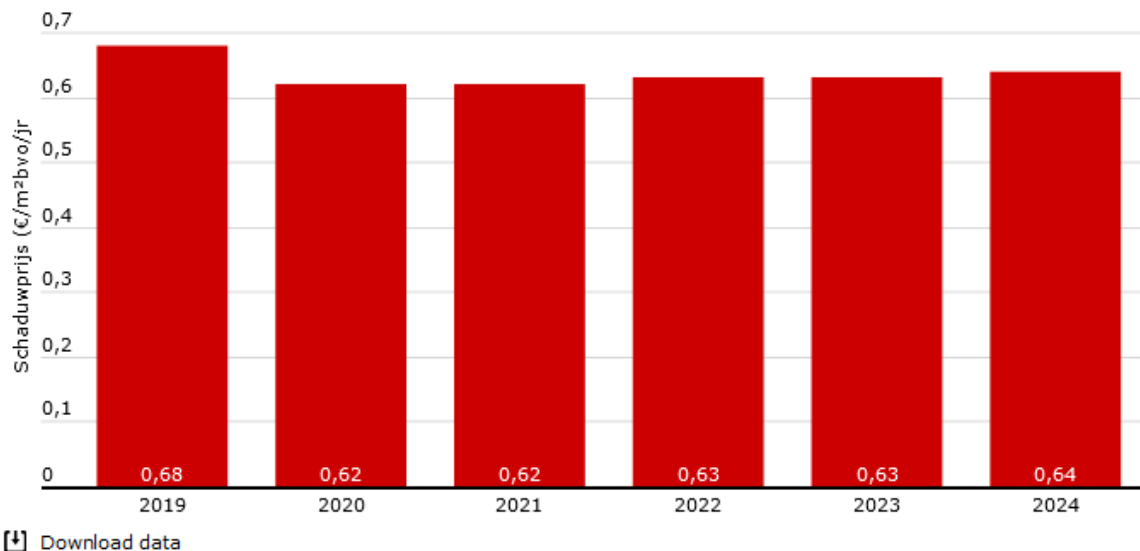
Binnen gebiedsontwikkeling en projecten zetten we in de Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 in op circulair bouwen binnen onze tenders en maatschappelijk vastgoed. Binnen tenders behaalden we al goede circulaire resultaten, zoals het Horecapaviljoen aan de Haarrijnseplas, met een hoog percentage biobased materialen.

Convenant Toekomstbestendig Bouwen en Het Nieuwe Normaal

In onze gebiedsontwikkeling werken we met indicatoren uit het convenant Toekomstbestendig [Bouwen](#). In tenders, die de gemeente uitzet, zijn criteria rondom duurzaamheid opgenomen. Partijen die meer duurzaam bouwen (niveau goud) ontvangen meer punten en maken daarmee kans op gunning van de tender. Het convenant wordt doorontwikkeld, waarbij wij als gemeente nauw

betrokken zijn. In 2024 is versie 2.0 van het convenant gepubliceerd, waarin onder andere Het Nieuwe Normaal is geïntegreerd. [Het Nieuwe Normaal](#) is een raamwerk waarmee we circulair bouwen meten via de daarin gestelde indicatoren. In 2024 is deze doorontwikkeld tot een nieuwe versie, gepubliceerd in december 2024.

Figuur 12.4.1 MPG-waarden vergunningen nieuwbouwwoningen

Bron: gemeente Utrecht

De Milieuprestatie Gebouwen (MPG), in dit geval voor de nieuwbouw van woningen, geeft aan welke milieu-impact een gebouw heeft. Hoe lager de MPG-waarde, des te beter voor het milieu. Hiermee vormt het een indicator voor de mate van circulair bouwen. De gemiddelde MPG-waarde in 2024 is 0,64 en daarmee iets slechter dan die van 2023. Als gemeente mogen wij geen strengere eisen stellen aan de MPG dan landelijk is vastgelegd in het bouwbesluit. Hierdoor hebben we bij veel projecten geen invloed op de uitkomst.

12.5 Circulaire materiaal- en reststromen

Upcyclecentra

We ontvingen als gemeente ruim 1,1 miljoen euro Europese subsidie voor de ontwikkeling van twee Upcyclecentra en het sluiten van de circulaire stadshoutketen. Er is een aannemer geselecteerd voor de bouw van het eerste circulaire Upcyclecentrum bij het Hof van Cartesius. Stichting UP is opgericht en gestart met het betrekken van bewoners voor hergebruik van restmaterialen. Er zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd op het afvalscheidingsstation Tractieweg voor de inzameling van herbruikbare materialen. Zie voor meer info de [Raadsbrief Update Upcyclecentra Utrecht Utrecht - iBabs Publiekspitaal](#).

Project PREUSE

Begin 2024 is er een start gemaakt met de ontwikkeling van een circulair grondstoffendepot. Op het aangekochte perceel op Lage Weide slaan we materialen uit de openbare ruimte op voor hergebruik. Vanuit het project [PREUSE](#) krijgt gemeente Utrecht subsidie voor deze ontwikkeling, waarbij er wordt samengewerkt om kennis uit te wisselen met verschillende steden in onder andere Frankrijk, België en

Luxemburg, die met vergelijkbare projecten bezig zijn. In 2024 zijn hiervoor diverse kennissessies georganiseerd.

12.6 Van afval naar grondstof

De inwoners van Utrecht produceerden in 2024 gemiddeld 361 kg afval per persoon, waarvan 165 kg aan grondstoffen gescheiden ingezameld werd, oftewel 46% van het afval.

- Het Nieuwe Inzamelen wordt nog ingevoerd waar herinrichting plaatsvindt. Het gaat dan om de laatste stukjes waar dit een passend inzamelsysteem voor is. Bij Het Nieuwe Inzamelen maken inwoners gebruik van ondergrondse containers om het restafval weg te gooien, en halen we gft en oud papier zo veel als mogelijk met kliko's aan huis op.
- We hebben voorbereidingen gedaan voor het uitbreiden van het inzamelsysteem voor groente-, fruit-, en etensresten plus tuinafval (GFE+T).
- We hebben onderzoeken gedaan mogelijkheden voor inzameling in de binnenstad.
- We hebben de regels voor ongewenst reclaimedrukwerk, de ja-ja sticker oftewel het opt-in systeem, aangescherpt.

GFE+T

Een groot deel van ons ongescheiden restafval bestaat nog uit groente-, fruit-, en etensresten. Samen met het tuinafval is dit samen het GFE+T. Om dit meer te scheiden gaan we het inzamelsysteem uitbreiden. Voordat een nieuw inzamelsysteem geïntroduceerd kan worden, zijn veel voorbereidingen nodig:

- Voor de hoogbouw met voldoende openbare ruimte breiden we het inzamelsysteem uit door hier containers te gaan plaatsen. We hebben we de volgende voorbereidingen getroffen:
 - o Het opstellen van plaatsingsrichtlijnen, zodat we op geschikte plekken containers kunnen plaatsen en inwoners hier inspraak op hebben.
 - o Het aanpassen van het concept ontwerp voor het inzamelmiddel naar een Utrechts model.
 - o Het voorbereiden van de aanbesteding voor de aanschaf van de containers ten behoeve van de pilot.
- Voor de dichte bebouwing met weinig ruimte in de openbare ruimte werken we in een innovatie traject samen met de gemeente Rotterdam en de leverancier Sidcon aan de ontwikkeling voor een nieuw inzamelmiddel. We zijn de onderzoeksfase gestart, waarbij we één onderzoeksrichting nader onderzoeken. Dit concept bestaat uit een ondergronds inzamelmiddel dat met een vacuümtechniek leeggezogen kan worden.

Om inwoners te laten zien wat we met het ingezamelde GFE+T doen, hebben we meegedaan aan de landelijke compostactie. Inwoners konden een gratis zak compost ophalen.

Binnenstad

De Binnenstad biedt veel logistieke uitdagingen. We hebben onderzoeken uitgevoerd op welke wijze we de inzameling daar kunnen aanpassen om beter aan te sluiten bij onze ambities om meer afval te scheiden, maar om ook te voldoen aan de emissievrije zone. De onderzoeken zijn onderdeel van het geheel van de aanpak Binnenstad, waarbij meerdere oplossingen nodig zijn voor de inzameling. U wordt hier via een raadsbrief verder over geïnformeerd.

Opt-in: de Ja-Ja sticker

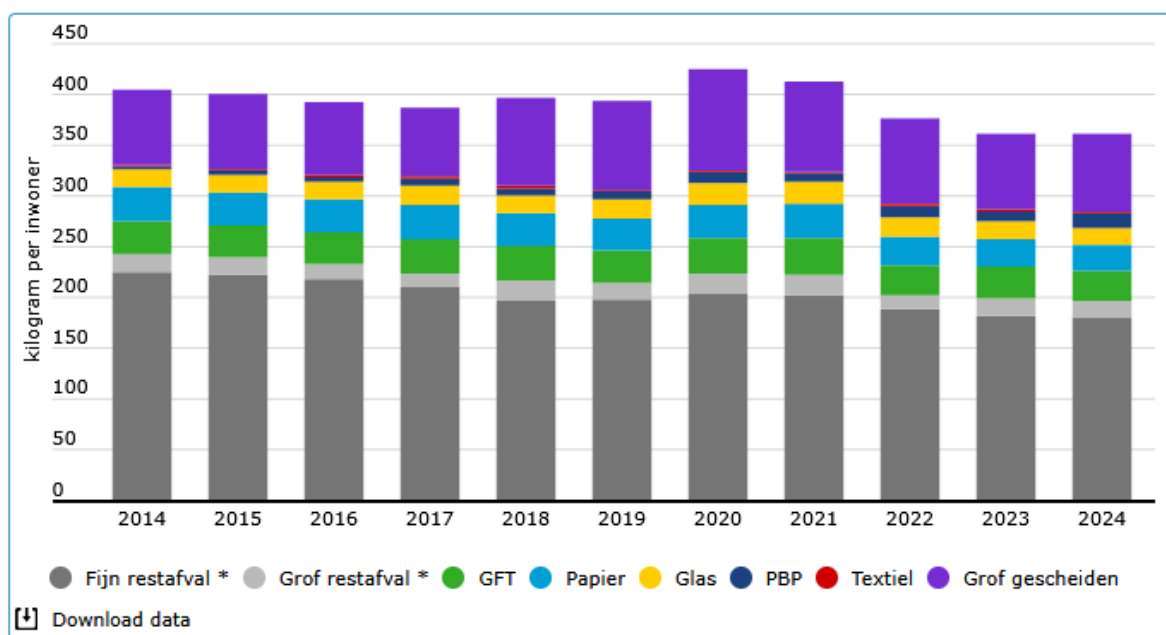
Met het opt-in systeem voorkomen we dat inwoners ongewenst ongeadresseerde post ontvangen. Met het vernieuwen van de afvalstoffenverordening, is het opt-in systeem verder aangescherpt. We voorkomen dat reclamebladen met minimale redactionele inhoud als huis-aan-huisblad verspreid kunnen worden. Het is verspreiders ook niet meer toegestaan om post te versturen die geadresseerd is 'aan de inwoners van'.

Ons Schone Stadsie

Met 'Ons Schone Stadsie' zetten we ons in voor een schone en duurzame stad. Met campagnes geven we aandacht aan verschillende onderwerpen die te maken hebben met afval en afval in de openbare ruimte.

- Goed gescheiden grondstoffen kunnen we recycleren. De website [Welk afval in welke bak | gemeente Utrecht](#) is geheel vernieuwd. Inwoners kunnen nu nog makkelijker vinden wat in welke bak moet. Met digitale posters en filmpjes op social media laten we zien hoe de verschillende afvalstoffen weggegooid moeten worden.
- Regels rond ondergrondse containers: Helaas zien we nog veel afval dat niet juist aangeboden wordt. Bij een aantal ondergrondse containers hebben we op een ludieke manier inwoners aangespoord geen afval naast de containers te plaatsen.
- Grofvuil: Met een online campagne en stickers op de vuilniswagens hebben we de verschillende mogelijkheden onder de aandacht gebracht om grof vuil aan te bieden, zoals gratis op afspraak aan huis, of het gratis lenen van de bakfiets of aanhanger.
- Campagne tweedehands met de feestdagen
We hebben rondom de feestdagen een campagne gevoerd door inwoners te inspireren om ook eens voor tweedehands spullen te kiezen, zoals cadeaus of kleding. De campagne bestond uit posters in de openbare ruimte en social media. Vervolgens hebben we een inpakactie georganiseerd bij een tweedehandswinkel. Voor het inpakken werden oude campagnematerialen van de gemeente gebruikt.

Figuur 12.6.1 afvalproductie per inwoner

Bron: gemeente Utrecht
*: na nascheiden

Afvalproductie per inwoner

In 2024 hebben inwoners 361 kg afval weggegooid. Dit is gescheiden en ongescheiden afval. Dit is evenveel als in 2023, maar het afvalscheidingspercentage is wel gestegen van 45% naar 46%. Dat betekent dat van de totale hoeveelheid ingezameld afval meer afval gescheiden wordt weggegooid en er voor verbranding meer grondstoffen zoals plastic uit het afval gehaald worden. Er is minder fijn

restafval weggegooid en er werd meer plastic, blik en pak nagescheiden. Toch was de nascheiding nog niet optimaal, omdat de verwerker AVR nog niet alles zelf heeft kunnen nascheiden door de nasleep van de brand in 2023. Ze hebben een deel van het afval laten nascheiden door andere verwerkers. De grondstofstromen gft, papier, glas en textiel zijn minder gescheiden ingezameld. Een groot deel van ons ongescheiden restafval bestaat nog uit groente-, fruit-, etensresten en tuinafval (GFE+T). Dit willen we meer gaan scheiden, zodat we het restafval verder kunnen verminderen. In 2024 hebben we daarom voorbereidingen getroffen om het inzamelsysteem uit te breiden.

Figuur 12.6.2 ontwikkeling in afval per inwoner 2022 - 2024

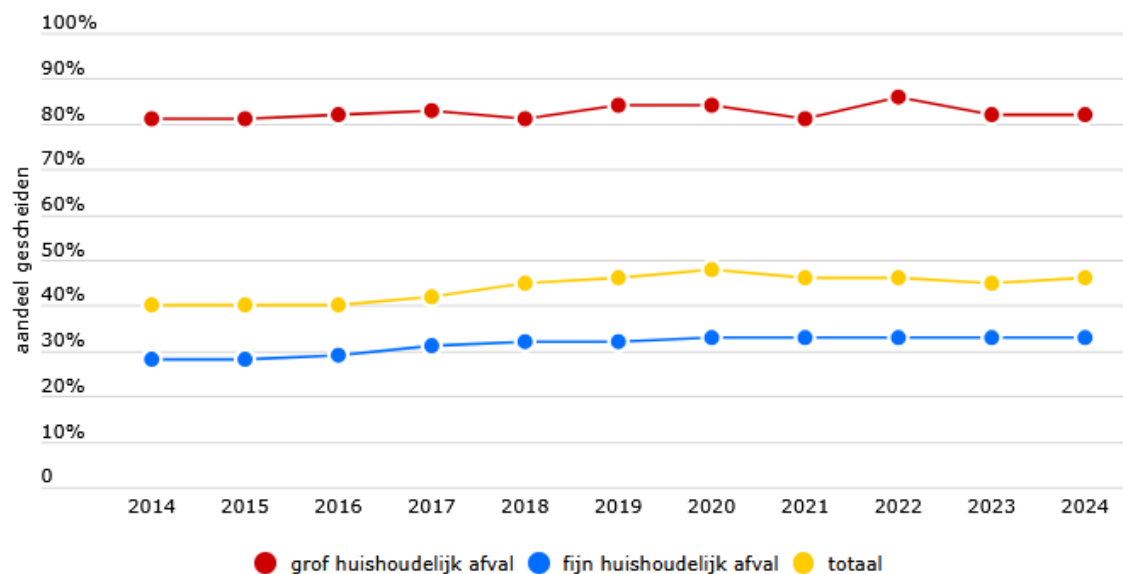
Afvalsoort (na nascheiding)	2024	2023	2022
Kg/inw/jaar			
Fijn restafval	179,3	181,5	187,2
Fijn gescheiden	88,3	87,7	91,1
Grof restafval	16,5	17	13,6
Grof gescheiden	76,5	75	83,3
Totaal afval	360,5	361,3	375,2
Scheidingspercentage na nascheiding	46%	45%	46%
Bezoekers afvalscheidingsstations	550.432	545.947	583.609
Aantal bezoeken per inwoner	1,47	1,48	1,61

 Download data

Bron: gemeente Utrecht

Grof restafval halen we op afspraak aan huis op, op de afvalscheidingsstations en als 'bijplaatsingen' uit de openbare ruimte. Dit afval wordt vooraf niet gescheiden en voeren we af als grof restafval. Het wordt door de afvalverwerker nagescheiden. De cijfers geven de resultaten weer na nascheiden.

Figuur 12.6.3 percentage afvalscheiding na nascheiding

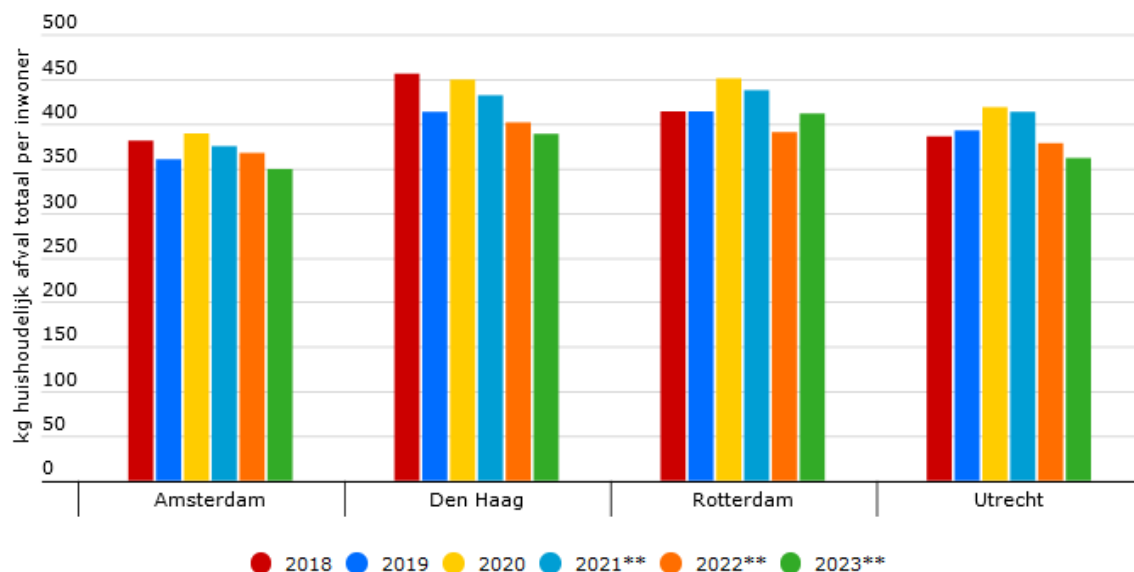
[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht.

Van al het ingezamelde huishoudelijk afval wordt 46% gescheiden. Dit is inclusief de resultaten door de nascheiding van het grof afval en het Plastic, Blik en Pak afval uit het fijne restafval. Met de klike's en ondergrondse containers voor grondstoffen wordt 28% van het fijn huishoudelijk afval gescheiden, met nascheiding stijgt het scheidingspercentage naar 33%. Op de afvalscheidingsstations wordt 69% van het afval gescheiden aangeboden, met nascheiding stijgt het scheidingspercentage naar 82%.

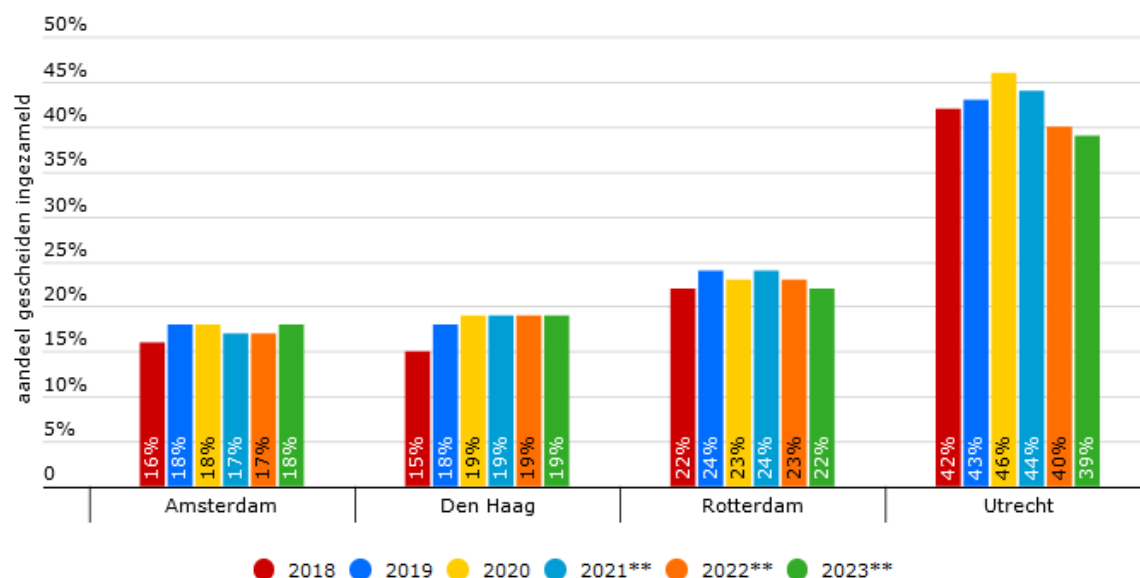
De afvalproductie van de vier grootste gemeenten van Nederland

G4 vergelijking

[Download data](#)

Bron: CBS, bewerkt door gemeente Utrecht, inclusief grof restafval,
**: voorlopige cijfers. Het CBS heeft nog geen gegevens over 2024 per gemeente.

[Download data](#)

Bron: CBS, bewerkt door gemeente Utrecht, inclusief grof restafval, **: voorlopige cijfers.

Van de vier grootste gemeenten heeft Amsterdam de laagste afvalproductie per inwoner gevolgd door Utrecht. Het aandeel gescheiden inzameling ligt in Utrecht hoger dan in de andere 3 grote steden: Utrecht 39%, Den Haag 19%, Amsterdam 18%, Rotterdam 22%. Het betreft de bronscheiding van het totale huishoudelijke afval. Het huishoudelijke restafval wordt met nascheiding nog verder gescheiden. Deze vergelijking betreft (voorlopige) cijfers tot en met 2023. De CBS cijfers wijken iets af van de gemeentelijke cijfers omdat de CBS cijfers niet zijn gecorrigeerd voor bedrijfsafval dat in de route van huishoudelijk afval is opgehaald.

13. Duurzame leefomgeving: bodem

Bodem en ondergrond

In Utrecht werken we aan een gezonde leefomgeving. Een gezond, robuust bodem en watersysteem en duurzaam gebruik van de ondergrond zijn randvoorwaarden voor een gezonde leefomgeving. Langs de vier B's van beschermen, beter maken, beheren en benutten, werken we aan de duurzame balans tussen het gebruik van de ondergrond en de bescherming van bodemkwaliteiten. Het werken volgens deze principes past bij de denkwijze van de Omgevingswet. Waar het bodembeleid tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet voornamelijk gericht was op saneren van verontreinigingen, is dit beleid nu gericht op bodemkwaliteitszorg met als doel een duurzaam gebruik van de bodem.

13.1 Beschermen van bodemkwaliteit

Het beschermen van bodemkwaliteit is belangrijk voor onze gezondheid, voor het bodemleven en om duurzaam gebruik van bodem en ondergrond nu en in de toekomst mogelijk te houden. In 2024 is met het opstellen van de concept Beleidsnota Ondergrond gewerkt aan een verdere invulling van het beleid om specifieke bodemkwaliteiten beter te beschermen. De concept Beleidsnota Ondergrond wordt in 2025 aan de Raad voorgelegd.

13.2 Beter maken van bodemkwaliteit

Door allerlei (bedrijfs-)activiteiten in de stad is de kwaliteit van de bodem en het grondwater op verschillende plaatsen aangetast. De afgelopen decennia heeft de gemeente de meest spoedeisende bodemverontreinigingslocaties gesaneerd. We monitoren de meest risicovolle locaties voor verspreiding en bedreiging van kwetsbare objecten zoals drinkwaterwinning, zodat we kunnen ingrijpen als dat nodig blijkt te zijn. De saneringslocaties Griftpark en Nedereindse Plas zitten in een fase waarin we de omvangrijke verontreinigingen beheersen en controleren. Wetenschappelijk onderzoek naar de afbraakpotentie van de micro-organismen in de grond van het Griftpark moet bijdragen aan verdere afbouw van de nazorg. En ook voor de Nedereindse Plas geldt de saneringsfase is afgerond en we de nazorg optimaliseren. In 2024 zijn door de gemeente onderzoeks- en saneringswerkzaamheden opgestart naar onder andere een PFAS-verontreiniging bij de brandweerkazerne aan de Sartreweg en verontreinigingen in de vaste bodem van de moestuinen aan de Groenewoudsedijk. Naast de gemeente voeren ook grondeigenaren en initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen in de stad bodemsaneringen uit.

Specifiek voor het verbeteren van de grondwaterkwaliteit heeft de gemeente in 2016 het Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer vastgesteld. De activiteiten van chemische wasserijen en metaalverwerkende bedrijven in het verleden hebben geleid tot omvangrijke diepere grondwaterverontreinigingen, die ook nu nog in het grondwater aanwezig zijn. Het gebiedsplan uit 2016 geeft ons instrumenten om maatregelen te nemen om het nog schone grondwater in de gemeente te beschermen en de grondwaterkwaliteit van het verontreinigde gebied te controleren en te verbeteren. Sinds 2022 wordt gewerkt aan een actualisatie van dit gebiedsplan, een omvangrijk en complex proces. In 2024 zijn hiervoor onder andere onderzoeken uitgevoerd, een diepe boring geplaatst en een stakeholdersessie gehouden. Gebleken is dat de biowasmachine niet werkt, zoals oorspronkelijk gedacht en er meer verontreiniging wordt verwacht onder het centrumdeel van de stad. Zie voor meer informatie de [Raadsbrief Voortgang Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer](#).

13.3 Beheren van bodemkwaliteit en ondergrond

Het beheren van de bodemkwaliteit en de ondergrond is noodzakelijk voor een gezonde, duurzame leefomgeving. De chemische bodemkwaliteit beheren we onder andere door het 'stand still' principe te hanteren voor het toepassen van grond. Dit houdt in dat op een specifieke locatie alleen grond met een gelijke of betere chemische kwaliteit mag worden toegepast dan al aanwezig. De verontreinigingen in het grondwater worden beheerd door maatregelen die actieve verspreiding voorkomen en door een verbod op het doorboren van de scheidende laag tussen het vieze en het schone grondwater.

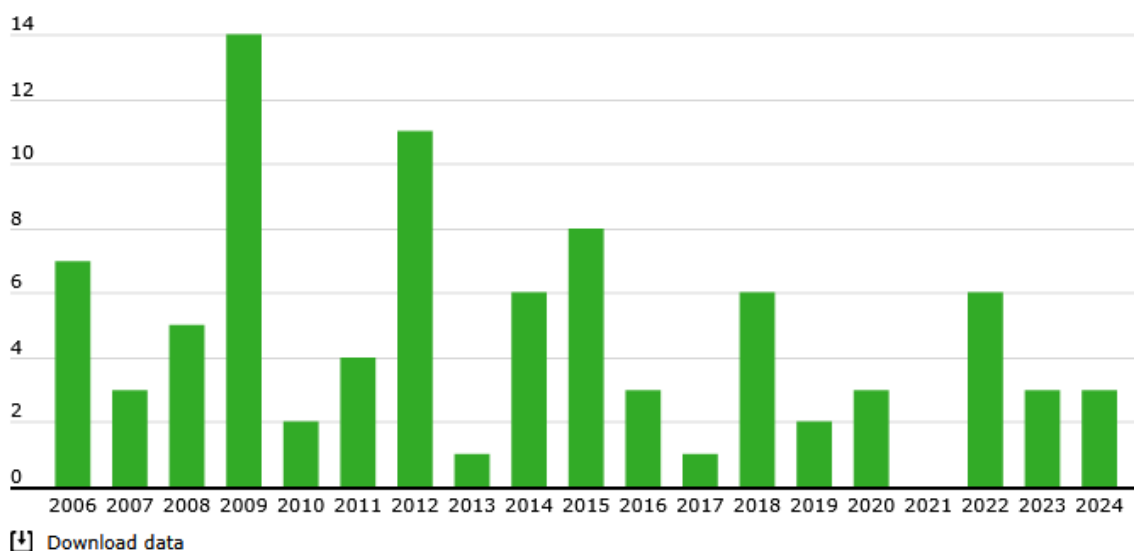
Een ander aspect van bodembeheer is het weten waar wat in de bodem en ondergrond aanwezig is en welke functies de bodem op een specifieke locatie kan uitvoeren. In 2024 is meer inzicht in onze bodem en ondergrond verkregen door onder andere het opleveren van een [kaart met onontpofte oorlogsresten](#) en de verdere bouw van het 3D-model van de ondergrond. Beide instrumenten helpen ons om afwegingen te maken waar in de ondergrond we welke functies duurzaam willen ontwikkelen/toestaan en waar niet.

Daarnaast beheren we ons bodeminformatiesysteem en vullen we dat aan met nieuwe informatie. In 2024 hebben we 5.107 onderzoeksrapporten verstrekt aan private en commerciële partijen, veelal in verband met woningtransacties en bouwactiviteiten. Dit is 27% minder dan in 2023.

13.4 Benutten van bodemkwaliteiten en ondergrond

Bodemkwaliteiten en de ruimte onder het maaiveld zetten we in een duurzame en leefbare stad. Echter het benutten van ruimte onder het maaiveld leidt soms tot verlies van kwaliteit. In de concept Beleidsnota Ondergrond zijn ambities geformuleerd die bijdragen aan een balans tussen benutten en beschermen van de bodem. De concept Beleidsnota Ondergrond wordt in 2025 aan de Raad voorgelegd.

Figuur 13.4.1 aantal nieuw aangelegde open bodemenergiesystemen in Utrecht

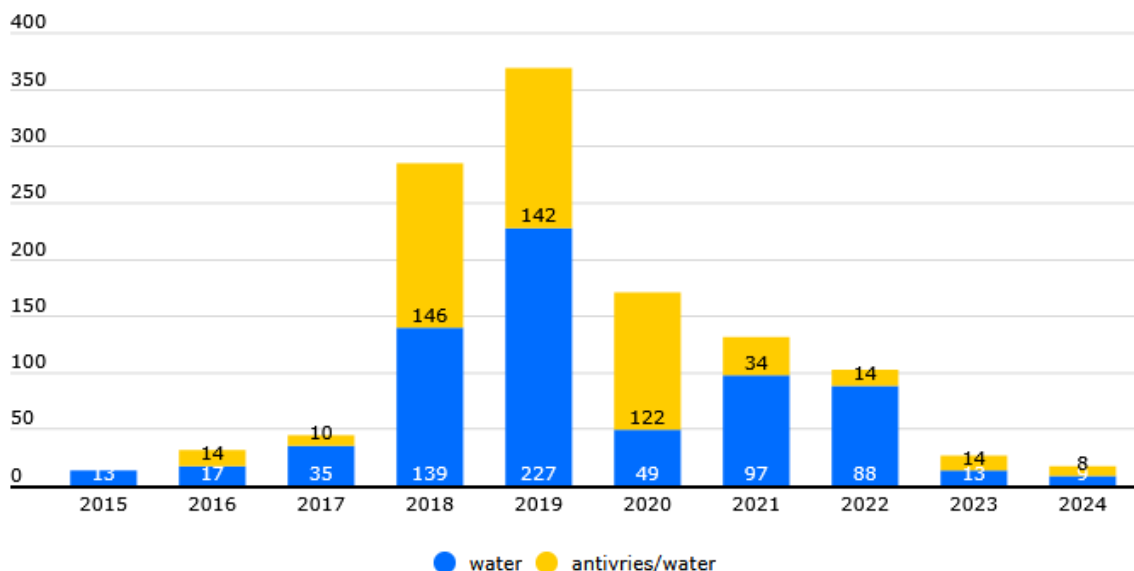

Bron: gemeente Utrecht

Belangrijke vorm van benutting van een van de bodemkwaliteiten in de stad is de opslag van warmte en koude via bodemenergiesystemen. Opslag van warmte en koude vindt in Utrecht via zowel

gesloten als open bodemenergiesystemen plaats. In 2024 waren in totaal 94 vergunning voor open bodemenergiesystemen afgegeven, het aantal vergunde open systemen is met 3 gegroeid sinds 2023.

Figuur 13.4.2 aantal nieuw aangelegde bodemwarmtewisselaars naar circulatievloeistof

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

Het aantal bodemwarmtewisselaars (gesloten bodemenergiesystemen) is in 2024 licht gegroeid met 17, in totaal zijn nu 1.196 systemen geregistreerd. Het totaal aantal bodemlussen is in 2024 gegroeid naar 4.444, hiervan is 42% gevuld met een mengsel van water en antivries en 58% met (zout) water. De met water gevulde bodemlussen geven bij eventuele lekkage minder kans op bodemvervuiling. In totaal was in 2024 ongeveer 590 km bodemlus in de Utrechtse bodem aanwezig.

14. Eigen organisatie

14.1 Inleiding

In dit duurzaamheidsverslag hebben we de informatie over de eigen gemeentelijke organisatie in het hierna volgende deel bij elkaar gebracht. Het betreft achtereenvolgens:

Energie

- [Energietransitie gemeentelijk maatschappelijk vastgoed](#)
- [Energiegebruik eigen organisatie](#)
- [Garanties van oorsprong](#)
- [Energiebehoefte gemeentelijke kantoren](#)
- [Zonne-energie en zonne-warmte op het eigen vastgoed](#)
- [Directe CO₂ uitstoot gemeentelijk vastgoed](#)

Mobiliteit

- [Vervoerswijze werknemers](#)
- [Aandeel elektrisch gemeentelijk wagenpark](#)

Inkoop en afval

- [Maatschappelijk verantwoord inkopen](#)
- [Circulaire inkoop en grondstoffen](#)
- [Afval stadskantoor](#)
- [Catering](#)

14.2 Energietransitie gemeentelijk maatschappelijk vastgoed

In 2024 is gewerkt aan een nieuw beleidskader voor duurzaamheidsinvesteringen in het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed: de CO₂-reductiemethode. Een nieuw kader was noodzakelijk nadat het vorige beleidskader, de Versnellingsopgave Energieneutraal Kernvastgoed, in 2023 is stopgezet naar aanleiding van een kritisch rekenkameronderzoek over de voortgang hiervan. De Versnellingsopgave leverde enkel een financiële bijdrage wanneer een gebouw volledig energieneutraal werd opgeleverd. In de praktijk bleek de stap naar energieneutraal echter niet altijd haalbaar, waardoor voor duurzaamheid geoordeelde middelen gedeeltelijk onbenut bleven. De CO₂-reductiemethode stelt daarom iedere bespaarde ton CO₂ centraal, waardoor wij ons vastgoed stapsgewijs verduurzamen binnen de huidige beperkingen als gevolg van netcongestie en de financiële situatie van de gemeente.

De CO₂-reductiemethode houdt rekening met toekomstige maatschappelijke kosten die ontstaan door elke ton CO₂ die wij als samenleving nu uitstoten. Te denken valt aan kosten voor een dijkverhoging, adaptatiemaatregelen en schade aan gebouwen, economie en infrastructuur door toenemende weersextremen. Onderzoekers van het Duitse Ministerie van Milieu hebben berekend dat 1 ton CO₂-uitstoot in de toekomst € 875,- aan maatschappelijke kosten veroorzaakt. Met de CO₂-reductiemethode constateren we dat het maatschappelijk rendabel is om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen waarvan de huidige kosten voor het reduceren van CO₂-uitstoot lager of maximaal gelijk zijn aan dit bedrag. De CO₂-reductiemethode fungeert daarmee als afwegingskader om maatschappelijk rendabele duurzaamheidsmaatregelen te identificeren.

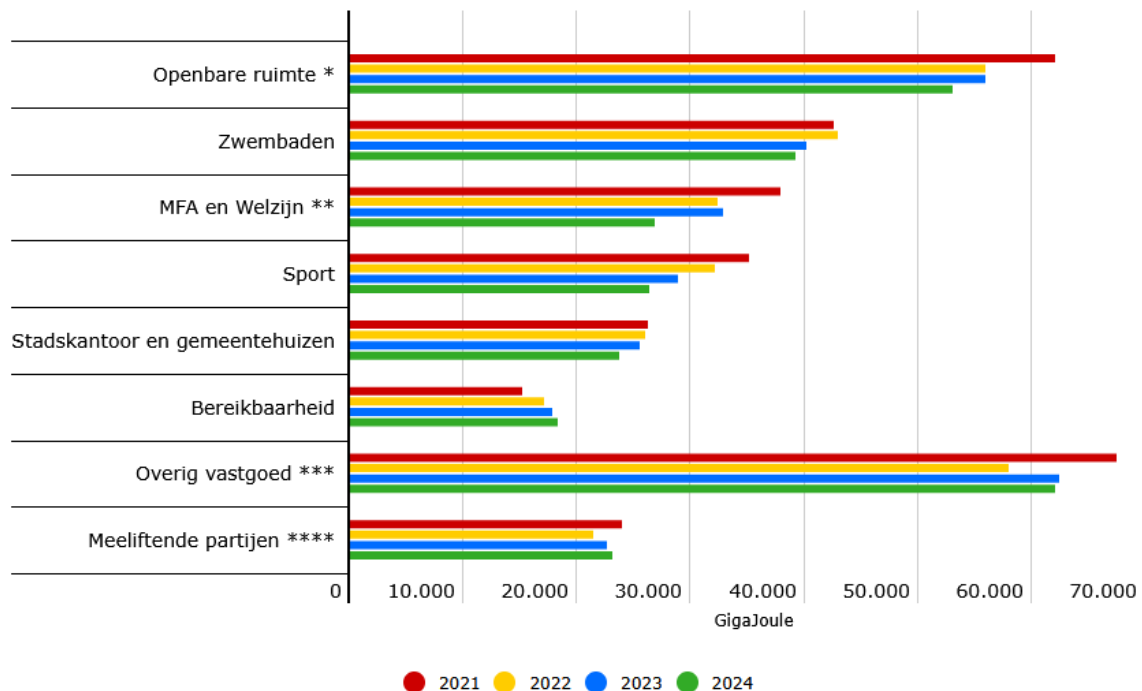
De CO₂-reductiemethode is in 2024 in pilotvorm getest op vier gebouwen en vastgesteld door het college ([Raadsbrief Uitkomst pilot CO₂-reductiemethode](#)). Met de overgebleven middelen van de Versnellingsopgave voeren we op korte termijn de maatschappelijk rendabele duurzaamheidsmaatregelen uit die tijdens de pilot zijn geïdentificeerd.

In 2024 zijn de volgende duurzaamheidsresultaten behaald:

- Onderwijslocatie Sportcampus in Leidsche Rijn is energieneutraal opgeleverd.
- Het monumentale gebouw Directievilla Cereoolfabriek is aardgasvrij gemaakt en maximaal geïsoleerd.
- Tijdelijke sporthal Tempo op sportpark Loevenhoutsedijk is bijna energieneutraal opgeleverd.
- Een nieuw hockeyveld op sportpark Nieuwe Welgelegen is watervrij waarmee sproeiwater wordt bespaard.
- Daarnaast is gewerkt aan de planvoorbereiding voor renovatie en verduurzaming van verschillende gebouwen.

14.3 Energiegebruik eigen organisatie

Figuur 14.3.1 energiegebruik hele gemeentelijke organisatie

[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

* Openbare ruimte: o.a. openbare verlichting, gemalen, verkeersregelininstallaties, parkeerautomaten

** MFA: Multi Functionele Accommodaties

*** Overig vastgoed: o.a. overige gebouwen in beheer gemeente, tijdelijke onderwijsgebouwen

**** Meeliftende partijen: Centraal Museum, Stadsschouwburg, Utrecht Natuurlijk, Veiligheidsregio Utrecht

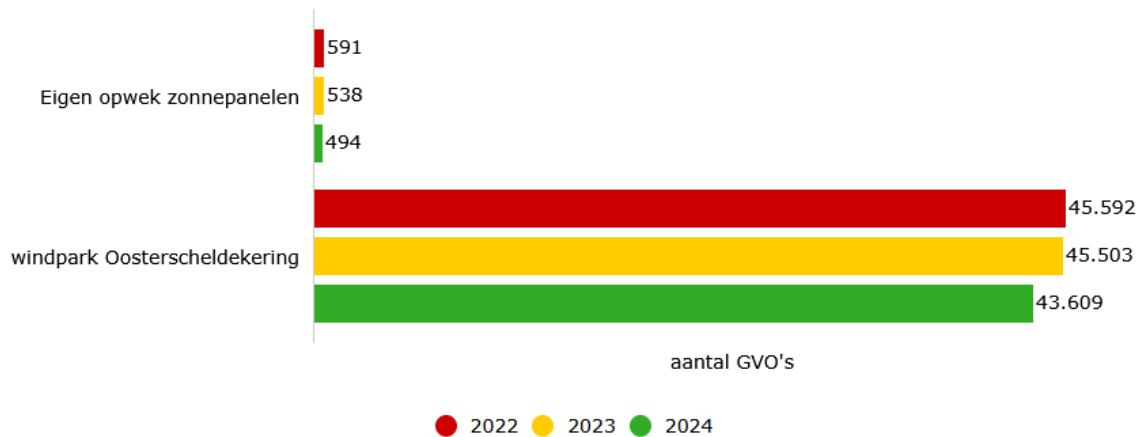
In 2024 betrof het totale energiegebruik van de gemeentelijke organisatie 272.407 GJ. Dit is de energie nodig om bijvoorbeeld:

- De gemeentelijke accommodaties en gebouwen te verwarmen en te verlichten;
- De riolering te laten functioneren;
- De openbare ruimte te verlichten;
- Het verkeer te managen.

Het energiegebruik in 2024 is licht afgenomen ten opzichte van 2023. Verduurzaming van gebouwen en installaties in de openbare ruimte zorgen voor een lager energiegebruik. Het energiegebruik bij bereikbaarheid stijgt door het toenemende elektriciteitsverbruik in parkeergarages. Dit wordt veroorzaakt door het elektrisch laden. Weersinvloeden zijn beperkt, de gemiddelde temperatuur in 2024 was nagenoeg gelijk aan 2023.

14.4 Garanties van oorsprong

Figuur 14.4.1 garanties van oorsprong van de gebruikte elektriciteit

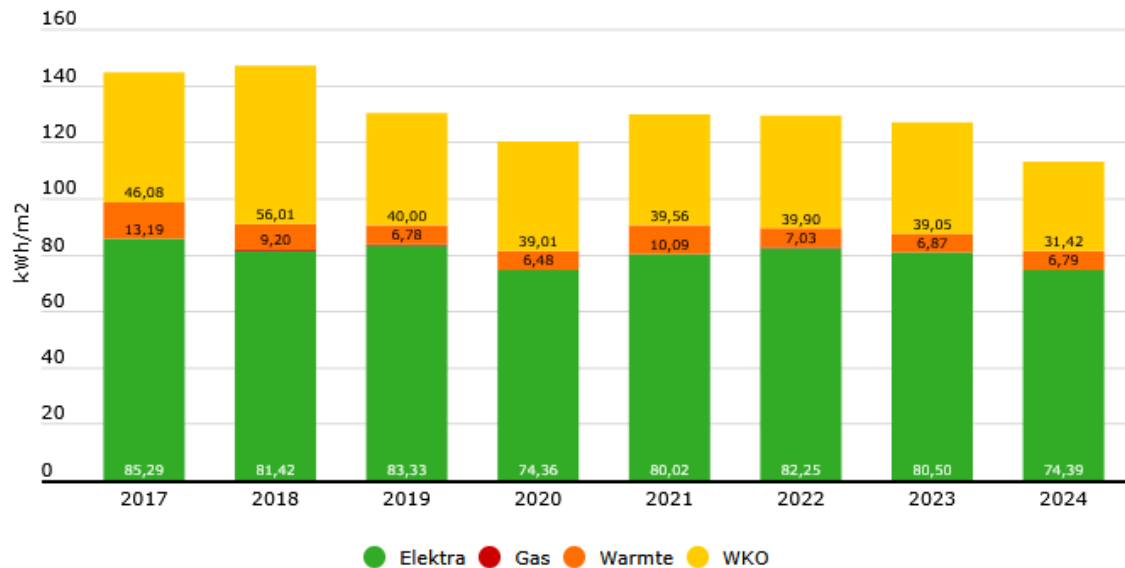

[Download data](#)

Bron: Greenchoice / gemeente Utrecht

Gemeente Utrecht heeft een energiecontract met Greenchoice voor de levering van duurzame elektriciteit. Alle elektriciteit die niet zelf wordt opgewekt met zonnepanelen op de gemeentelijke daken wordt door Greenchoice geleverd vanuit nieuw gerealiseerde windpark Oosterscheldekering. Daarmee levert de gemeente een bijdrage aan de ontwikkeling van additionele windenergie. In 2024 heeft Greenchoice 44.102.794 kWh geleverd aan de gemeente. Op 62 gemeentelijke daken liggen zonnepanelen waarmee in 2024 ongeveer 3,3 miljoen kWh is opgewekt, 7,5% van de gemeentelijke stroombehoefte werd dus met zonne-energie opgewekt. Wanneer een gebouw meer zonne-energie opwekt dan dat het zelf gebruikt ontstaat er een Garantie van Oorsprong (GVO). Met deze GVO's verduurzamen we een deel van ons elektriciteitsgebruik.

14.5 Energiebehoefte gemeentelijke kantoren

[Download data](#)

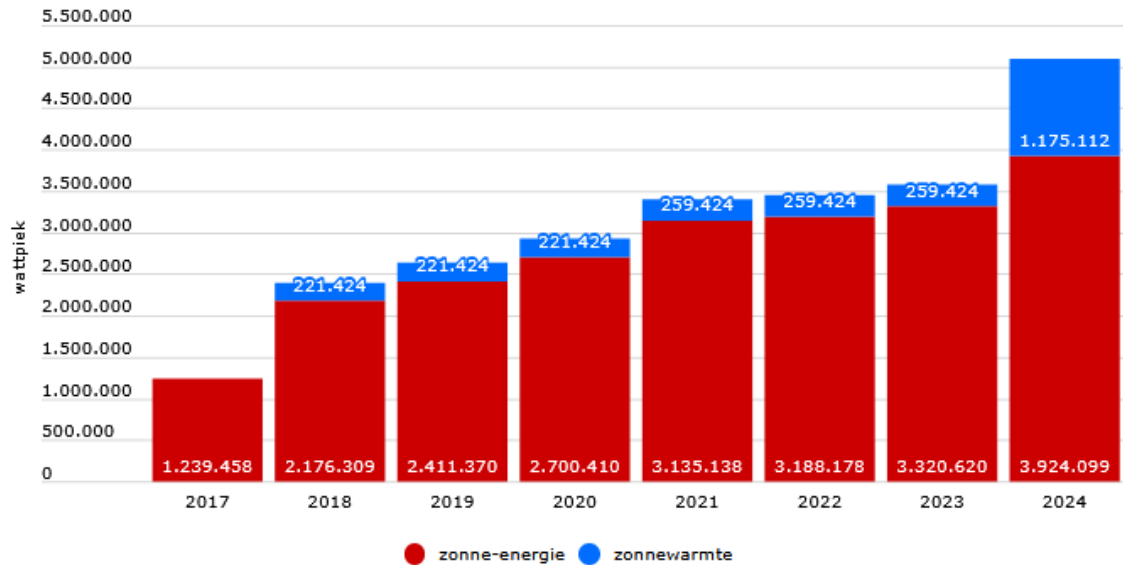
Bron: eigen berekeningen gemeente Utrecht. Het gasverbruik is rond 0,2 kWh/m² en is niet zichtbaar in de grafiek.

Door middel van de BENG-indicatoren (Bijna Energieneutrale Gebouwen) kunnen we beter in beeld brengen hoe de energiebehoefte van gemeentelijke kantoren is opgebouwd. Gemiddeld genomen over de volgende gemeentelijke kantoren: stadhuis Utrecht, wijkservicecentrum Vleuten-De Meern en het stadskantoor is het gebruik in 2024 113 kWh. Dit is 11% minder dan in 2023. Vooral de WKO-installatie van het stadskantoor heeft minder warmte en koude verbruikt. Dat kunnen we deels verklaren doordat etages afgesloten zijn in verband met verbouwingen en de temperatuur naar beneden is bijgesteld.

14.6 Zonne-energie en zonne-warmte op het eigen vastgoed

Figuur 14.6.1 geïnstalleerde zonne-energie en zonnewarmte op eigen vastgoed

Er is in totaal 3.924.099 wattpiek aan elektrisch vermogen geïnstalleerd. Daarnaast zijn er

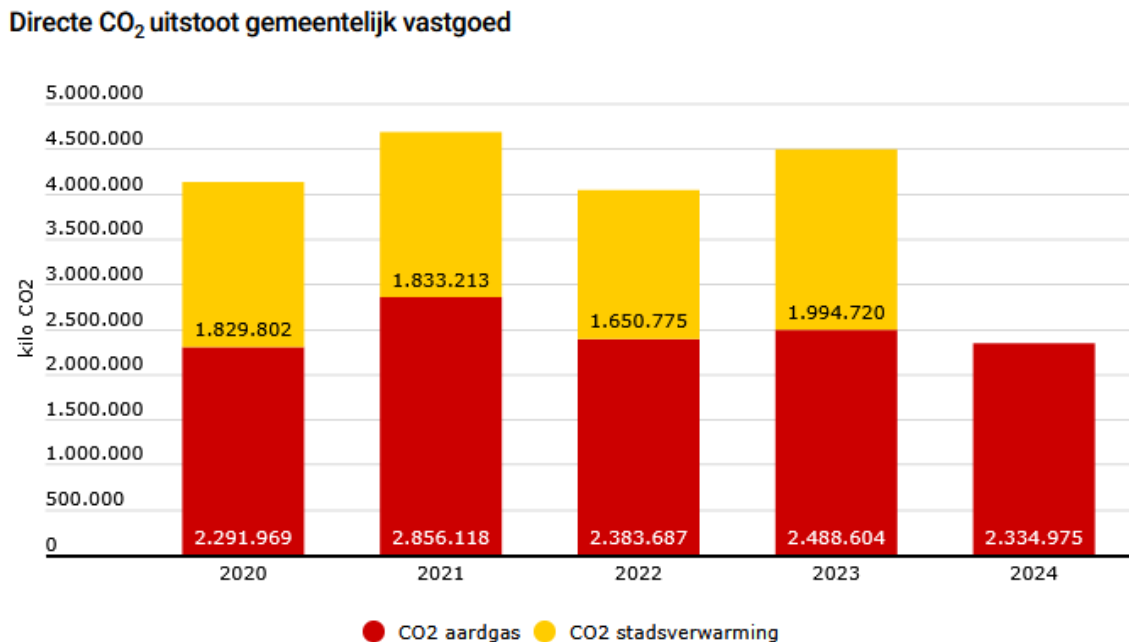
[Download data](#)

Bron: gemeente Utrecht

zonnepanelen die naast elektrisch vermogen ook thermisch vermogen (warmte) kunnen opwekken. Er is in totaal 1.175.112 wattpiek aan thermisch vermogen geïnstalleerd. In 2024 is de Sportcampus Leidsche Rijn aardgasvrij en energieneutraal gemaakt door 700 zonnepanelen en door waterbuffers, die gevoed worden door 300 zonnecollectoren. Dit verklaart de volledige stijging van zonnewarmte en bijna de helft van de zonne-energie stijging.

14.7 Directe CO₂ uitstoot gemeentelijk vastgoed

Figuur 14.7.1 directe CO₂ uitstoot gemeentelijk vastgoed

[Download data](#)

Bron: verbruik: gemeente Utrecht.

Emissiefactor aardgas: klimaatmonitor; stadsverwarming: warmte-etiket Eneco, die voor 2024 is nog niet beschikbaar.

De CO₂ uitstoot van het gemeentelijk vastgoed heeft drie bronnen:

1. Elektriciteit: jaarverbruik 2024 betrof 44.102.794 kWh
2. Aardgas: jaarverbruik 2024 betrof 1.312.521 m³
3. Stadsverwarming: jaarverbruik 2024 betrof 72.101 GJ

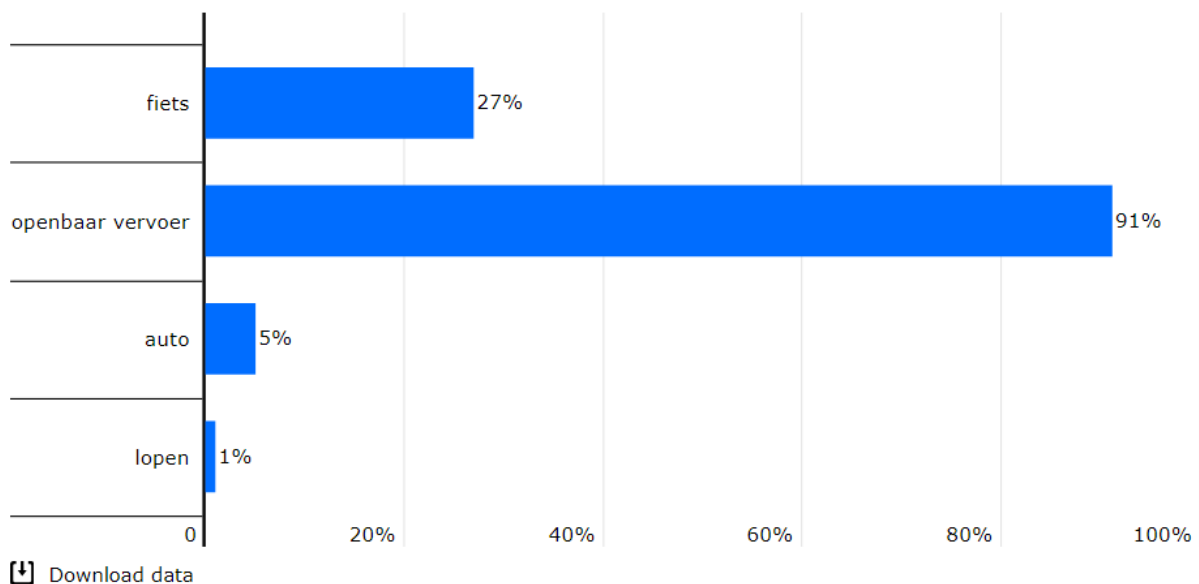
1. Het elektriciteitsgebruik is volledig duurzaam en afkomstig uit Nederlandse windparken. De CO₂ uitstoot hiervan bedraagt dus 0 Kg.
2. De CO₂ uitstoot behorend bij een kuub gas bedraagt in 2024: 1.779 Kg. De totale CO₂ uitstoot van het gasgebruik bedraagt dus 2.334.975 Kg. Vanaf 2021 compenseert de gemeente haar volledige gasgebruik middels CO₂ reductiecertificaten van het type Gold Standard. De CO₂ wordt gecompenseerd door een windpark in Turkije.
3. De CO₂ verbonden aan de stadsverwarming wordt bepaald via een standaardmethodiek volgens een door het Rijk vastgesteld model, het zogenoemde warmte-etiket. Hierin wordt de duurzaamheid van de benodigde energie benoemd en de CO₂ emissiefactor van de stadswarmte. Het warmte-etiket over 2024 is nog niet beschikbaar.

14.8 Vervoerswijze medewerkers

Sinds april 2023 heeft de gemeente Utrecht een nieuwe reiskostenregeling voor haar medewerkers. Medewerkers hebben in deze regeling de keuze tussen twee varianten: 'Groen Flexibel' en 'Budget Vrij'. Groen Flexibel is financieel de meest aantrekkelijke variant voor medewerkers die kiezen voor reizen met OV, fiets en lopen. Medewerkers krijgen in principe geen autovergoeding. Een autovergoeding is alleen mogelijk bij uitzondering als er bijvoorbeeld sprake is van een medische beperking. Medewerkers van de gemeente Utrecht worden gestimuleerd om voor woon-werkverkeer gebruik te maken van het openbaar vervoer, de fiets of lopen.

Bij Groen Flexibel krijgen medewerkers het OV 100% vergoed (NS-Business Card) of krijgen een km-vergoeding voor fietsen of lopen van 19 cent/km. Bij Groen Flexibel kan de medewerker een thuiswerkvergoeding aanvragen voor de dagen waarop de medewerker thuiswerkt.

Figuur 14.8.1 vervoerswijze woon-werkverkeer medewerkers gemeente Utrecht met reiskostenvariant Groen Flexibel, 2024

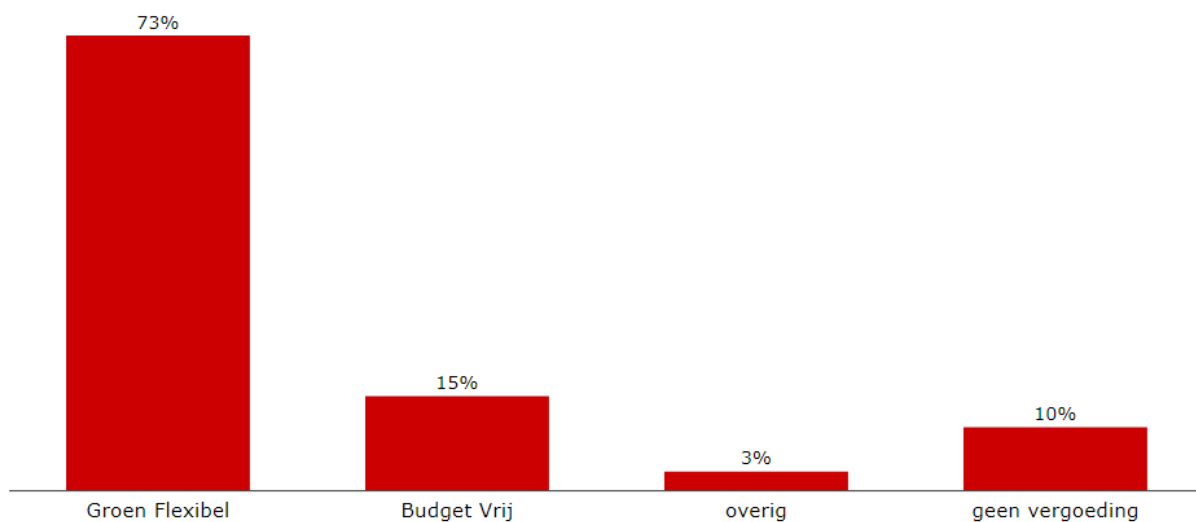
Stand op 31 december 2024. Bron: gemeente Utrecht

73% van de medewerkers koos in 2024 voor Groen Flexibel. 91% van deze medewerkers heeft binnen het kalenderjaar voor het woon-werkverkeer gebruik gemaakt van het openbaar vervoer, 27% heeft één of meerdere dagen gekozen voor fietsen, 5% voor de auto en 1% voor lopen. NB: Omdat een werknemer binnen een kalenderjaar voor meerdere soorten 'vervoer' een vergoeding kan hebben ontvangen (bijvoorbeeld sommige dagen met het OV en andere dagen met de fiets), telt het totaal op tot boven de 100%.

Naast Groen Flexibel kunnen medewerkers kiezen voor Budget Vrij. Bij Budget Vrij hebben medewerkers maandelijks een vast budget voor reizen en thuiswerken. Dit budget wordt vastgesteld op basis van een vaste km-vergoeding van 8 cent per km, maximaal 30km enkele reis en het gemiddeld aantal reisdagen van de werknemer. De medewerker maakt bij deze reiskostenregeling zelf de keuze voor zijn/haar vervoermiddel.

15% van de medewerkers heeft in 2024 gekozen voor Budget Vrij. Van deze medewerkers weten we niet met welk vervoermiddel de medewerker tussen woon en werk reist. Net zoals vorig jaar heeft 10% van de medewerkers geen reiskostenvergoeding ontvangen. Dit kan onder andere komen door een zeer beperkte woon-werkafstand en/of door regelmatig thuiswerken. Ook langdurig zieke medewerkers krijgen (tijdelijk) geen vergoeding.

Figuur 14.8.2 gekozen reiskostenregelingen medewerkers gemeente Utrecht, 2024

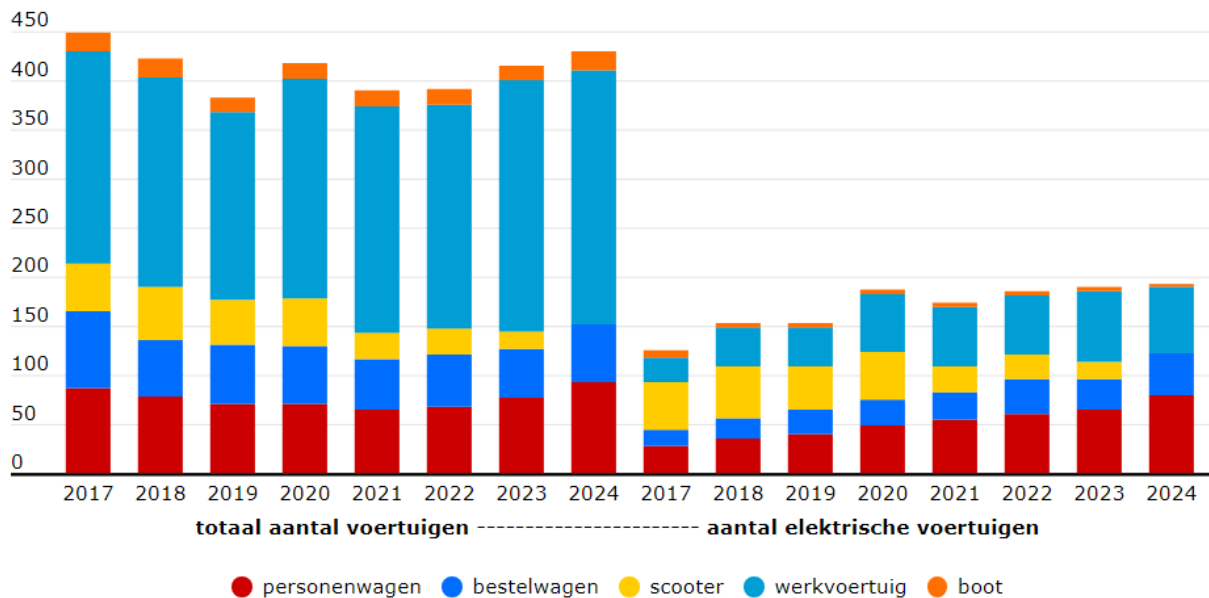

[Download data](#)

Bron: Gemeente Utrecht

14.9 Aandeel elektrisch gemeentelijk wagenpark

Figuur 14.9.1 aandeel elektrische voertuigen in het gemeentelijk wagenpark

Download data

Peildatum is de stand op 31-12 van het jaar. Bron: gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht probeert haar gemotoriseerde wagenpark bij vervanging zoveel mogelijk om te zetten naar emissievrije voertuigen. We streven ernaar 95% emissievrij te zijn met het eigen gemeentelijke wagenpark in 2030. Als tussendoel is in 2025 het gebruikte materieel in de zero-emissiezone emissievrij beschikbaar, met uitzondering van enkele zware voertuigen ([raadsbrief 23 december 2023](#)).

Het gemeentelijk wagenpark bestaat in 2024 uit 429 gemotoriseerde voertuigen. De afgelopen drie jaar neemt het aandeel emissievrije voertuigen licht af: van 47% in 2022, naar 45% in 2024. Het aantal elektrische voertuigen nam toe, maar het totaal aantal voertuigen (inclusief niet-elektrische voertuigen) nam sterker toe. Zo zijn er het afgelopen jaar 17 nieuwe kraantrechtvoertuigen op diesel geleverd en zijn er geen scooters meer in het wagenpark. De scooters die we bezaten waren emissievrij, dus het wegvallen daarvan drukt het aandeel emissievrije voertuigen. Tot slot is het aandeel emissievrije boten de afgelopen drie jaar afgenomen, van 25% naar 16%.

Sinds 2021 neemt het aantal elektrische voertuigen toe, het aandeel binnen het eigen wagenpark fluctueert. De gemeente Utrecht vervangt momenteel personenauto's voor elektrische voertuigen. In 2024 is 87% van de personenauto's elektrisch (2023: 84% en 2022: 90%). Waar het aandeel emissievrije bestelwagens weer toeneemt (van 62% in 2023 naar 70% in 2024), neemt het aandeel emissievrije werkvoertuigen juist wat af (29% in 2023 naar 26% in 2024).

Tot slot bezit de gemeente 26 voertuigen die op CNG groengas rijden. Van de 383 fietsen in gemeentelijk bezit, zijn 166 fietsen (43%) elektrisch aangedreven. Het aandeel elektrische fietsen neemt, ondanks een dip in 2022, sinds 2020 gestaag toe.

14.10 Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen

Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen

De gemeente koopt maatschappelijk verantwoord in. Dit betekent dat de gemeente als opdrachtgever ook stuurt op het realiseren van doelstellingen op vijf Utrechtse beleidsthema's: klimaat, circulaire economie, gezonde leefomgeving, sociale & gezonde stad en ketenverantwoordelijkheid. De gemeente Utrecht wil de denk- en innovatiekracht van de markt hierbij gebruiken.

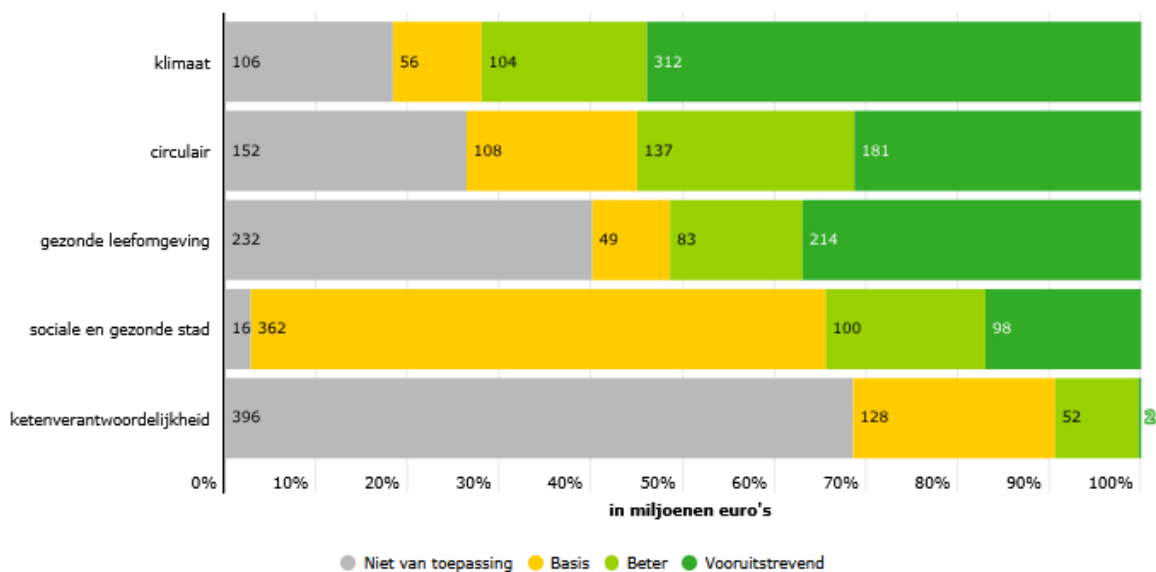
In 2023 heeft de gemeente het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) 2022 – 2025 ondertekend. Vervolgens heeft de gemeente een [Uitvoeringsprogramma](#) MVOI opgesteld, dat in maart 2024 door het college is vastgesteld.

Volgens een [onderzoek van vereniging Bouwend Nederland](#) staat de Gemeente Utrecht in 2024 in de top 10 van gemeenten die duurzaam aanbesteden.

Resultaten in 2024

Figuur 14.10.1 inkoop 2024 naar ambitieniveau

Inkoop 2024 naar ambitieniveau per thema

Bron: gemeente Utrecht.

Niet van toepassing: Bijvoorbeeld het aanbesteden van diensten: hier kunnen we niet altijd ambities op circulair en gezonde leefomgeving in uitvragen

Basis: uitsluiten van niet duurzame producten, diensten of werken.

Beter: aanmoedigen van duurzamere producten, diensten of werken met significante winst op dit thema

Vooruitstrevend: zoveel mogelijk beperken van negatieve effecten en/of het leveren van een positieve bijdrage op dit thema. Zeer ambitieuze eisen en gunningscriterium tenminste weegfactor 20%.

De gemeente Utrecht stuurt al enkele jaren op circulaire en duurzame inkopen. Sinds 2024 meten we op bovenstaande vijf thema's afzonderlijk. Daarvoor werd het totaal gemeten én circulair al wel

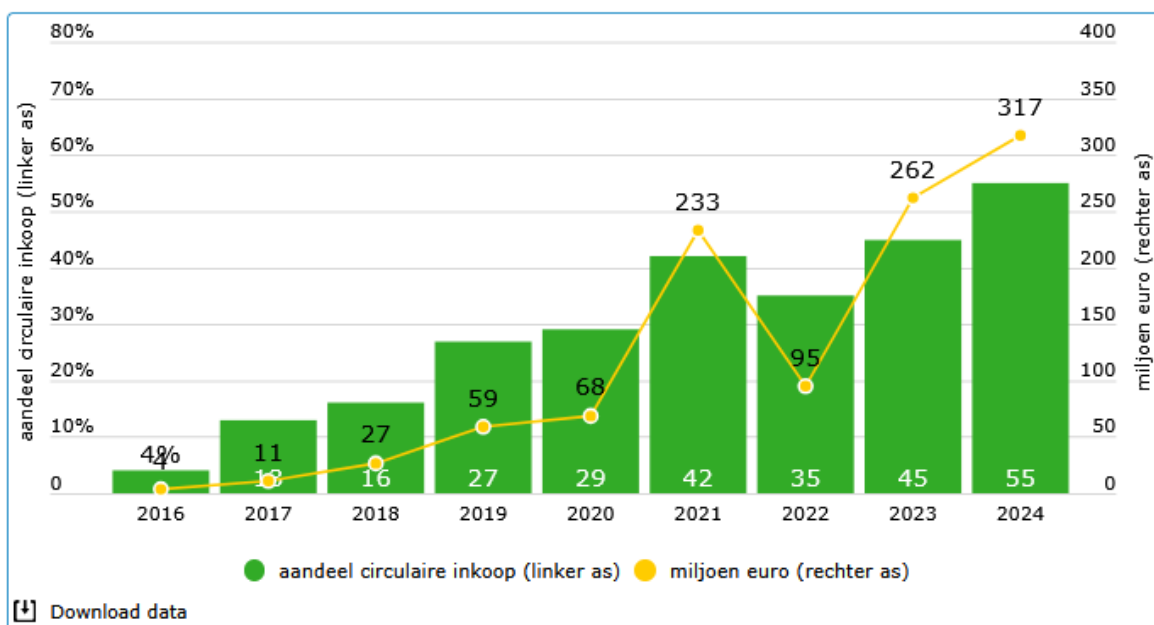
specifiek. In dit verslag rapporteren we over de resultaten van inkoopopdrachten met een minimale waarde van € 100.000. Het totaalbedrag waarover we in 2024 rapporteren is € 578 miljoen.

Circulair inkopen en de impact van gemeentelijke inkopen op klimaat en gezonde leefomgeving

Voor circulair inkopen zetten we inkoopinstrumenten in om productie en (her)gebruik van circulaire producten en diensten te stimuleren en daarmee de circulaire economie vooruit te helpen. De gemeente ziet een aanbesteding als circulair als aan minimaal drie van de onderstaande vijf punten aandacht is besteed bij de inkoopopdracht:

1. Benutten van beschikbare materialen en producten;
2. Gebruiken van hernieuwbare grondstoffen;
3. Minimaliseren van de milieu impact tijdens de levenscyclus;
4. Creëren van voorwaarden voor een langere levenscyclus;
5. Creëren van voorwaarden voor gebruik in toekomstige levenscyclus.

Figuur 14.11.1 circulaire inkopen

Bron: gemeente Utrecht

In 2024 werd in 55% van de inkoopopdrachten circulair aanbesteed. Dit is het hoogste percentage sinds we dit meten (2014). Wat het maatschappelijke effect is van deze aanbestedingen op de vermindering van primair grondstoffenverbruik willen we steeds meer inzichtelijk maken. In 2023 zijn we begonnen om dit effect meetbaar te maken voor een aantal projecten in de openbare ruimte. We doen dit door middel van levenscyclus-analyse en het monitoren van milieu-effecten.

Uit een onderzoek van CE Delft in 2023 bleek dat het inkoopsegment 'Grond-, Weg- en Waterbouw' verantwoordelijk is voor de grootste klimaatimpact en ook het grootste aandeel grondstoffenuitputting van alles wat de gemeente Utrecht inkoop. Dit betekent dat we met onze projecten in de openbare

ruimte, zoals de aanleg of herinrichting van straten, een verschil kunnen maken. Daarom zijn we gestart met een opleidingsprogramma om te leren ontwerpen en aanbesteden met de milieukostenindicator (MKI). Door de MKI van materialen en projecten te laten meewegen bij de keuzes die we in onze projecten maken, willen we onze beleidsdoelen op het gebied van onder andere klimaat en circulariteit halen. Hoe lager de MKI van een project, hoe beter voor milieu en klimaat. Een belangrijke manier om tot een lagere MKI te komen, is meer gebruik te maken van vrijkomende materialen.

De gemeente Utrecht heeft het [convenant Schoon en emissieloos bouwen](#) ondertekend. Er is een werkgroep emissieloos inkopen opgericht die een set basiseisen en gunningscriteria heeft ontwikkeld in 2024. Hiermee kunnen we de markt gericht en marktconform op een standaard wijze uitdagen om ambities te verzilveren op emissieloos materieel en transport om de doelstelling in 2030 na te streven.

Voorbeelden van maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen

Herinrichting Bernadottelaan en een aantal omliggende straten.

We vernieuwen de Bernadottelaan, de Nansenlaan, de De Gasperilaan, de Bevinlaan en delen van de Rooseveltlaan, de Marshalllaan en de Trumanlaan. Daarbij voegen we ongeveer 6.500 m² groen en 200 bomen toe. Ook vervangen we het riool en vernieuwen de verharding van de straten, stoepen en parkeervakken. Dit project is in 2024 aanbesteed. De uitvoering start in 2025. De gemeente liet een materiaalscan uitvoeren om te bepalen welke materialen in het plangebied aanwezig waren: hoeveel, van welke kwaliteit en waar ze geschikt voor waren. Daarna ontwierpen we de nieuwe situatie met als doel zoveel mogelijk van deze materialen opnieuw te gebruiken. We hebben genoeg stoeptegels om alle stoepen opnieuw aan te leggen en hergebruiken goede stoepranden. De betonstraatstenen van de oude rijbanen gebruiken we voor de nieuwe parkeervakken. De grond die nodig is om de buurt te vergroenen, kwam vrij bij een ander project: de aanleg van een sportveld met wateropslag. Deze ontwerpkeuzes en maatregelen leiden tot:

- een reductie van de CO₂ uitstoot van 42%; dat is een reductie van 766 ton CO₂ Dat komt overeen met ruim 500 jaar elektriciteitsverbruik door een gemiddeld Nederlands huishouden.
- 85% minder primair materiaalgebruik; dat is een reductie van 31.892 ton primair materiaal
- een verlaging van de milieueffecten (MKI) met 49% ten opzichte van een reguliere werkwijze.

Bouw van kindcentrum en sporthal Cartesius

Aan de Locomotiefstraat in de nieuwe Utrechtse wijk Cartesius komt een nieuw kindcentrum en een sporthal. Het gebouw is in 2026 klaar. Het gebouw wordt modulair en demontabel ontworpen, zodat het eenvoudig aangepast kan worden. Op de [R-ladder](#) is dit een voorbeeld van R1, Rethink (de eerste trede: product slimmer gebruiken en maken). Installaties, binnenwanden en gevelpanelen moeten eenvoudig uit elkaar gehaald kunnen worden zonder kwaliteitsverlies, waardoor ze opnieuw gebruikt kunnen worden. Bij de bouw worden materialen met een lage milieubelasting gebruikt. Minimaal 50% van de toegepaste materialen moet hergebruikt, herbruikbaar of biobased zijn. Daarnaast wordt er zoveel mogelijk gebruikgemaakt van secundaire bouwmaterialen uit regionale bronnen. Het gebouw is minimaal energieneutraal, met een sterke voorkeur voor energiepositief na de netcongestieperiode. Dit betekent dat het meer energie opwekt dan het verbruikt.

Westelijke stadsboulevard

De wegen tussen het 24 Oktoberplein en de Marnixbrug richten we in als stadsboulevard. We veranderen de drukke verkeersweg in een veilige weg met groen en bomen. In 2024 is de uitvoering

van de deelgebieden 4 en 5 aanbesteed. Bij de aanbesteding van deelgebied 4, een deel van de Vleutenseweg nabij de kruising met de Spinozaweg, heeft de gemeente ingezet op een zo laag mogelijke MKI en zo veel mogelijk emissieloos materieel voor de uitvoering. Om dit te bereiken heeft de aannemer een alternatief asfaltmengsel aangeboden met een lagere milieubelasting.

Bij de aanbesteding van deelgebied 5 hebben we een CO₂ reductie gerealiseerd van 36 ton. Dat is 25% minder CO₂-uitstoot dan bij een reguliere werkwijze. Het aandeel primair materiaalgebruik daalt met 12% (323 ton) en de totale milieueffecten (MKI) dalen met 20%.

Opnieuw inrichten Maliebaan

We werken aan de aanpak van de Maliebaan en de kruising Maliebaan-Burgemeester Reigerstraat en Nachtegaalstraat. We willen onder andere de fietsroute en openbare ruimte voor voetgangers verbeteren. Voor de middenbaan van de Maliebaan berekenden we van verschillende ontwerpvarianten de MKI-waarde. Daardoor konden we kiezen voor een ontwerp met materialen met een veel lagere impact op klimaat en milieu. We reduceren de CO₂ uitstoot daarmee met 112 ton. Dat is een reductie van 96% ten opzichte van een reguliere werkwijze. Het aandeel primair materiaalgebruik in de middenbaan daalt met 85% (2.090 ton) en de milieueffecten (MKI) dalen met 97%.

Opnieuw inrichten Lange Jufferstraat en omgeving

We vervangen het riool in de Lange Jufferstraat, Keizerstraat en de Korte Jufferstraat. Dit is het eerste rioolproject in Utrecht waarbij uitsluitend elektrische machines worden ingezet, ook voor de aan- en afvoer van de materialen. Hierdoor wordt de uitstoot van schadelijke stoffen, zoals stikstof, vermeden en is er sprake van minder geluidsoverlast. Er wordt een apart riool voor regenwater aangelegd dat het regenwater opvangt en afvoert naar open water. Dit vermindert de belasting op het hoofdriool en voorkomt wateroverlast bij hevige regenval. De herinrichting van de openbare ruimte het toevoegen van groen en het verwijderen van zes parkeerplekken om meer ruimte te creëren voor voetgangers en fietsers. Deze maatregelen tonen aan dat het project niet alleen gericht is op functionele verbeteringen, maar ook op het bevorderen van duurzaamheid en circulariteit in de stedelijke omgeving, waarvoor we ook bij vele andere projecten kiezen.

Hardware: laptops en telefoons

De meeste negatieve milieu-impact van hardware zit in de winning van grondstoffen en de productie. Bij de aanbesteding van end-user hardware ligt de nadruk op de gebruikersfase en verwerking aan het einde van de levensduur.

Om onze apparaten een langere levensduur te geven, wordt de apparatuur op de werkplek gerepareerd. De hardware wordt door een lokale, sociale ondernemer verwerkt: We hebben een due diligence aanpak als eis meegenomen in de uitvraag om invulling te geven aan ketenverantwoordelijkheid ten behoeve van het voorkomen van sociale en ecologische misstanden.

Ontmanteling datacenters

Ook wordt sinds eind 2024 door de gemeente Utrecht afgeschreven IT producten uit twee datacenters verwerkt bij een sociale IT dienstverlener. Onze apparatuur is opnieuw in gebruik genomen of circulair ontmanteld. De grondstoffen die zijn geoogst tijdens dit proces worden hoogwaardig verwerkt als materiaalstroom of product voor nieuw gebruik.

- 21% van de aangeleverde apparatuur is opnieuw in gebruik genomen; de rest van de apparatuur is circulair ontmanteld
- Met deze 21% is 434.069 kg CO₂ bespaard, wat anders verbruikt zou zijn om nieuwe IT-apparatuur te maken
- Er is bijna 2.600 kg aan grondstoffen teruggewonnen tijdens het recycle proces zoals goud, aluminium en koper

- Uit onze apparatuur is 2.359 kg hoogwaardige kunststoffen geoogst, die opnieuw gebruikt zijn voor de vervaardiging van bijvoorbeeld meubels, laptopstandaards en vazen.

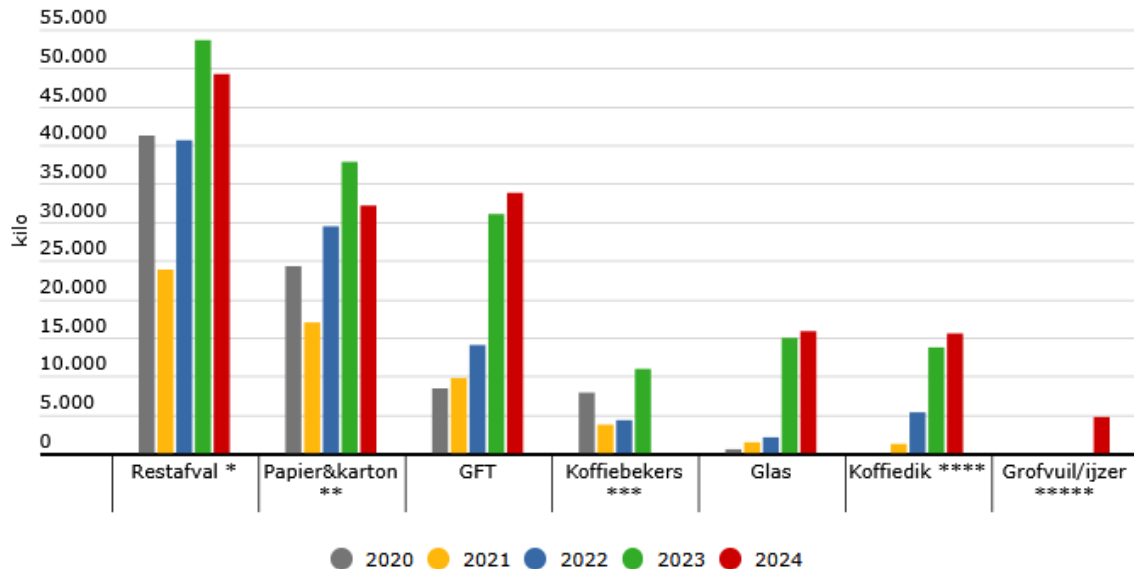
Biologisch groen

Voor aanbestedingen in de inkoopcategorie 'groen' streven we naar een zo hoog mogelijk percentage biologisch groen, passend bij het beschikbare aanbod. In juli is door de raad de motie [M318 Help de bij met uitsluitend biologisch geteelde bollen en zaden Utrecht](#) aangenomen. Vanaf die tijd kopen we alleen nog maar biologische geteelde bloembollen en zaden in. In totaal zijn er over het gehele jaar 228.000 stuks bloembollen ingekocht waarvan 202.490 stuks biologisch geteeld. (88,8%).

In de zomer van 2024 zijn we gestart met een Dynamisch Aankoop Systeem Beplanting en gunnen we op basis van prijs en teeltmethode, waarbij biologisch en Planetproof gekweekte beplanting een gunningsvoordeel geniet ten opzichte van regulier gekweekte beplanting. Van alle geleverde beplanting over geheel 2024 is 54,3% biologisch en Planetproof geteeld. We verwachten dat het percentage biologisch en Planetproof geteeld plantmateriaal de komende jaren hoger wordt door deze nieuwe manier van inkopen.

14.12 Afval stadskantoor

Figuur 14.12.1 afval stadskantoor

[Download data](#)

Bron: UW Schoonmaak en cateraar gemeente

* inclusief 'plastic, blik en pakken' dat wordt nagescheiden

** Papier & karton is in 2022 en de eerste drie kwartalen van 2023 inclusief dat van Central Park (het buurgebouw waarmee vanwege de beperkte ruimte de papierpers wordt gedeeld), het aandeel daarvan is onbekend.

*** Koffiebekers worden sinds 2024 niet meer opgehaald

**** Inclusief snij- en etensresten.

***** Van vorige jaren zijn geen cijfers beschikbaar, was minimaal

De totale hoeveelheid afval was in 2024 151.351 kg. Dit is een daling ten opzichte van 2023. De gemeente is in 2022 gestopt met het gescheiden inzamelen van plastic, blik en pakken. Dit wordt valt nu onder restafval en wordt na gescheiden. Ook is er sinds 2024 de mogelijkheid om plastic flesjes en blikjes apart in te leveren voor een goed doel (Personeelsfonds Utrecht) hier wordt volop gebruikt van gemaakt.

De hoeveelheid papier en karton is gedaald omdat wij deze afvalstroom in 2023 ook hebben verwerkt voor het naastgelegen kantoorpand Central Park. Sinds het laatste kwartaal van 2023 zorgt Central Park zelf voor afvoer van papier en karton.

Vanaf 1 januari 2024 zijn alle wegwerpbekers bij de drankautomaten verdwenen, hiervoor zijn herbruikbare bekertjes geïntroduceerd, er is dus geen afval meer van de plastic bekertjes.

Grofvuil komt uit de verbouwingen die gaande zijn in het stadskantoor.

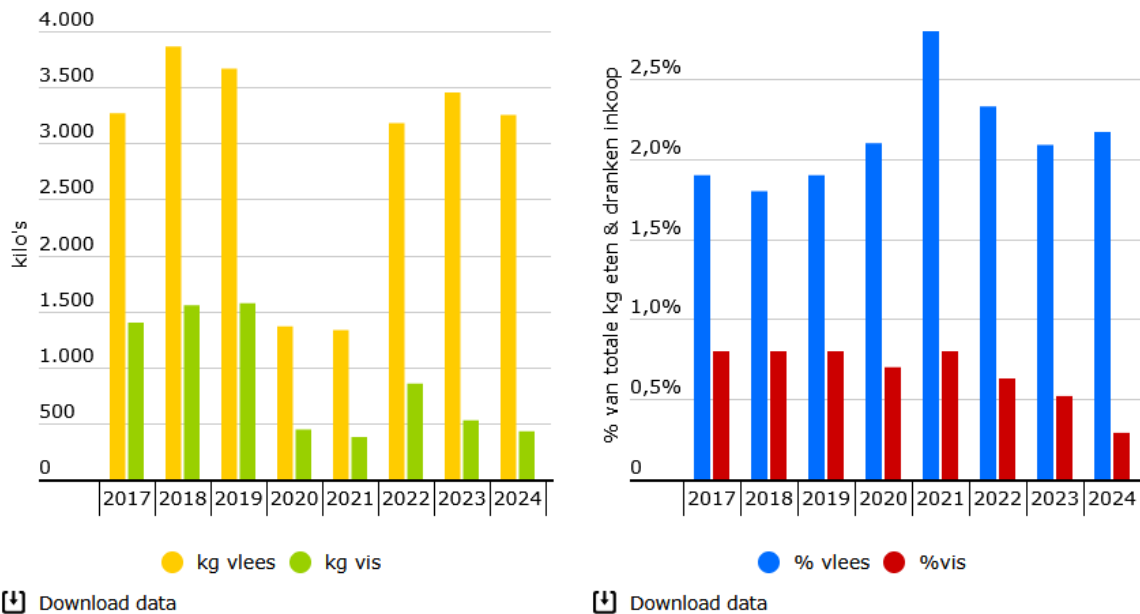
Koffiedik en snij- en etensresten

De Clique verzamelt nog steeds in opdracht van onze cateraar al het koffiedik (koffiebar 6e etage en koffiebar 11e etage) en snij- en etensresten (centrale keuken) in. Vanaf augustus 2022 haalt De Clique ook het koffiedik apart op van alle warme drankenautomaten.

De afvalstroom koffiedik is dit jaar gestegen, tot 15.551 kg in 2024. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2023.

14.13 Catering

Figuur 14.13.1 vlees en vis

Bron: cateraars gemeente Utrecht

In 2024 is de cateraar gestart met "Broodje Utrecht", dit broodje is volledig biologisch, lokaal en biodiversiteit vriendelijk. De verkoop van dit nieuwe product loopt heel goed. De cateraar heeft de (mono) verpakkingsmaterialen verder gereduceerd en is overgegaan op 10 liter verpakking melk via de "melkkoe". In 2024 heeft de cateraar hun leveranciers zoveel mogelijk gebundeld zodat er minder (vracht) aanvoer is.

In 2024 was er in de inkoopcijfers een daling te zien in het totale aandeel vlees(waren) / gevogelte / wild en vis, dit geldt ook voor het aantal kilo's. Over het algemeen zien we dat medewerkers positief zijn over het aanbod en gestimuleerd worden om een plantaardige keuze te maken. Wel vinden medewerkers het belangrijk om ook de keuze voor vlees / vis te kunnen maken.